

Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol

Adroddiad a Chyfrifon Blynnyddol 2021–2022

Ar gyfer y cyfnod 1 Ebrill 2021 i 31 Mawrth 2022

Cyflwynir yr adroddiad i Senedd y DU yn unol ag Adran 7(1) Deddf Treftadaeth Genedlaethol 1980, a chyflwynir y cyfrifon i Senedd y DU yn unol ag Adran 7(3) Deddf Treftadaeth Genedlaethol 1980

I'w argraffu ar 19 Gorffennaf 2022 yn unol â gorchymyn Tŷ'r Cyffredin

Wedi'i roi gerbron Senedd yr Alban gan Weinidog Yr Alban ar 19 Gorffennaf 2022

Wedi'i roi gerbron Cynulliad Gogledd Iwerddon ar 19 Gorffennaf 2022

Wedi'i roi gerbron Senedd Cymru ar 28 Medi 2022

HC 419

SG/2022/118

© **Hawlfraint Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol 2022**

Trwyddedir y cyhoeddiad hwn o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored f3.0 ac eithrio pan nodir fel arall. I weld y drwydded hon, ewch i nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3

Lle rydym wedi nodi unrhyw wybodaeth hawlfraint trydydd parti, bydd rhaid i chi gael caniatâd y deiliaid hawlfraint dan sylw.

Mae'r cyhoeddiad hwn ar gael yn www.gov.uk/official-documents.

Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â'r cyhoeddiad hwn atom:
Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol

Mezzanine Floor
International House
1 St Katharine's Way
Llundain E1W 1UN

ISBN 978-1-5286-3522-6
E02763858 07/22

Wedi'i argraffu ar bapur sy'n cynnwys isafswm o 40% cynnwys ffibr wedi'i ailgylchu

Wedi'i argraffu yn y DU gan HH Associates Ltd. ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi

Achub trysorau mwyaf y DU

Mae Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol wedi bod yn dyfarnu grantiau i ddiogelu treftadaeth bwysicaf y DU ers 1980.

Fel cronfa cyfle olaf, mae CGDG wedi helpu i achub miloedd o'n trysorau mwyaf hoff annwyl rhag cael eu colli am byth, Mae'r rhain yn amrywio o dai hanesyddol a gweithiau celf i drenau, badau a thirweddau hynafol.

Gyda'i gilydd, mae'r trysorau hyn yn ffurfio coffâd parhaol i'r rhai sydd wedi rhoi eu bywydau dros y DU.

Cynnwys

2 Rhagair gan Dr Simon Thurley CBE, Cadeirydd Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol

4 Prosiectau CGDG

- 4 Trosolwg
- 5 *Tipperary (1914)* gan Walter Sickert
- 6 Llyfrgell Honresfield
- 8 Royal Research Ship Discovery
- 9 *Y Geni* gan Baldassare Peruzzi
- 10 Casgliad Masgotiaid Lalique
- 12 Casgliad Ted Hughes Hinchliffe
- 13 *Hunanbortread tua deugain oed* gan Joseph Wright
- 14 Cistan Mair, Brenhines yr Albanwyr
- 16 Portrait o Horace Walpole
- 17 Celciau Oes Efydd Gogledd Swydd Amwythig
- 18 Yr Amgueddfa Plant Cael: Adeilad a Chasgliad

20 Prosiectau'r Gronfa Ymateb COVID-19

- 20 Trosolwg
- 21 Ceunant Ironbridge: Gwarchod yr ystâd hanesyddol
- 21 Amddiffyn cragen Shieldhall
- 22 Abaty Torre: Atgyweiriadau brys
- 22 Pier Birnbeck: yn ôl o'r dibyn
- 23 Adfer locomotif Joem
- 23 Casgliad yr Archif Deip

24 Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

- 24 Adroddiad perfformiad
- 36 Adroddiad atebolrwydd
- 61 Y datganiadau ariannol
- 61 Datganiad o wariant cynhwysfawr net
- 62 Datganiad o newidiadau mewn ecwiti trethdalwyr
- 63 Datganiad o sefyllfa ariannol
- 64 Datganiad o lifoedd arian parod
- 64 Cysoni'r llif arian parod net â'r symudiad mewn cronfeydd net
- 65 Nodiadau i'r cyfrifon
- 77 Datgelu buddsoddiadau
- 78 Cadeirydd, Ymddiriedolwyr a rheolwyr

Bu hon yn flwyddyn eithriadol, nid lleiaf i Gronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol (CGDG). Bûm yn falch o ddechrau'r flwyddyn drwy nodi'n hwyr ym mis Mehefin 2021 pen-blwydd y Gronfa yn 40 oed. Gyda rhai o gyfyngiadau'r pandemig ar waith o hyd, bu i ni ddathlu trwy ddod ynghyd yn rhithwir a chynnal trafodaeth panel wyneb yn wyneb i fyfyrion ar 40 mlynedd o gyflawniad ac i ystyried y ffordd orau i fynd yn y dyfodol

Dathlwyd rôl y Gronfa o ran diogelu treftadaeth o bwys cenedlaethol, drwy dynnu sylw at fuddsoddiad o fwy na £365miliwn dros hanes y Gronfa Goffa. Hoffwn ddiolch i Dr Tristram Hunt am gadeirio'r drafodaeth banel yn fedrus gyda chyfraniadau gan Dr Gus Casely-Hayford OBE, Martha Lytton Cobbold, Dr Jamie Davies, Dr Gabriele Finaldi, Philip Long OBE a Sara Wajid.

Yn ogystal, gwelodd y dathliad o'n pen-blwydd lansiad Cronfa Ymateb Covid CGDG, cronfa £40miliwn i ddiogelu treftadaeth o bwys cenedlaethol sydd mewn perygl oherwydd effaith y pandemig, ar draws y DU. Mae'r gronfa hon yn cynnwys dyraniad o £20miliwn a sicrhawyd gan lywodraeth y DU, y Gronfa Asedau Diwylliannol, i'w dosbarthu i asedau treftadaeth eithriadol yn Lloegr. Bydd ymrwymiad ychwanegol gan CGDG o £20miliwn yn ein galluogi i sicrhau cydbwysedd cyllid ar gyfer treftadaeth eithriadol ar draws y DU. Byddwn yn parhau i gyflawni hyn trwy gydol 2022–23.

Eleni bu ein ffocws ariannol ar gyfer Cronfa Ymateb Covid CGDG ar gyflwyno'r Gronfa Asedau Diwylliannol yn Lloegr, gan gynnwys dyfarniadau mawr i ddiogelu Safle Treftadaeth y Byd Ceunant Ironbridge ac Abaty Torre, a fydd yn sicrhau bod yr asedau treftadaeth o bwys cenedlaethol hyn wedi'u hachub ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Roeddwn yn arbennig o falch o allu mynd yng nghwmni'r Gweinidog dros Chwaraeon, Twristiaeth, Treftadaeth a Chymdeithas Sifil, Nigel Huddleston AS, i Ironbridge lle bydd grant o £9.9miliwn yn helpu i sicrhau dyfodol tymor hir y 49 o adeiladau ac adeileddau hanesyddol sy'n ffurfio'r safle Treftadaeth Byd UNESCO hwn. Mae'r pandemig wedi effeithio'n sylweddol ar Geunant Ironbridge, gyda ffigyrau ymwelwyr yn gostwng bron i 75% yn 2020. Rwy'n falch iawn o'r rôl y bu modd i Gronfa Ymateb Covid CGDG ei chwarae wrth ddiogelu un o'r safleoedd hanesyddol pwysicaf yn y DU, crud y chwyldro diwydiannol a heneb o arwyddocâd treftadaeth fyd-eang. Er gwaetha'r heriau parhaus sy'n wynebu'r sector, yn ystod y flwyddyn hon gwelwyd galw eithriadol am gefnogaeth gan CGDG trwy ein ffrwd ariannu graidd. Mae dyfarniadau grant fel yr un i Gyfeillion y Llyfrgelloedd Cenedlaethol ar

“Er gwaetha'r heriau parhaus sy'n wynebu'r sector, yn ystod y flwyddyn hon gwelwyd galw eithriadol am gefnogaeth gan CGDG.”

gyfer caffael Llawysgrifau Llyfrgell Honresfield ac i Amgueddfeydd Derby am gaffael hunan-bortread eithriadol gan Joseph Wright o Derby yn adlewyrchu sut y gall arian grant CGDG wneud gwahaniaeth trawsnewidiol wrth sicrhau treftadaeth ragorol i'r genedl.

Ochr yn ochr â hyn, drwy gorff gweinyddol CGDG, rydym hefyd wedi buddsoddi i gefnogi adferiad yn sgil y pandemig drwy bartneriaethau gydag Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig (DEFRA) ar ail rownd o'r Gronfa Her Adfer Gwyrdd, sy'n canolbwyntio ar adnewyddu amgylcheddol a chreu a chadw swyddi, ac ar y Gronfa Trees Call to Action. Mae rhagor o gefnogaeth i dreftadaeth naturiol wedi'i chynnig drwy bartneriaethau gyda Llywodraeth Cymru. At hynny, mae partneriaethau gyda Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon a Llywodraeth Cymru wedi cefnogi cynlluniau cymunedol a threftadaeth leol. Mae'r rhain wedi darparu cefnogaeth barhaus i gynorthwyo sefydliadau treftadaeth ar draws y DU yn eu hadferiad o effeithiau'r pandemig, gan arallgyfeirio ac adeiladu ar ein hymateb yn 2020–21.

Ym mis Rhagfyr eleni, fe wnaethom ffarwelio â Ros Kerslake CBE, a ymddiswyddodd ar ôl pum mlynedd a hanner fel Prif Weithredwr CGDG. Ros fu'n arwain yr ymateb i'r argyfwng y llynedd. Bu'r hyn a gyflawnai, yn enwedig wrth droi'r sefydliad o gwmpas i ddarparu cyllid brys i'r sector, yn eithriadol ac mae yna lawer ar draws y diwydiant sy'n hynod ddiolchgar iddi. Rwy'n falch iawn bod Eilish McGuinness wedi dechrau ar ei swydd fel Prif Weithredwr ym mis Ionawr. Mae Eilish wedi gweithio ym maes treftadaeth trwy gydol ei hoes broffesiynol ac mae ganddi brofiad helaeth ar draws y sector ac ehangder treftadaeth y DU. Mae ganddi wir angerdd dros y dreftadaeth wych y mae'r adroddiad blynyddol hwn yn ei ddathlu.

Dr Simon Thurley CBE
Cadeirydd CGDG

Prosiectau CGDG

Trosolwg

Eleni, parhaodd ein ffrwd ariannu CGDG safonol i gael ei dosbarthu'n llwyddiannus, gan ddarparu grantiau i gefnogi un ar ddeg o brosiectau o bwys eithriadol i dreftadaeth ar draws y DU.

Tipperary (1914) gan Walter Sickert

Amgueddfa Rhyfel Ymerodrol

£30,000

Ac yntau wedi'i eni yn Yr Almaen, symudodd Walter Sickert (1860–1942) i'r DU gyda'i deulu yn wyth mlwydd oed. Yn ddiweddarach bu'n rhan ganolog o fudiadau Modernaidd o fewn celf Brydeinig, wedi'i ysbrydoli gan Whistler a Degas.

Mae *Tipperary* (1914) yn cyfleu teimlad cyhoeddus yn y DU adeg y Rhyfel Byd Cyntaf – gwladgarol a chefnogol o weithredu milwrol. Paentiodd Sickert bedair fersiwn o *Tipperary*, a hwn oedd yr unig fersiwn sy'n dangos milwr.

Ar ddechrau'r Rhyfel Byd Cyntaf, yng nghanol teimladau gwrth-Almaenaidd dwys, bu Sickert yn destun ymchwiliad gan heddlu Prydain. Mae'n bosib iddo ysgrifennu a pheintio'n bositif am y Rhyfel Byd Cyntaf i ddangos ei deyrngarwch i Brydain.

Bydd y paentiad yn awr yn cael ei arddangos yn Oriolau Celf, Ffilm a Ffotograffiaeth newydd yr Amgueddfa Rhyfel Ymerodrol pan fyddant yn agor ddiwedd 2023.

“Walter Sickert oedd un o artistiaid pwysicaf ei oes. Gan i nifer mor fach o artistiaid ymdrin â phwnc y rhyfel mor gynnar â 1914, dyma gaffaeliad hynod arwyddocaol i'r Amgueddfa Rhyfel Ymerodrol, a fydd yn taflu goleuni ar agweddau diwylliannol Prydain ar ddechrau'r Rhyfel Byd Cyntaf.”

Rebecca Newell
Pennaeth Celf,
Amgueddfa Rhyfel
Ymerodrol

Llyfrgell Honresfield

Cyfeillion y Llyfrgelloedd Cenedlaethol

£4,000,000

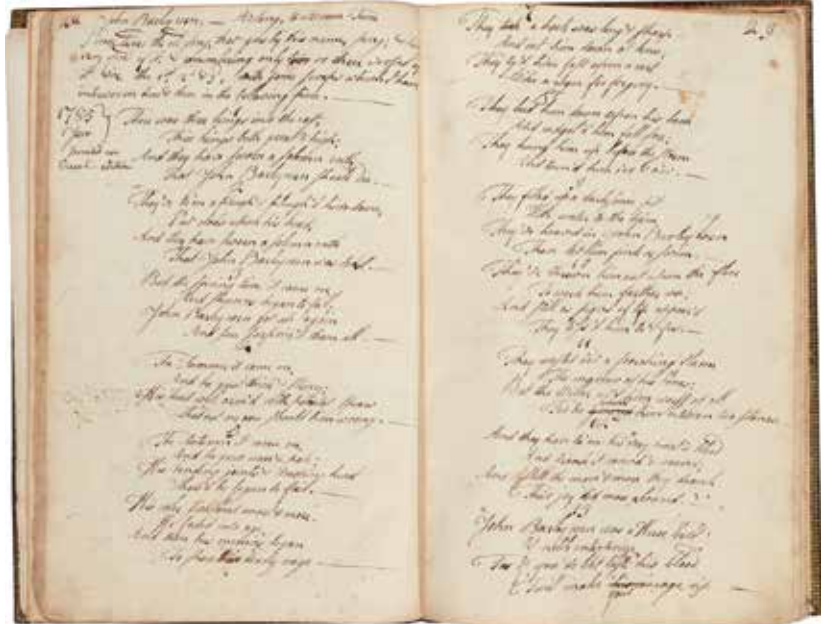
Mae Llyfrgell Blavatnik Honresfield yn gasgliad o llawysgrifau eithriadol ac o bwys cenedlaethol.

Ffurfiwyd y casgliad yn y 19eg ganrif gan William Law, perchennog melin yn Rochdale, ac mae'n cynnwys llawysgrifau gan y chwiorydd Brontë, Jane Austen, Robert Burns a Syr Walter Scott, gan gynnwys:

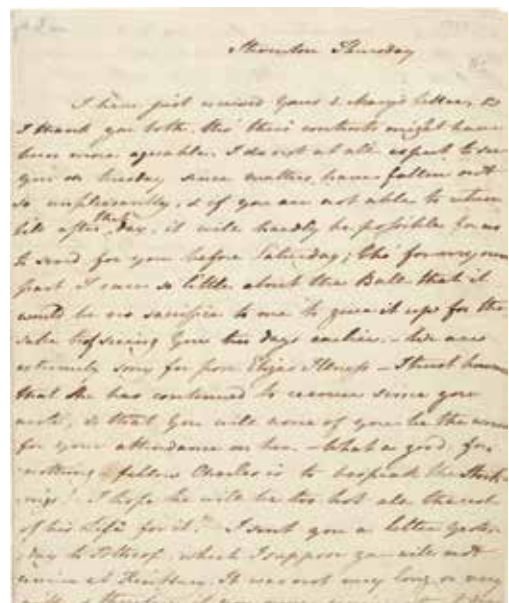
- llyfr nodiadau Emily Brontë o 31 o gerddi, y credodd lawer o ysgolheigion ei fod wedi'i golli
- saith o 'lyfrau bach' enwog Charlotte Brontë, pob un yn waith celf
- llawysgrif waith cyflawn nofel eiconig Syr Walter Scott, Rob Roy
- rhai o weithiau llenyddol cynharaf Roberts Burns a gofnodwyd

Yn 2021, roedd perygl i'r casgliad gael ei rannu a'i werthu i berchnogion preifat gan y bwriadwyd ei roi o dan y morthwyl mewn tri gwerthiant ocsiwn ar wahân.

Prynodd Cyfeillion y Llyfrgelloedd Cenedlaethol y llyfrgell yn llwyr diolch i haelioni nifer fawr o gyrff ariannu ac unigolion. Roedd y cyfanswm yn cynnwys grant CGDG gwerth £4miliwn a'r rhodd arweiniol o £7.5miliwn gan Syr Leonard Blavatnik. Bydd y llawysgrifau wedi'u hachub bellach yn cael eu rhoi i wyth sefydliad a'r llyfrau printiedig i bron i 70 o amgueddfeydd, tai hanesyddol a llyfrgelloedd ym mhob un o'r pedair gwlad gartref – fel y gall cynifer o bobl â phosib fwynhau'r trysor hwn o lenyddiaeth. Bydd gweithgareddau a rennir rhwng y sefydliadau a phresenoldeb digidol cymunedol yn sicrhau bod llawysgrifau'r Llyfrgell yn parhau i fod yn gysylltiedig.

Clocwedd o'r brig ar y chwith: Robert Burns, First Commonplace Book; Llyfrau bach gan Charlotte Brontë, llythyr Burns at ei dad; llythyr Jane Austen at ei chwaer Cassandra; Llawysgrif o Rob Roy gan Syr Walter Scott

“Bu diddordeb cyhoeddus digynsail yn y casgliad hwn o lawysgrifau a llyfrau sydd wedi'i guddio ers bron i ganrif. Bydd y casgliad yn cael ei rannu gan lyfrgelloedd a thai awduron ledled ein hynys, gan adfer trysorfa o lawysgrifau i'w manau geni.”

Georgie Greig
Cadeirydd FNL.

Royal Research Ship Discovery

Dundee Industrial Heritage Limited

£408,768

Royal Research Ship Discovery yw llong ymchwil pegynol cyntaf y byd a'r unig oroeswr o 'Oes Arwrol Fforio'r Antarctig'. Adeiladwyd y llong yn Dundee ym 1900 ar gyfer taith gyntaf Capten Scott i'r Antarctig, a oedd hefyd yn cynnwys y fforiwr o fri Syr Ernest Shackleton.

RRS Discovery oedd un o'r llongau hwylio pren tri mast olaf i gael eu hadeiladu ym Mhrydain ac erbyn hyn dyma'r unig enghraifft o'r math i oroesi.

Nododd arolygon arbenigol diweddar fod angen gwaith cadwraeth brys ac mae cyllid CGDG bellach wedi diogelu'r llong rhag dirywiad critigol. Bydd y grant yn cael ei ddefnyddio i drwsio pren yn starn y llong, trwsio ategion sy'n gollwng ar hyd y llaw chwith, ac ailgalcio i sicrhau bod y llong yn ddiddos.

Mae'r cyllid hwn yn sicrhau dyfodol y llong fel atyniad i ymwelwyr o fri rhyngwladol yng nglannau hanesyddol Dundee.

“Mae gan Royal Research Ship Discovery werth dros 100 mlynedd o straeon i'w hadrodd. Ein bwriad yw y bydd y gwaith cadwraeth hwn yn sicrhau goroesiad Discovery am y 100 mlynedd nesaf.”

Emma Halford-Forbes
Ymddiriedolaeth Treftadaeth Dundee

Y Geni gan Baldassare Peruzzi

Amgueddfa Ulster, Amgueddfeydd Cenedlaethol NI £99,990

“Mae golygfa nos brin a phrydferth Peruzzi yn gaffaeliad cyffrous i Amgueddfa Ulster gan ei fod yn cynrychioli paentiad cyntaf y Dadeni i fynd i gasgliad cyhoeddus yng Ngogledd Iwerddon.”

Anne Stewart

Uwch Guradur Celf,
Amgueddfeydd
Cenedlaethol NI

Paentiwyd *Y Geni*, gan Baldassare Tommaso Peruzzi (1481–1536), yn Rhufain tua 1515, yn fuan ar ôl cwblhau nenfwd Capel Sistine Michelangelo. Pensaer a pheintiwr oedd Peruzzi, ac fe'i ystyrir yn un o'r prif ffigurau artistig yn Rhufain yn ystod yr Uchel Dadeni.

Ychydig iawn o weithiau gan Peruzzi sydd wedi goroesi gan y bu cymaint o'i waith paentiedig mewn ffresco ac mae'r rhan fwyaf wedi mynd ar goll. Nid oes bron dim gwaith gan Peruzzi yn bodoli y tu allan i'r Eidal a'r *Geni* yw'r unig un o'i baentiadau yn y DU. Mae'r paentiad yn arwyddocaol ar gyfer astudio paentio o ddechrau'r 16eg ganrif yn Rhufain ac,

oherwydd ei tharddiad, ar gyfer astudio connoisseuriaeth Brydeinig o waith celf Yr Eidal.

Roedd y paentiad mewn perygl o gael ei allforio i America ac fe'i rhoddwyd o dan far allforio, gan atal ei werthu dramor dros dro. Bydd y paentiad yn awr yn aros yn y DU ar ôl cael ei achub gan Amgueddfa Ulster gyda chefnogaeth cyllid CGDG. Bydd Amgueddfeydd Cenedlaethol NI bellach yn gallu cynnig mynediad at gelfyddyd y Dadeni o'r radd flaenaf i gynulleidfaoedd a chymunedau yng Ngogledd Iwerddon ac i gynulleidfaoedd sy'n ymweld o bob cwr o'r DU a'r byd.

Casgliad Masgotiaid Lalique

Yr Amgueddfa Fodurrol Genedlaethol

£83,500

Mae casgliad o 28 o fasgotiaid car gan y dylunydd gwydr enwog o Ffrainc, René Lalique, wedi'u caffael yn barhaol gan yr Amgueddfa Fodurrol Genedlaethol ar ôl bod ar fenthylg am bum mlynedd.

Yn wreiddiol byddai'r ffigurynnau gwydr wedi cael eu gosod ar flaen ceir moethus. Mae'r casgliad hefyd yn cynnwys mownt Breves gwreiddiol, sy'n galluogi i'r ffiguryn gael ei oleuo o islaw gan greu arddangosfa befriol a rhyngweithiol.

Bu i CGDG helpu'r Amgueddfa Fodurrol Genedlaethol i gaffael y ffigurynnau gwydr gyda grant o £83,500. Mae'r amgueddfa bellach yn gartref i'r casgliad mwyaf cyflawn o fasgotiaid car Lalique mewn perchnogaeth gyhoeddus unrhyw le yn y byd.

“Mae caffael y casgliad coeth hwn o fasgotiaid car gwydr Lalique wedi bod yn gam arwyddocaol i gyfoethogi ein casgliad o gelf addurnol. Mae wedi ein galluogi i ddatblygu rhaglenni sy'n annog pobl o bob oedran a diddordeb i ymwneud â hanes modur trwy ysbrydoliaeth celf a dylunio.”

Gail Stewart-Bye

Uwch Guradur (Gwrthrychau ac Arddangos), Yr Amgueddfa Fodurrol Genedlaethol

Ar y chwith: Perche Butterscotch.
Isod (o'r chwith i'r dde): Libellule,
Tete-D'aigle, Grenouille, Tete De
Paon, Victoire, Longchamp B

Hunanbortread tua deugain oed gan Joseph Wright

Amgueddfeydd Derby

£2,271,621

“Mae'r hunanbortread hwn a'r braslun olew prin ar gyfer y paentiad sydd bellach wedi'i gredydu fel ei gampwaith yn cyfuno i nodi gwrthrych o arwyddocâd eithriadol i astudiaeth a dealltwriaeth o Wright a byd rhyfeddol y 18fed ganrif yr oedd yn perthyn iddo.”

Lucy Bamford

Uwch Guradur Celf a Chasgliad
Joseph Wright, Amgueddfeydd Derby

Cydnabyddir Joseph Wright o Derby fel un o artistiaid blaenllaw diwedd y 18fed ganrif. Ei baentiad *Hunanbortread tua deugain oed* w'r unig hunanbortread lle mae'n portreadu ei hun fel arlunydd. Mae'r portread, a gwblhawyd tua 1772, ar anterth ei yrfa, yn ddwyochrog. Mae'r tu chwith yn cynnwys braslun ar gyfer ei waith mawr ei fri *An Experiment on a Bird in an Air Pump*, a gaffaelwyd gan yr Oriel Genedlaethol ym 1863.

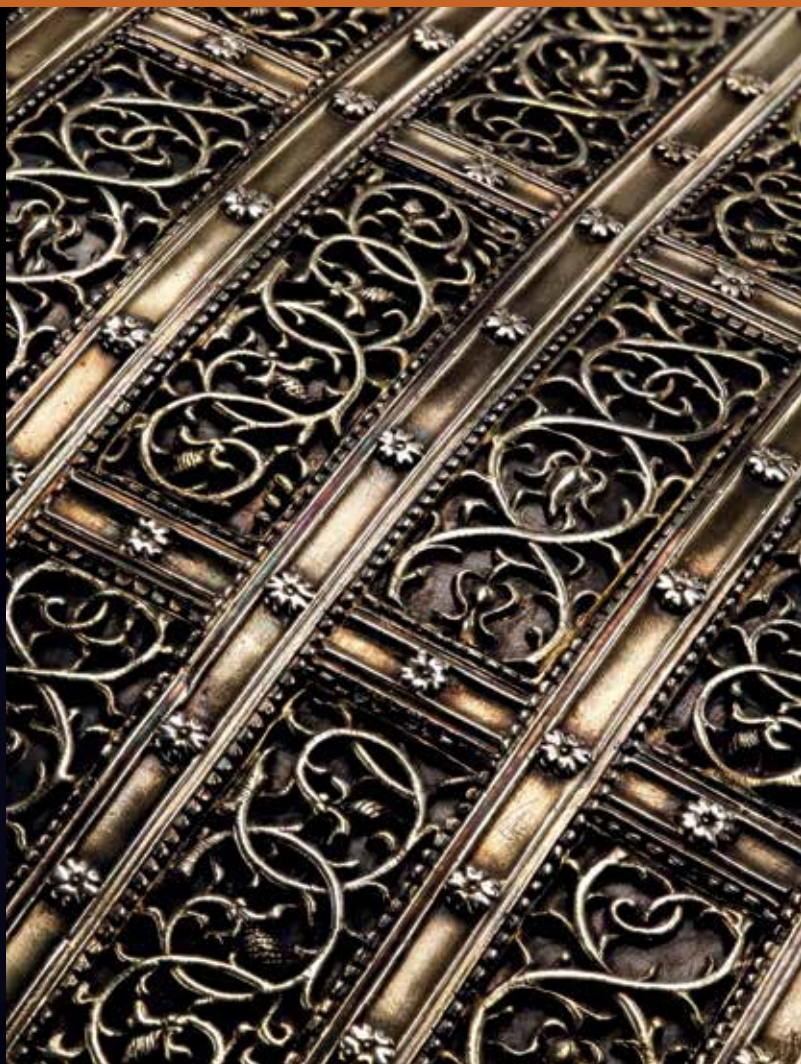
Roedd y portread o dan berchnogaeth breifat ond fe'i caffaelwyd ar gyfer y genedl yn rhannol drwy gynllun sy'n galluogi pobl i roddi gwaith celf yn lle treth etifeddiaeth. Mae'r caffaeliad gan Amgueddfa ac Oriel Gelf Derby yn caniatáu i'r paentiad gael ei arddangos yn barhaol yn y ddinas lle ganwyd Joseph Wright.

Cistan Mair, Brenhines yr Albanwyr

Amgueddfeydd Cenedlaethol yr Alban

£810,000

Wedi'i chreu ym Mharis, yn ôl pob tebyg rhwng 1493 a 1510, mae cistan Mair, Brenhines yr Albanwyr yn enghraifft ardderchog o arian ffrengig cynnar sydd â hanes diddorol tu hwnt.

Credir i'r gistan gael ei roi i Mair gan ei gŵr cyntaf, François II o Ffrainc, a daeth i'r Alban yn 1561 wedi ei farwolaeth ym 1560.

Mae nodyn sydd wedi'i storio gyda hi ers diwedd yr 17eg ganrif yn cofnodi'r gred mai dyma'r gistan a gynhyrchwyd mewn gwrandawriad ym 1568 a orchmynnwyd gan Elizabeth I yn erbyn Mair yn San Steffan.

Roedd y gistan honno'n cynnwys yr hyn sydd wedi dod yn adnabyddus fel Llythyrau'r Gistan: set o gerddi a llythyrau caru, yr honnir eu bod gan Mair at ei thrydydd gŵr, Iarll Bothwell, yr oeddent yn cysylltu'r ddau â chynllwyn i lofruddio ei hail ŵr, yr Arglwydd Darnley.

Gyda chefnogaeth cyllid CGDG, bydd y gistan yn awr yn cael ei arddangos yn barhaol yn Amgueddfa Genedlaethol Yr Alban ac yn cael ei gweld gan filiynau o ymwelwyr.

“Mae cistan Mair, Brenhines yr Albanwyr, a wnaed ym Mharis tua 1500, yn waith gwych a hynod brin o arian Ffrengig cynnar, y mae ychydig iawn ohono’n goroesi hyd yn oed yn Ffrainc. Mae ei gysylltiad hirsefydlog â Mair yn gwneud y gistan ryfeddol hon yn wirioneddol un o drysorau cenedlaethol yr Alban.”

Dr Stuart Allan

Ceidwad Hanes ac Archaeoleg
Yr Alban, Amgueddfeydd
Cenedlaethol yr Alban

Portread o Horace Walpole

Ymddiriedolaeth Strawberry Hill

£115,000

Horace Walpole (1717–97) oedd mab ieuengaf Syr Robert Walpole, Prif Weinidog cyntaf Prydain. Bu i Syr Robert Walpole gomisiynu ei bortread gan yr arlunydd William Hogarth pan oedd yr olaf yn cychwyn ar ei yrfa ac roedd Horace yn fyfyrwr yn Eton, yn 10 oed. Mae'r paentiad yn ddathliad o'r ddau ffigwr uchel eu parch hyn a'u cyfeillgarwch hir.

Ar ôl cael ei werthu dair gwaith yn barod tua diwedd y 1800au, roedd y portread ar gael i'w werthu eto o gasgliad preifat yn 2022. Roedd Tŷ Strawberry Hill, plasty adfywiad gothig a grëwyd gan Horace Walpole yn y 18fed ganrif, yn awyddus i 'ddod â Horace adref' drwy godi'r arian i brynu'r paentiad.

Gan ddilyn ymgyrch codi arian lwyddiannus a gyda chefnogaeth gan CGDG, bydd y paentiad yn awr yn cael ei ddychwelyd i olwg y cyhoedd a'i arddangos yn Nhŷ Strawberry Hill.

“Gwerth y paentiad hwn yw'r ffaith ei fod yn ein galluogi i ddathlu Walpole a Hogarth ar yr un pryd, eu cyfraniadau at fyd celfyddyd Prydain y 18fed ganrif a'r cysylltiad rhyngddynt.”

Derek Purnell
Cyfarwyddwr, Tŷ a
Gardd Strawberry Hill,
Hamdden a Thwristiaeth

Celciau Oes Efydd Gogledd Swydd Amwythig

Amgueddfeydd Swydd Amwythig

£11,100

Darganfuwyd saith celc cynhanesyddol ar wahân gan ddatgelyddion metel yn Swydd Amwythig dros gyfnod o dair blynedd. Darganfuwyd y celciau yn nhirwedd gwlyptir Gogledd Swydd Amwythig ac maent yn cyfeirio at y posibilrwydd o gyfres o dyddodion a defodau mewn tirwedd sanctaidd a ailadroddwyd am dros fil o flynyddoedd.

Ymhlith yr eitemau mae gemwaith, dagrau, ffitiadau cerbydau rhyfel, pennau gwaywffyn a raseli. Mae un o'r uchafbwyntiau – y credir ei fod yn gynnyg defosiynol – yn becyn unigryw sy'n cynnwys dalen blwm wedi'i lapio o amgylch dau ddarn aur o emwaith, sy'n cael eu galw'n fodrwyau clo.

Roedd yr eitemau mewn perygl o fynd ar wasgar ac o bosib cael eu gwerthu'n breifat, ond byddant yn awr yn ymuno â chasgliad parhaol Amgueddfeydd Swydd Amwythig.

“Roedd y darganfyddiad yn 2018 o nifer fawr o arteffactau Cynhanesyddol Hwyr yng ngwlyptiroedd Gogledd Swydd Amwythig yn syndod i Amgueddfeydd Swydd Amwythig. Roedd llawer ohonynt yn ddarganfyddiadau sydd eisoes wedi newid ein dealltwriaeth o'r cyfnod hwn.”

Emma-Kate Lanyon

Pennaeth Casgliadau a Gwasanaethau Curadurol, Cyngor Swydd Amwythig

Yr Amgueddfa Plant Cael: Adeilad a Chasgliad

Yr Amgueddfa Plant Cael

£1,500,000

Mae'r Amgueddfa Plant Cael yn adrodd hanes elusen plant gyntaf y Deyrnas Unedig a'i horiel gelf gyhoeddus gyntaf.

Sefydlwyd yr Ysbyty Plant Cael ym 1739 gan Thomas Coram i ofalu am fabanod oedd mewn perygl o gael eu gadael. Trawsnewidiwyd yr ysbyty hefyd yn oriel gelf gyhoeddus gyntaf y Deyrnas Unedig gyda chymorth yr artist William Hogarth a'r cyfansoddwr Handel. Er mwyn denu rhoddwyr cyfoethog, anogodd Hogarth artistiaid blaenllaw i roddi eu gwaith a chynhaliodd Handel gyngherddau Meseia er budd yr ysbyty yng nghapel yr Ysbyty.

Lleolir Yr Amgueddfa Plant Cael ar dir yr hen ysbyty yn Bloomsbury, a adeiladwyd yn y 1930au. Mae'r grant gan CGDG wedi galluogi'r amgueddfa, a oedd â les fer ar yr adeilad a benthyciad ar ran o'r casgliad, i gyhwyn ymgyrch fawr i ddiogelu dyfodol y casgliad a'r tiroedd trwy sicrhau les 999 mlynedd ar yr adeilad rhestredig a chytundeb benthyg hirdymor unigryw i ofalu am y casgliad.

“Mae gan genedlaethau o gynulleidfaoedd yn enwedig y rhai sydd â phrofiad o ofal, gyfle i ymwneud â'n treftadaeth unigryw a dathlu rôl y celfyddydau ac artistiaid wrth drawsnewid bywydau ifanc.”

Caro Howell
Cyfarwyddwr,
Yr Amgueddfa Plant Cael

Prosiectau Cronfa Ymateb COVID-19 CGDG

Trosolwg

Wedi'i lansio ym mis Mehefin 2021, mae ein Cronfa Ymateb COVID-19 yn cefnogi treftadaeth sydd o bwys eithriadol i'r dreftadaeth genedlaethol ac mewn perygl oherwydd effaith y coronafeirws ar draws y DU.

Mae cyfanswm o £40miliwn yn cael ei ddosbarthu gan CGDG, sy'n cynnwys dau lot o £20miliwn:

1. Mae CGDG wedi gwneud ymrwymiad o £20miliwn, sydd ar gael i ymgeiswyr o bob cwr o'r DU.
2. Mae Cronfa Asedau Diwylliannol gwerth £20miliwn wedi cael ei darparu gan DCMS fel rhan o Gronfa Adfer Diwylliant ehangach llywodraeth y DU. Bydd y cyllid hwn yn diogelu asedau treftadaeth o bwys cenedlaethol yn Lloegr.

Yn 2021–22 dechreuon ni ddosbarthu grantiau a gefnogwyd gan y Gronfa Asedau Diwylliannol i brosiectau yn Lloegr a byddwn yn parhau i ddosbarthu cyllid ar draws y DU hyd at ddiwedd Ebrill 2023.

Ceunant Ironbridge:
Gwarchod yr ystâd
hanesyddol

£9.975m

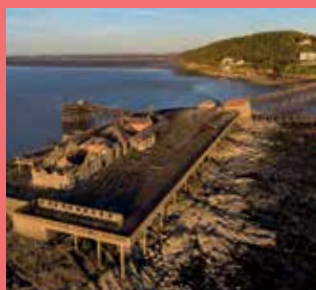
Amddiffyn cragen
Shieldhall

£196,415

Abaty Torre:
Atgyweiriadau brys

£364,748

Pier Birnbeck:
yn ôl o'r dibyn

£3.55m

Adfer locomotif
Joem

£124,842

Casgliad yr
Archif Deip

£1.41m

Ceunant Ironbridge: Gwarchod yr ystâd hanesyddol

Ymddiriedolaeth Amgueddfa Ceunant Ironbridge

Ymddiriedolaeth Amgueddfa Ceunant Ironbridge oedd y cyntaf i dderbyn ein Cronfa Ymateb COVID-19.

Mae Ymddiriedolaeth Amgueddfa Ceunant Ironbridge yn rhedeg deg amgueddfa ar draws y Safle Treftadaeth y Byd o bwys rhyngwladol, a ystyrir yn fan geni'r Chwyldro Diwydiannol. O'r 32 Safle Treftadaeth y Byd yn y DU, mae Ironbridge yn unigryw o ran y nifer; ehangder ac ystod o henebion, adeileddau ac adeiladau y mae'n eu cynnwys. Mae ei chasgliad celfyddydau, llyfrgell ac archifau hefyd wedi'u dynodi fel bod o arwyddocâd cenedlaethol, gan wneud cyfanrwydd yr asedau treftadaeth o fewn gofal yr Ymddiriedolaeth heb eu hail yn rhyngwladol.

Effaith y pandemig COVID-19

Trwy gydol y pandemig, gostyngodd ffigurau ymwelwyr bron i 75% gan beri gostyngiad sylweddol yng nghronfeydd yr Ymddiriedolaeth ar gyfer gwaith atgyweirio a chadwraeth hanfodol. Roedd y safle hefyd wedi dioddef llifogydd difrifol yn ddiweddar.

Edrych tuag at y dyfodol

Bydd yr Ymddiriedolaeth yn awr yn gwneud gwaith adfer a chadwraeth brys ar 49 o adeiladau ac adeileddau hanesyddol. Mae'r rhain yn cynnwys pum heneb gofrestredig a 30 adeilad rhestredig. Mae'r grant yn cynnwys £4.5m o gyllid gwaddol, a fydd yn cael ei fuddsoddi i greu incwm ar gyfer gwaith cynnal a chadw cadwraeth parhaus, gan sicrhau dyfodol hirdymor i asedau treftadaeth Ironbridge.

Amddiffyn cragen Shieldhall

Elusen Agerlong Shieldhall

Dechreuodd Agerlong Shieldhall fywyd ym 1955 fel 'bad slwtsh y Clyde', fu'n teithio i lawr Afon Clyde o Shieldhall yn Glasgow i waredu slwtsh carthion wedi'i drin ar y môr. Roedd gan yr agerlongau hyn draddodiad o fynd â theuluoedd difreintiedig a chyn-bersonél clwyfedig y lluoedd arfog ar deithiau hamdden yn ystod misoedd yr haf.

Ers 1988, mae'r llong wedi'i chadw fel atyniad treftadaeth gweithiol, gan barhau â'r traddodiad mordeithiau hamdden. Shieldhall yw'r agerlong fwyaf sy'n dal i weithredu ym Mhrydain, ac yn un o ddim ond 200 o longau sy'n ffurfio'r Ffilyd Hanesyddol Genedlaethol.

Effaith y pandemig COVID-19

Fel arfer mae'r agerlong yn mwynhau amserlen brysur o deithiau hamdden yn yr haf ond gyda'r cyfnodau clo Covid, daeth hyn i ben yn ddisymwrth.

Heb ymwelwyr rheolaidd, collodd yr elusen ei phrif ffynhonnell incwm, a fyddai wedi cael ei defnyddio ar gyfer gwaith cynnal a chadw ac atgyweirio parhaus. Roedd y llong hefyd mewn perygl oherwydd yr anweithgarwch ffisegol hwn – gyda gwyddau môr, cregyn gleision a bywyd morol eraill yn cronni ar gragen y llong, roedd ei haen wrth-faeddu wedi'i chyfaddawdu ac roedd angen gwaith atgyweirio ar frys.

Edrych tuag at y dyfodol

Gyda chefnogaeth gan y Gronfa Ymateb COVID-19, bydd un o agerlongau gorau'r DU sydd wedi goroesi bellach yn cael ei hatgyweirio a'i hachub ar gyfer y dyfodol. Bydd SS Shieldhall yn mynd i ddoc sych i'w hatgyweirio, yn barod i'w roi yn ôl ar y môr mewn pryd ar gyfer tymor yr haf 2022.

Abaty Torre: Atgyweiriadau brys

Cyngor Torbay

Abaty Torre yw adeilad mwyaf hanesyddol Torbay, Heneb Gofrestredig sy'n dyddio'n ôl i 1196. Mae wedi'i leoli o fewn 18 erw o ardd a pharcdir ac yn gartref i gasgliad celf mawr o dros 600 o weithiau celf o'r 18fed ganrif hyd heddiw.

Effaith y pandemig COVID-19

Trwy gydol y cyfnod clo, dim ond nifer fach o aelodau staff oedd ar y safle i ofalu am yr adeiladau. Heb gadwraeth a gofal arferol i'r adeilad, mae wedi dirywio ac mae rhai ardaloedd bellach mewn cyflwr difrifol.

Heb ffrwd gyson o ymwelwyr, collodd y safle incwm hefyd, sy'n golygu na fu modd iddynt ariannu ôl-groniad o waith atgyweirio brys.

Edrych tuag at y dyfodol

Bydd Abaty Torre bellach yn gallu gwneud gwaith atgyweirio brys gan gynnwys trwsio ardaloedd a ddifrodwyd gan ollyngiadau dŵr glaw a sicrhau bod yr ardaloedd hyn yn cael eu hamddiffyn a'u gwneud yn ddiogel at y dyfodol. Bydd y prosiect yn atgyweirio ffenestri, gwaith maen ac ail-bwyntio, a bydd gwaith tirlunio brys yn gostwng y tir i'r lefelau gwreiddiol, er mwyn gwella draeniad ac atal gollyngiadau a difrod dŵr pellach.

Pier Birnbeck: yn ôl o'r dibyn

Cyngor Gogledd Gwlad yr Haf

Dyluniwyd Pier Gradd II Birnbeck yn Weston-super-Mare gan yr adeiladwr pier Fictoraidd Eugenius Birch ac fe'i agorwyd dros 150 o flynyddoedd yn ôl. Mae'n un o ddim ond saith pier rhestredig Gradd I neu II* yn y DU a'r unig un i'w gysylltu ag ynys.

Y tu hwnt i'r pier, mae'r safle'n cynnwys pedwar adeilad rhestredig Gradd II arall, gan gynnwys tŷ'r bad achub a'r llithrfa o 1902, tŵr y cloc, Toll House Lodge a giatiau'r fynedfa. Mae Birnbeck, sydd wedi'i adwaen yn lleol fel yr Hen Bier, yn rhan ganolog o hanes Weston-super-Mare fel tref glan môr. Yn ystod yr Ail Ryfel Byd, defnyddiwyd y safle fel HMS Birnbeck, sef canolfan ar gyfer datblygu arfau'n gyfrinachol gan gynnwys y 'bom bownsio' a dyfais gwrth-longau tanfor y 'draenog'.

Effaith y pandemig COVID-19

Mae'r pier wedi dirywio'n gyflym ac mae rhannau o'r adeiledd bellach wedi mynd ar chwâl, mae wedi'i gategoreiddio fel y categori risg uchaf ar gofrestr risgiau Historic England. Heb waith atgyweirio brys, mae perygl gwirioneddol y caiff mwy o'r pier ei golli gyda phob storm sy'n digwydd.

Edrych tuag at y dyfodol

Gyda chefnogaeth gan y Gronfa Ymateb COVID-19, bydd yr adeiledd eiconig bellach yn cael ei sefydlogi a bydd gwaith adeileddol brys yn cael ei wneud, fel y cam cyntaf hanfodol o gynlluniau tymor hwy i adfer y pier a darparu mynediad llawn i'r cyhoedd unwaith eto. Mae'r gwaith hwn yn cynnwys sefydlogi coesau'r pier a darparu mynediad cyhoeddus dros dro ar draws dec y pier.

Adfer locomotif Joem

Grŵp Cadwraeth Locomotifau Gogledd-ddwyrain Lloegr

Mae locomotif tanc Dosbarth J72 Rhif 69023, a elwir yn annwyl yn 'Joem,' yn symbol o bron i 200 mlynedd o adeiladu locomotifau yn ardal Darlington. Wedi'i adeiladu ym 1951, Joem yw'r unig oroeswr o 230 o locomotifau siyntio tebyg a ddyluniwyd yn wreiddiol gan TW Worsdell ym 1886 ar gyfer Rheilffordd Gogledd-ddwyrain Lloegr.

Ffurfiodd y locomotifau hyn ran o drenau mewn gorsafoedd mawr, gan gynorthwyo wrth symud glo a nwyddau o bob math ar draws gogledd Lloegr. Ar ôl cael ei ymddeol o wasanaeth, roedd Joem, dan berchnogaeth breifat, yn seren yn addasiad y BBC o 'The Railway Children,' a'r ffilm 'Agatha,' ac fe'i caffaelwyd wedyn gan Grŵp Cadwraeth Locomotifau Gogledd-ddwyrain Lloegr (NELPG) i sicrhau ei weithrediad cyhoeddus rheolaidd.

Effaith y pandemig COVID-19

Cyn i'r pandemig COVID-19 ddechrau, byddai'r gwaith adfer sydd ei angen i gadw Joem yn weithredol fel arfer wedi'i ariannu o dan raglen gynnal a chadw cylchol NELPG, ond mae COVID-19 wedi torri'r cylch hwn ac roedd angen cefnogaeth allanol i ddod â'r locomotif yn ôl i weithrediad a diogelu ei ddyfodol. Heb gyllid ychwanegol, ni fu modd i NELPG wneud gwaith atgyweirio hanfodol i foeler Joem, gan adael y locomotif mewn storfa ac yn anhygyrch i'r cyhoedd.

Edrych tuag at y dyfodol

Erbyn hyn gall NELPG ailwampio'r boeler a gyda'r cynlluniau bellach yn ôl ar y trywydd iawn, dylai fod modd i'r injan gymryd rhan yn llawn yn nathliadau deucanmlwyddiant agor Rheilffordd Stockton a Darlington, rheilffordd ager gyhoeddus gyntaf y byd.

Casgliad yr Archif Deip

Grŵp Yr Amgueddfa Wyddoniaeth

Casgliad o arteffactau sy'n dangos hanes teiplunio yn y DU yw'r Archif Deip. Mae'n gartref i'r Casgliad Teiplunio Cenedlaethol, sy'n cynnwys deunyddiau teiplunio y teiplunwyr o Sheffield, Stephenson Blake; ac archif a pheiriannau metel poeth y Gorfforaeth Monotype. Y casgliadau yw'r man cychwyn gwreiddiol ac unigryw ar gyfer argraffu drwy'r canrifoedd hyd at lawer o'r pethau cyffredin a welwn heddiw megis dyluniadau ffont.

Effaith y pandemig COVID-19

O ganlyniad i effaith y pandemig COVID-19 mae'r Archif Deip wedi gorfod gwneud y penderfyniad anodd i adael ei safle, gan olygu bod dyfodol y casgliadau'n annarogan.

Edrych tuag at y dyfodol

Gyda'r gefnogaeth ariannol hon, bydd y casgliadau bellach yn cael eu symud i Ganolfan Gasgliadau Cenedlaethol Grŵp yr Amgueddfa Wyddoniaeth yn Wiltshire, lle gellir eu gwarchod a datblygu cynlluniau hirdymor ar gyfer eu harddangos a'u dehongli. Mae'r cynlluniau hefyd yn cynnwys cofnodi hanes llafar ac arferion gweithio gwirfoddolwyr y casgliad, a'r posibilrwydd o ddigideiddio.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Adroddiad perfformiad

Trosolwg

Mae'r adran hon yn darparu gwybodaeth am brif amcanion a strategaethau Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol (CGDG neu'r Gronfa). Mae'r adran drosolwg yn darparu gwybodaeth i'r defnyddiwr am ddibenion a gweithgareddau'r sefydliad, y risgiau allweddol i gyflawni ei amcanion a sut mae wedi perfformio yn ystod y flwyddyn. Yn yr adran dadansoddiad mae'r Bwrdd yn adrodd ar ei fesurau perfformiad pwysicaf, gan gynnwys dadansoddiadau sy'n defnyddio gwybodaeth ariannol o'r datganiadau ariannol.

Ein perfformiad yn 2021–22: Datganiad gan y Prif Weithredwr

Nid fu gwerth ac arwyddocâd treftadaeth ar draws pob rhan o'r DU erioed yn fwy amlwg wrth i'r sector barhau i weld effaith y pandemig COVID-19. O ganlyniad, bu 2021–22 yn flwyddyn arall o her ryfeddol i CGDG yn ei rôl o ddiogelu treftadaeth bwysicaf y DU.

Bu i ni gwrdd â'r her hon drwy fuddsoddiad hanfodol a chefnogaeth sylweddol. Bu i ni barhau i ddefnyddio ein harbenigedd i fuddsoddi cyllid lle'r oedd ei angen fwyaf ar ran ein sefydliadau partner, yn ogystal â'n cyllid ein hunain, fel bod dros £100miliwn wedi ymrwymo yn y flwyddyn. Roedd hyn yn ychwanegol at y symiau a fuddsoddiwyd yn y flwyddyn flaenorol (tua £190miliwn). Diolch i'r buddsoddiad hwn, bu'n bosib i bobl a chymunedau barhau i ofalu am y dreftadaeth y maent yn ei charu, mae prosiectau wedi'u hachub, ac mae swyddi, bywoliaethau a lles nifer fawr o bobl wedi'u diogelu.

Cyllid CGDG

Y llynedd hefyd gwelwyd dychweliad arwyddocaol sydd i'w groesawu i'r buddsoddiadau yr ydym fel arfer yn eu gwneud fel CGDG. Bu'n bosib i ni gefnogi a dyfarnu grantiau i achub rhai eitemau gwirioneddol ryfeddol o dreftadaeth a'u hychwanegu at y casgliad o safon fyd-eang sy'n perthyn i bobl y Deyrnas Unedig am byth.

Mae'r rhain yn parhau i arddangos y gwerth unigryw y mae CGDG yn ei greu ar gyfer treftadaeth y genedl, gan gynnwys::

- Llyfrgell Honresfield
- Casgliad Ted Hughes Hinchcliffe

- Cistan Mair, Brenhines yr Albanwyr
- Portread o Horace Walpole ar gyfer Strawberry Hill
- Hunanbortread o Joseph Wright ar gyfer Amgueddfeydd Derby
- Dyfarniad i sicrhau'r ystadau a'r casgliad ar gyfer yr Amgueddfa Plant Cael dros yr hirdymor

Cronfa Ymateb Covid 19

Hefyd, lansiwyd ein Cronfa Ymateb COVID-19, sef cyfraniad o £20miliwn gan CGDG a Chronfa Asedau Diwylliannol (CAF) gwerth £20miliwn gan DCMS fel rhan o Gronfa Adfer Diwylliant llywodraeth y DU. Bydd yr ymagwedd arloesol hon yn ein galluogi i gefnogi a diogelu ystod amrywiol o dreftadaeth. Yn 2021–22, dechreuon ni ddosbarthu grantiau CAF i brosiectau yn Lloegr gan gynnwys:

- bron i £10miliwn i Ymddiriedolaeth Amgueddfa Ceunant Ironbridge – sy'n rhedeg deg amgueddfa ar draws Safle Treftadaeth y Byd UNESCO Ceunant Ironbridge yn Swydd Amwythig, safle a ystyrir yn gyffredinol fel 'man geni'r Chwyldro Diwydiannol'
- bron i £200,000 i Agerlong Shieldhall, Southampton, i atgyweirio difrod i gragen danddwr yr agerlong, sydd wedi digwydd o ganlyniad uniongyrchol i'r llong beidio â chael ei symud na'i defnyddio oherwydd y pandemig
- £1.4miliwn i'r Amgueddfa Wyddoniaeth adfer, gwarchod ac yn y pen draw arddangos dau gasgliad Teip o arwyddocâd cenedlaethol – y Casgliad Monotype a Chasgliad Stephenson Blake
- ychydig dros £360,000 i Abaty Torre i adfer a diogelu rhannau o'r heneb gofrestredig

Mae amrywiaeth a natur y dyfarniadau hyn yn dangos gallu unigryw y Gronfa i ddiogelu treftadaeth eithriadol, yn enwedig wrth weithio mewn partneriaeth ag eraill.

Wrth flaenoriaethu ceisiadau i'r CAF, rydym yn ddiolchgar am gymorth partneriaeth Historic England, Cyngor Celfyddydau Lloegr a'r Archifau Cenedlaethol, y mae eu harbenigedd wedi cynorthwyo wrth sicrhau bod y cyllid hwn yn diogelu'r asedau o bwys cenedlaethol hynny sydd fwyaf mewn perygl oherwydd effeithiau'r pandemig.

Yn y flwyddyn i ddod byddwn yn canolbwyntio ar ymestyn y Gronfa Ymateb COVID-19 i rannau eraill o'r DU.

Cyllid ychwanegol ar gyfer treftadaeth

Bu i ni weithio ar y cyd gyda'n hadran noddï – yr Adran dros Dechnoleg Ddigidol, Diwylliant, Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS) a Chyrff Hyd Braich eraill i gyflwyno rowndiau pellach o'r Gronfa Adfer Diwylliant drwy gydol y flwyddyn.

Yn ychwanegol at y gwaith gyda DCMS ar adfer yn sgil COVID-19, gwnaethom hefyd fuddsoddi mewn partneriaeth ag Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig (DEFRA) ar ail rownd ar gyfer y Gronfa Her Adfer Werdd, gan ddyfarnu ychydig o dan £38miliwn ar gyfer y fenter bwysig hon.

Y tu hwnt i'r buddsoddiad uniongyrchol, estynnwyd ymatebion i'r pandemig hefyd i gynlluniau buddsoddi ehangach er mwyn diogelu amrywiaeth enfawr o dreftadaeth. Ymysg y rhain oedd y canlynol:

- mewn treftadaeth naturiol, £5.8miliwn arall gyda DEFRA ar gyfer y Gronfa Trees Call to Action, £7.2miliwn gyda Llywodraeth Cymru ar gyfer Rhwydweithiau Natur ac ychydig dros £1miliwn ar gyfer Lleodedd Lleol ar gyfer Natur yng Nghymru.
- buddsoddi mewn meysydd eraill fel y cynllun gwerth £2.9miliwn ar gyfer Treftadaeth Gymunedol gyda Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon a chynlluniau treftadaeth leol llai gyda Llywodraeth Cymru.

Mae'r holl fentrau hyn wedi adeiladu ar y gwaith a ddechreuwyd gennym yn 2021–22 a'r partneriaethau yr ydym wedi eu hadeiladu. Mae eu llwyddiant yn brawf o ymrwymiad eithriadol a gwaith caled timau'r Gronfa.

Hoffwn ddiolch i'n tîm CGDG a phanel CGDG, sy'n cefnogi ac yn rhoi cyngor ar ddosbarthu cronfeydd CGDG er mwyn cyflwyno'r buddion treftadaeth mwyaf. Hoffwn ymestyn fy niochiadau i aelodau'r panel hynny y daeth eu cyfnodau i ben yn 2021: James Stourton, Brian Allen, Lesley Webster, Merlin Waterson, Janet Barnes a Tim Knox. Bu eu gwybodaeth a'u harbenigedd manwl yn hanfodol wrth helpu ni i wneud penderfyniadau heriol a chyfeirio ein cyllid at ble y mae ei angen fwyaf.

Yn olaf, hoffwn gydnabod gwaith caled ein holl staff sydd wedi gweithio'n gyflym i ddarparu ein cyllid cymorth grant. Mae eu cyfanrwydd a'u proffesiynoldeb yn eu gwaith yn nodedig, maent yn wirioneddol ymroddedig i'n gwaith ac yn darparu gwasanaeth eithriadol hyd yn oed o dan yr amgylchiadau mwyaf heriol.

Ein diben a gweithgareddau

Mae CGDG wedi'i gweinyddu gan, a'i breinio mewn, corff corfforaethol a elwir yn Ymddiriedolwyr Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol, sy'n cynnwys Cadeirydd ac uchafswm o 14 aelod arall a benodir gan y Prif Weinidog. Sefydlwyd y Gronfa ar 1 Ebrill 1980 gan Ddeddf Treftadaeth Genedlaethol 1980 ('Deddf 1980') mewn olyniaeth i'r Gronfa Tir Genedlaethol, fel coffâd i'r rheiny sydd wedi rhoi eu bywydau dros y DU. Mae'n derbyn cymorth grant blynyddol gan lywodraeth y DU i'w galluogi i ddyfarnu grantiau. Cafodd pwerau a chyfrifoldebau'r ymddiriedolwyr eu hymestyn gan ddarpariaethau Deddf y Loteri Genedlaethol etc. 1993 ('Deddf 1993'), Deddf Treftadaeth Genedlaethol 1997 ('Deddf 1997') a Deddf y Loteri Genedlaethol 1998.

O dan Ddeddf 1993, daeth yr ymddiriedolwyr yn gyfrifol hefyd am ddosbarthu'r gyfran honno o enillion y Loteri Genedlaethol a ddyrannir i dreftadaeth. Mae'n rhaid i ymddiriedolwyr CGDG baratoi cyfrifon ar wahân ar gyfer derbyn a dyrannu cymorth grant ac ar gyfer eu gweithrediad fel dosbarthwyr arian y Loteri Genedlaethol. Mae'r ymddiriedolwyr wedi dewis cyfeirio at y cyllid fel CGDG ar gyfer symiau a ddyrannwyd o dan ddarpariaethau Deddf 1980 ac fel Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol ar gyfer cyllid a dderbynnir o dan ddarpariaethau Deddf 1993.

O dan adrannau 3 a 3a Deddf 1980, gall ymddiriedolwyr wneud grantiau a benthyciadau allan o CGDG at ddiben caffael, cynnal neu ddiogelu:

1. unrhyw dir, adeilad neu adeiledd sydd, ym marn yr ymddiriedolwyr, o ddiddordeb golygfaol, hanesyddol, esthetig, pensaernïol, archeolegol neu wyddonol eithriadol
2. unrhyw wrthrych sydd, yn eu barn hwy, o ddiddordeb hanesyddol, artistig neu wyddonol eithriadol
3. unrhyw gasgliad neu grŵp o wrthrychau, sef casgliad neu grŵp sydd, yn ei gyfanrwydd, o ddiddordeb hanesyddol, artistig neu wyddonol eithriadol yn eu barn hwy

Mae adran 4 Deddf 1980 (fel y'i diwygiwyd) yn ymestyn pwerau'r ymddiriedolwyr i wella arddangosiad eitemau o ddiddordeb eithriadol i'r dreftadaeth genedlaethol drwy roi cymorth ariannol i adeiladu, trawsnewid neu wella unrhyw adeilad er mwyn darparu cyfleusterau a ddylunnir i hyrwyddo mwynhad y cyhoedd neu ddatblygu gwybodaeth y cyhoedd.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

O dan Ddeddf 1980 (fel y'i diwygiwyd) a Deddf 1997, gall yr ymddiriedolwyr bellach gynorthwyo hefyd â phrosiectau a anelir at gynyddu dealltwriaeth a mwynhad y cyhoedd o'r dreftadaeth ac at ddehongli a chofnodi agweddau pwysig ar hanes, hanes naturiol a thirwedd y genedl. Mae'r Ymddiriedolwyr yn defnyddio'r pwerau estynedig hyn yng nghyswllt Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol. Cred yr Ymddiriedolwyr fod gan CGDG rôl hanfodol fel rhagfur canolog yn amddiffyniad y genedl o eitemau o bwysigrwydd eithriadol i'r genedl sydd mewn perygl, ac er cof am y rhai sydd wedi rhoi eu bywydau dros y DU. Bydd yr ymddiriedolwyr yn parhau i ddefnyddio'r adnoddau a ddarperir gan lywodraeth, yn ogystal ag adnoddau o'i gronfa waddol, i gynnig cefnogaeth ariannol fel cronfa cyfle olaf ar gyfer caffael, diogelu a chynnal a chadw treftadaeth sydd mewn perygl o gael ei dinistrio neu ei cholli.

Ein materion a'n risgiau allweddol

Mae ein gweithgareddau dosbarthu Trysorlys/cymorth grant wedi wynebu nifer o risgiau sylweddol trwy gydol y flwyddyn ac rydym wedi rheoli'r rhain yn weithredol ac yn effeithiol i isafu'r effaith ar ein cwsmeriaid a rhanddeiliaid eraill yn ogystal ag arnom ni ein hunain.

Mae'r ymddiriedolwyr yn ystyried y risgiau a wynebier gan y sefydliad mewn cyfarfodydd Bwrdd a thrwy'r craffu manwl a ddarperir gan y Pwyllgor Archwilio a Risg.

O ganlyniad i'r pandemig COVID-19, bu i ni addasu ein dull o adrodd am risg i'r Bwrdd, y Pwyllgor Archwilio a Risg a staff uwch fel ei fod yn fwy rheolaidd a hyblyg. Darparwyd asesiad risg lefel uchaf, gyda naratif, statws a data am dueddiadau drwy gydol y flwyddyn. Gwnaethom hyn tan hydref 2021 ac wedi hynny fe wnaethom ddychwelyd at ein hadroddiadau rheoli risg arferol a'n cofrestri risg arferol. Disgrifir y manylion yn y datganiad Llywodraethu ar dudalen 39.

Roedd ein prif risgiau y llynedd yn ymwneud â'r pandemig COVID-19 a pharhaodd y rhain, ar wahanol ffurfiau, drwy gydol y flwyddyn gyfan.

Bu i ni grwpio risgiau yn ymwneud â'r argyfwng mewn risgiau allanol a mewnol, er i ni gydnabod nad yw'r ddau grŵp hyn yn arwahanol a'u bod yn gorgyffwrdd.

1. Risgiau argyfwng allanol

Mae'r risgiau allweddol hyn wedi canolbwyntio ar ein gallu parhaus i ddarparu'r rhaglenni cymorth grant gan lywodraeth y DU a'r gweinyddiaethau datganoledig drwy gydol y flwyddyn (rhaglenni buddsoddi sy'n gysylltiedig â'r argyfwng a rhaglenni ehangach hefyd). Mae'r rhain wedi cynnwys:

- edafedd pellach o'r Gronfa Adfer Diwylliant ar gyfer DCMS yn ogystal â'r Gronfa Asedau Diwylliannol ar gyfer DCMS
- rownd nesaf y Gronfa Her Adfer Gwyrdd ar gyfer DEFRA
- Rhaglen Adfer Covid Gogledd Iwerddon
- yng Nghymru rydym wedi dosbarthu cyllid drwy'r Gronfa Trysorau'r Ffilltir Sgwâr, y Gronfa Rhwydweithiau Natur, y Gronfa Lleodedd Lleol ar gyfer Natur a'r Gronfa Coetiroedd Cymunedol

Mae'r rhain wedi adlewyrchu buddsoddiad o tua £101miliwn yn erbyn ein buddsoddiad arferol o tua £5miliwn y flwyddyn.

Fe wnaethom adeiladu ar ein hymatebion i'r argyfwng o 2020–21 i fireinio'r rhain ymhellach y llynedd, ac rydym hefyd wedi rheoli'r risgiau sydd ynghlwm wrth y rhain drwy ailddyrannu staff o'n gwaith Loteri, gan ail-lenwi'r rolau hyn a dod â staff ychwanegol i mewn ar gontractau tymor byr ynghyd ag arbenigedd allanol ychwanegol i gefnogi'r rhaglenni.

2. Risgiau mewnol seiliedig ar argyfwng

Ein prif risg yma oedd parhau â'n cynlluniau parhad busnes a'r angen i ofyn i'r holl staff weithio o bell o'u cartrefi ac mewn amgylchedd rhithwir.

Golygodd ein defnydd o dechnoleg symudol, atebion ac apiau sy'n seiliedig ar gwmwl fod ein holl wasanaethau ar gael i bob ymgeisydd a granti. Dechreuom ailagor ein swyddfeydd yn haf 2021. Mae'r rhain wedi parhau ar agor drwy gydol y flwyddyn a dechreuodd staff ddychwelyd i weithleoedd yn ddiweddarach yn y flwyddyn o dan drefniadau gweithio hybrid.

Gweithredwyd ein trefniadau o dan ein cynllunio parhad busnes ar gyfer ein Tîm Rheoli Argyfwng, Tîm Parhad Busnes a meysydd gwaith fel parhad TG, cyfathrebu a chymeradwyaeth, etc i gyd yn llawn a heb unrhyw broblemau. Bu i ni ddarparu cyfarpar sgrin arddangos i'r holl staff neu gyfarpar ac addasiadau arbenigol ar gyfer anghenion gwaith penodol er mwyn gweithio gartref.

Fe wnaethon ni ddod â'n holl weithgarwch parhad busnes i ben yn ffurfiol tua diwedd y flwyddyn.

Ein prif risg fewnol arall, a gydnabuwyd yn gynnar yn yr argyfwng, oedd rôl hanfodol cefnogi pob tîm mewn perthynas â'u hiechyd corfforol, eu hiechyd meddwl a'u lles. Fe wnaethom roi cyfres o negeseuon iechyd/diogelu cyhoeddus effeithiol ar waith ochr yn ochr â chyfathrebiadau clir, agored i roi'r wybodaeth

ddiweddaraf i bob tîm ar ddatblygiadau o ran cynllunio parhad busnes. Addaswyd a diwygiwyd y rhain yn ystod y flwyddyn i adlewyrchu negeseuon iechyd cyhoeddus gwahanol ar draws y DU.

Trwy gydol y flwyddyn, gwnaethom hefyd barhau i ddarparu cyfres o becynnau cymorth ar gyfer iechyd meddwl a lles cydweithwyr.

Bu i ni gydnabod hefyd bod y pandemig wedi creu risgiau newydd a gwahanol o ran twyll a chamgymeriad, felly rhoddwyd mesurau diogelu, gwirio a rheoli cynhwysfawr ar waith i isafu'r rhain. Rydym yn parhau i fonitro a rheoli'r rhain yn agos iawn.

3. Prif risgiau eraill

Ar wahân i risgiau sy'n gysylltiedig â'r pandemig COVID-19, bu i ni gydnabod risgiau eraill yn y flwyddyn hefyd.

Trwy gydol y flwyddyn bu i ni fonitro effeithiau ar y sector ac arnom ni ein hunain o ganlyniad i ymadawiad y DU o'r Undeb Ewropeaidd. Roedd hyn yn cynnwys cynnydd mewn costau buddsoddiadau presennol, aflonyddwch yn y gadwyn gyflenwi a phrinder deunydd crai (fel pren), a bu i ni roi trefniadau cyllidebol ar wahân ar waith i helpu i ymdrin â'r pwysau hyn. Gwnaethom hefyd reoli ein risgiau mewnol yn effeithiol (staffio, data, cadwyni cyflenwi etc.) ac ni welwyd unrhyw effaith andwyol yn sgil yr ymadawiad.

Bu i ni barhau i ymateb i'r risg sy'n deillio o'r argyfwng hinsawdd hefyd Rydym wedi sicrhau bod ein hól troed carbon, arferion mewnol a rheolaeth fewnol yn adlewyrchu rheoli'r risg hon yn well ac rydym wedi comisiynu ymchwil benodol i nodi cynllun i'r Gronfa gyrraedd allyriadau carbon sero net o ran ein gweithrediadau erbyn 2030.

Yn 2021–22 bu i ni barhau i ddatblygu ein system rheoli buddsoddi newydd a chynllunio dad-gomisiynu ein systemau rheoli grantiau presennol. Rydym wedi rheoli risg datblygu'r system newydd yn weithredol trwy brofi'n gynhwysfawr gyda chwsmeriaid a defnyddwyr mewnol, rheoli cyflenwyr a datblygwyr yn unol â hynny ac wedi cynnal mesurau rheoli cyfanrwydd, diogeledd a chadernid data'n effeithiol. Bydd gwaith yn parhau ar hyn o beth yn 2022–23 gyda'r bwriad o gwblhau'r dasg o'i chyflwyno eleni.

Byddwn yn parhau i fod yn hyblyg ac yn ymatebol drwy gydol y flwyddyn i bob risg a sicrhau ein bod yn rheoli'r risgiau hynny ar bob lefel ar draws y Gronfa.

Ein strategaeth gorfforaethol

Mae'r strategaeth gorfforaethol yn disgrifio ein

gweledigaeth ar gyfer rôl CGDG dros y tair blynedd o 2018 tan 2021. Cymerodd y strategaeth gamau pellach tuag at sefyllfa gryfach, gan gefnogi a chydweithio â sefydliadau ar draws y sector treftadaeth, a chan adeiladu ar ein rôl fel y ffynhonnell gyllid benodedig fwyaf i dreftadaeth ar draws y DU. Bu ffocws penodol ar gyfleoedd y tu hwnt i roi grantiau pur a thrwy ddefnyddio ein cyllid gan y Loteri Genedlaethol bu i ni drosoli cyllid ychwanegol ar gyfer treftadaeth gan bartneriaid a chydweithwyr.

Yn 2021–22, parhawyd i chwarae rhan gref wrth gefnogi sefydliadau i wrthsefyll risgiau'r pandemig COVID-19, gan gyflwyno cyfanswm o £101miliwn mewn cyllid a ddyfarnwyd drwy gymorth grant gan DCMS, DEFRA a llywodraethau datganoledig Cymru a Gogledd Iwerddon. Yn 2021, gwnaethom hefyd lansio'r Gronfa Asedau Diwylliannol, gyda chyfraniad o £20miliwn gan DCMS a £20miliwn pellach o waddol CGDG i sicrhau dyfodol asedau treftadaeth arwyddocaol sydd mewn perygl o ganlyniad i'r pandemig.

Rydym yn rhagweld parhau â'r angen am gefnogi cyflwyno cyllid ar ran Llywodraethau yn ystod 2022–23, i gefnogi adferiad y sector a lle mae ein harbenigedd gwneud grantiau a'n cyrhaeddiad yn golygu ein bod mewn sefyllfa ddelfrydol i gyflawni ystod eang o ganlyniadau cadarnhaol ar gyfer treftadaeth a chymunedau ar ran ein partneriaid.

Yn ystod 2022–2023, byddwn ni'n adnewyddu ein hymagwedd strategol at ariannu. Er y bydd hynny'n canolbwyntio'n bennaf ar ein harian loteri, byddwn hefyd yn cynnwys ein gweithgareddau CGDG yn ein trafodaethau. Bydd y strategaeth ar ei newydd wedd yn cael ei lansio'n ddiweddarach yn 2022.

Ein rhaglenni brys

Gan ddilyn cyflwyniad llwyddiannus y rhaglenni brys yn 2020–21, roedd yr ymddiriedolwyr yn falch o barhau i wneud cyfraniad at leddfu'r caledi yr oedd nifer fawr o gyrff treftadaeth yn ei wynebu drwy'r pandemig.

Bu i ni ddosbarthu cyllid ar ran ein hadran noddi, DCMS, ac ar ran DEFRA, Llywodraeth Cymru a Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon. Y rhaglenni oedd:

Y Gronfa Her Adfer Gwyrdd

Mae'r Gronfa Her Adfer Gwyrdd yn gronfa COVID-19 gwerth £80miliwn, y bu i ni ei dosbarthu ar ran DEFRA. Mae'r gronfa yn cefnogi adnewyddu amgylcheddol ar draws themâu cadwraeth ac adferiad natur, datrysiadau seiliedig ar natur a chysylltu pobl â natur, ar yr un pryd â chreu a chynnal amrywiaeth o swyddi ar draws Lloegr. Daeth 100% o'r cyllid gan DEFRA, ac mae'r

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

gronfa'n cael ei darparu mewn partneriaeth â Natural England, Asiantaeth yr Amgylchedd a'r Comisiwn Coedwigaeth. Roedd y grantiau'n amrywio o £50,000 i £5miliwn yn rownd un, ac o £50,000 i £2miliwn yn rownd dau.

Parhaodd y 69 prosiect a ddyfarnwyd drwy rownd gyntaf y Gronfa Her Adfer Gwyrdd yn 2019–20 (£37.8miliwn) yn y cam monitro drwy gydol y flwyddyn, gyda llawer o brosiectau'n cynhyrchu canlyniadau rhagorol er gwaethaf amgylchiadau heriol.

Agorodd ail rownd y gronfa i geisiadau ar 9 Mawrth 2021. Derbyniwyd 74 mynegiad o ddiddordeb ar gyfer prosiectau dros £250,000, gan ofyn am gyfanswm o £69miliwn. Gwahoddwyd 49 o brosiectau i gyflwyno ceisiadau llawn, gan arwain at 27 o ddyfarniadau gyda chyfanswm gwerth o £25.7miliwn. Ym mis Ebrill 2021, derbyniwyd 238 o geisiadau ychwanegol am grantiau rhwng £50,000 a £250,000, gan ofyn am gyfanswm o £45miliwn a chan arwain at 63 dyfarniad pellach gwerth £12.3miliwn. Cyhoeddwyd pob prosiect rownd dau yn gyhoeddus ar 28 Gorffennaf 2021 a byddant yn parhau yn y cam cyflwyno tan 31 Mawrth 2023.

Cronfa Trees Call to Action

Cronfa £6miliwn yw'r Gronfa Trees Call to Action a sefydlwyd i adeiladu capasiti mewn sefydliadau a phartneriaethau i helpu i gyflwyno Cynllun Gweithredu Coed Lloegr (ETAP). Mae wedi'i hariannu 100% gan DEFRA, a'i chyflwyno mewn partneriaeth â'r Comisiwn Coedwigaeth.

Roedd y gronfa'n gystadleuol ac yn agored i awdurdodau lleol, sefydliadau amgylcheddol nid-er-elw a'u partneriaid. Bu'n ofynnol i'r prosiectau gyflwyno un neu fwy o amcanion ETAP: ehangu a chysylltu ein coed a'n coetiroedd; coed a choetiroedd fel rhan o'r economi werdd; gwarchod a gwella ein coed a'n coetiroedd; cysylltu pobl â choed a choetiroedd.

Agorodd y gronfa ar 3 Tachwedd 2021. Derbyniwyd 64 o fynegiadau o ddiddordeb, a gwahoddwyd 28 o sefydliadau i symud ymlaen at gyflwyno cais llawn. Derbyniwyd 25 cais llawn erbyn y dyddiad cau ar 20 Ionawr 2022, gyda cheisiadau grant gwerth cyfanswm o £11.5miliwn. Ar 18 Mawrth 2022, derbyniodd 12 o sefydliadau ddyfarniadau ariannol yn amrywio o £367,700 i £500,000, sef cyfanswm o £5.8miliwn. Bydd y prosiectau yn y cam cyflwyno tan 31 Mawrth 2025.

Cronfa Adfer Diwylliant ar gyfer Treftadaeth: Rownd Tri

Ar 3 Awst 2021, lansiodd DCMS rownd tri y Gronfa Adfer Diwylliant ar gyfer Treftadaeth, er mwyn parhau i gefnogi sefydliadau diwylliannol allweddol yn

Lloegr wrth i'r genedl ddechrau ymadfer yn sgil y pandemig. Roedd gennym gyllideb o £40miliwn ar gyfer y drydedd rownd hon i'w chyflwyno mewn partneriaeth â Historic England, yn seiliedig ar feini prawf a osodwyd gan DCMS. Dosbarthwyd y cyllid trwy ddwy edefyn:

- Edefyn Un: Cronfa Adfer Diwylliant ar gyfer Treftadaeth – Cymorth Adnoddau Brys
- Edefyn Dau: Cronfa Adfer Diwylliant i Dreftadaeth – Cymorth Parhad

Agorodd datganiadau o ddiddordeb ar gyfer yr edefyn Cymorth Adnoddau Brys cyn i'r rhaglen ehangach lansio ar 7 Gorffennaf 2021. Roedd rownd gyntaf yr edefyn hwn yn cynnig grantiau gwerth rhwng £10,000 ac £1miliwn. Fe'i dyluniwyd i gefnogi sefydliadau treftadaeth yn Lloegr nad oeddent wedi derbyn cyllid trwy'r Gronfa Adfer Diwylliant yn flaenorol ac a allai ddangos eu bod mewn perygl clir o beidio â medru masnachu'n hyfyw ymhen 12 wythnos. Derbyniodd y rownd gyntaf 99 o fynegiadau o ddiddordeb erbyn y dyddiad cau ar 30 Medi 2021. At ei gilydd bu i ni dderbyn 25 o geisiadau erbyn y dyddiad cau o 14 Hydref 2021, yn gofyn am £1.9miliwn. Gwnaed penderfyniadau ar sail dreigl rhwng Medi a Rhagfyr 2021 ac, at ei gilydd, gwnaed 12 dyfarniad gyda buddsoddiad gwerth £760,300.

Er mwyn parhau i gefnogi'r sector drwy gydol cyfnod y gaeaf, ail-agorwyd y rhaglen Cymorth Adnoddau Brys gyda chyllideb o £5miliwn i ymgeiswyr newydd a chyn-grantion, gyda'r nod o roi cyfle i fwy o sefydliadau oedd mewn perygl uniongyrchol o fethu'n ariannol ymgeisio am gymorth hyd at 31 Mawrth 2022. Roedd y cynllun yn agored i fynegiadau o ddiddordeb hyd 18 Ionawr 2022 a derbyniwyd 123 ohonynt erbyn y dyddiad cau. At ei gilydd bu i ni dderbyn cyfanswm o 58 o geisiadau, yn gofyn am £4.8miliwn. Gwnaed penderfyniadau ym misoedd Ionawr a Mawrth 2022, gan ddyfarnu 30 grant gyda buddsoddiad o £3.1miliwn.

Agorodd yr edefyn Cymorth Parhad i geisiadau ar 16 Awst 2021, gan gynnig cefnogaeth ychwanegol i sefydliadau yr oeddent eisoes wedi derbyn cyllid gan y Gronfa Adfer Diwylliant, y gallent ddangos eu bod mewn angen o hyd. Caeodd y gronfa i geisiadau ar 29 Hydref 2021 ac at ei gilydd derbyniwyd cyfanswm o 215 o geisiadau, yn gofyn am £28.7miliwn. Gwnaed penderfyniadau ar sail fisol rhwng misoedd Medi a Rhagfyr 2021, gyda £15.8miliwn yn cael ei ddyfarnu i 126 o ymgeiswyr. Roedd y grantiau'n amrywio o £10,000 i £1miliwn ac fe'u dyfarnwyd yn y lle cyntaf ar gyfer y cyfnod rhwng mis Hydref 2021 a mis Ionawr 2022.

Ym mis Ionawr 2022, cynigwyd cyfle i grantion Cymorth Parhad a Chymorth Adnoddau Brys presennol wneud cais am estyniad i'w grantiau hyd 31 Mawrth 2022, er mwyn cynnig mwy o amser i wario'r grantiau ac addasu cynlluniau wrth ymateb i effaith rhywogaethau COVID-19 pellach.

Rhaglen Adfer Covid Gogledd Iwerddon

Mae cyllid gan yr Adran Cymunedau'n cefnogi sefydliadau ac unigolion sy'n gweithio yn y sector treftadaeth yng Ngogledd Iwerddon wrth iddynt barhau i wynebu effaith ariannol y pandemig. Roedd hyd at £2.9miliwn o gyllid grant ar gael. Rhannwyd y cynllun yn dri edefyn fu'n targedu: Sefydliadau; Unigolion; Cyflogaeth a Sgiliau.

Derbyniwyd 79 cais i gyd ar draws y tri edefyn. Ar 9 Mawrth 2022, dyfarnodd y Bwrdd £18,000 i naw Unigolyn a £331,560 i 10 Sefydliad. Bydd y rhain yn cael eu monitro a'u cau yn y flwyddyn ariannol 2022–23. Ar 29 Mawrth 2022 dyfarnwyd £2.5miliwn o dan y Fenter Cyflogaeth a Sgiliau i gefnogi 27 o swyddi yn y sector. Ymrwymadau tair blynedd yw'r rhain a fydd yn cael eu monitro dros y blynyddoedd ariannol nesaf.

Grantiau Trysorau'r Filtir Sgwâr: Rownd Dau

Ariannwyd y rhaglen hon ar y cyd gan Cadw – gwasanaeth amgylchedd hanesyddol Llywodraeth Cymru – a Chronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol (grantiau rhwng £3,000 a £10,000). Cyfanswm cyllideb y rhaglen ariannu hon oedd £360,000: Cyfrannwyd £300,000 gan Cadw a chyfrannwyd £60,000 gan Gronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol.

Roedd profiad y cyfnodau clo COVID-19 yn ystod 2020 a 2021 yn ein hatgoffa'n bwerus o werth yr amgylchedd lleol i gymunedau. Adeiladodd y rhaglen hon ar y rownd gyntaf o grantiau a gynigiwyd drwy Grantiau Trysorau'r Filtir Sgwâr a helpodd pobl i gryfhau eu cysylltiadau â'u hardal leol. Waeth p'un a ydynt yn byw mewn dinas, tref neu yn y cefn gwlad, gall pawb elwa o'r dreftadaeth y deuir o hyd iddi oddeutu 15 munud o'u drws blaen.

Bu i ni dderbyn 38 o geisiadau i gyd gydag un cais wedi'i dynnu'n ôl gan yr ymgeisydd cyn y cam asesu, £306,104 oedd cyfanswm y grantiau y gofynnwyd amdano. Gwnaed penderfyniadau yn eu herbyn ar 29 Tachwedd 2021. Gwnaed 24 o ddyfarniadau gyda chyfanswm gwariant grant o £193,502. Bydd y grantiau hyn yn parhau i gael eu monitro yn 2022–23 gyda'r disgwyl y bydd y grantiau'n cwblhau erbyn diwedd Rhagfyr 2022.

Rhwydweithiau Natur

Nod Rhwydweithiau Natur yw cryfhau gwytnwch rhwydwaith Cymru o safleoedd tir a morol gwarchodedig, gan gefnogi adferiad gwyrdd i natur a chymunedau yng Nghymru. Llywodraeth Cymru sy'n darparu'r cyllid, yr oedd ar gael i unrhyw un oedd â'r caniatâd cywir i wneud y gwaith. Cronfa gyfalaf oedd hi'n bennaf, er yr oedd grantion yn gallu gwneud cais am hyd at 10% o refeniw i'w galluogi i ymgysylltu â chymunedau ar eu safleoedd. Agorodd y rhaglen i geisiadau ym mis Ebrill 2021 ac mae gan brosiectau tan 31 Mawrth 2023 i'w chwblhau. Bu i ni dderbyn 32 o geisiadau a dyfarnwyd £7.2miliwn i 29 o brosiectau ar draws Cymru. Roedd yr holl brosiectau rhwng £50,000 a £500,000.

Rhaglenni amgylcheddol Llywodraeth Cymru

Yn 2021–22 parhaodd y Gronfa i ddosbarthu cyllid ar gyfer y mentrau amgylcheddol, Lleoedd Lleol ar gyfer Natur a Choetiroedd Cymunedol. Dosbarthwyd cyfran fach arall o'r Gronfa Adfer Gwyrdd (£116,000), i sefydliadau na ellid eu hariannu yn y flwyddyn flaenorol oherwydd diffyg cyllid a chyflwynwyd cronfa refeniw cymorth grant 100% newydd, 'Chwalu Rhwystrau', hefyd. Erbyn Chwefror 2022, roedd Lleoedd Lleol ar gyfer Natur wedi dyrannu £1miliwn i gefnogi 'natur ar eich garreg drws' mewn ardaloedd o amddifadedd trefol gan helpu cymunedau amrywiol i drawsnewid cyrtiau tennis segur yn berllannau cymunedol a dolydd blodau gwyllt, ac ariannu gosod to gwyrdd ar floc fflatiau tai cymdeithasol newydd (i'w gwblhau yn 2022–23). Mae'r cynllun wedi helpu cynghorau cymuned i ddatblygu gofod tyfu bwyd cymunedol newydd, a newid arferion torri gwair i sicrhau bod blodau gwyllt yn ffynnu ar ymylon ffyrdd. Mae cymdeithasau cymunedol hefyd wedi plannu blodau gwyllt a choed brodorol i greu croeso gwyrddach i'w pentref.

Mae Chwalu Rhwystrau yn rhan o'r gyfres o fentrau Lleoedd Lleol ar gyfer Natur a gefnogir gan Lywodraeth Cymru. Rhannodd pum ymgeisydd gan gynnwys y rhai sy'n cynrychioli menywod, cymunedau Roma a BAME £289,000 i nodi rhwystrau sy'n annog eu cymunedau rhag cyrchu cynlluniau Lleoedd Lleol ar gyfer Natur, ac awgrymu ffyrdd o ddileu'r rhwystrau hynny. Mae'r cynllun Coetiroedd Cymunedol wedi dosbarthu tua £860,000 i adfer, gwella a chreu ardaloedd coetir. Er ei fod yn ymwneud yn fawr â choed, mae'r cynllun yn canolbwyntio ar greu mosaigau coetir sy'n cynnwys pyllau, pyllau cul a dolydd blodau gwyllt. Mae cysylltu coetir hynafol sydd wedi'i adfer â gwrychoedd a phlannu newydd wedi'i

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

gefnogi ar dir pori heb ei wella yng ngogledd Powys. Mae canolfan therapiwtig awyr agored hefyd yn cael ei chynllunio i gynnwys creu mosaig coetir sylweddol ar dir sy'n gyfagos ag unedau iechyd meddwl ac adsefydlu mewn ysbty mawr yn ne Cymru.

Busnes gweithredol

Paratowyd y cyfrifon ar sail busnes gweithredol. Mae hyn oherwydd y rheswm a ganlyn:

1. Bu asedau'n sylweddol uwch na rhwymedigaethau ar ddyddiad y datganiad o'r sefyllfa ariannol;
2. Mae'r ymddiriedolwyr wedi pennu cyllideb dyfarnu grantiau ar gyfer 2022–23 na ddisgwyllir y bydd yn newid y sefyllfa honno;
3. Nid ydym wedi ymrwymo i gyflwyno unrhyw raglenni brys a fydd yn profi'n rhy feichus yn nhermau ariannol.

Mae effaith y pandemig COVID-19 yn parhau. Fodd bynnag, nid oes gan yr ymddiriedolwyr unrhyw reswm dros gredu na fydd eu prif ffynhonnell incwm – cymorth grant – yn parhau i gael ei derbyn. Rydym ar agor am fusnes o hyd a bydd modd i ni ddarparu gwasanaeth llawn i'r sector treftadaeth. Gan hynny, nid oes gan y Bwrdd unrhyw reswm dros gredu na fydd y Gronfa'n parhau i weithredu hyd y gellir rhagweld.

Crynodeb o berfformiad

Mae graddfa ein gwaith yn golygu bod gennym nifer cyfyngedig o ddangosyddion perfformiad. Dangosir y rhain yn adran yr adroddiad hwn ar ddangosyddion perfformiad ar dudalen 34. Roedd ein dangosydd mwyaf arwyddocaol fel a ganlyn:

Dangosydd (dyfarniadau safonol yn unig)	Canlyniad yn 2020–21	Canlyniad yn 2021–22
Bydd costau CGDG yn llai na 5% o gymorth grant	Wedi'i fodloni (3.9%)	Wedi'i fodloni (4.5%)

Fel yn 2020–21, mae ein gweithgareddau yn y flwyddyn – dosbarthu rhaglenni brys ar ran cyrff llywodraeth ganolog – wedi cael effaith arwyddocaol ar y ffigwr uchod. Yn hytrach na derbyn cymorth grant o tua £5miliwn, sef yr hyn sy'n digwydd mewn blwyddyn arferol, bu i ni dderbyn dros £120miliwn. Mae'r Ymddiriedolwyr yn falch o nodi eu bod wedi cyrraedd y targed hwn mewn blwyddyn eithriadol o heriol.

Os ydyn ni'n hepgor ein gwaith o ddosbarthu rhaglenni brys, yna mae'r ganran yn codi i 16.5%.

Mae'r ffigwr uwch hwn wedi'i yrru i raddau helaeth gan y ffaith mai dim ond £2miliwn o gymorth grant a gafwyd, yn hytrach na'r £5miliwn a ddisgwyliwyd. Mae'n siomedig

bod y gost hon yn uwch na'r targed ond mae oherwydd yr amgylchiadau eithriadol. Mae'r Ymddiriedolwyr yn disgwyl y bydd y ffigwr hwn yn gostwng yn 2022–23 ar ôl i effeithiau'r pandemig gilio a disgwylir y bydd cyllidebau'n cael eu hadfer i lefelau arferol.

Dadansoddiad o berfformiad

Mae CGDG yn gweithredu dwy gronfa: ei chronfa cymorth grant wreiddiol (CGDG) a'i gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol (Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol). Yn unol â chyfarwyddyd cyfrifon yr Ysgrifennydd Gwladol dros DCMS, mae'n ofynnol iddi gyfrif am y gweithgareddau hyn ar wahân ac felly ni pharatoir cyfrifon cyfunol. Mae'r adolygiad hwn yn trafod gwaith dosbarthu cymorth grant CGDG yn unig.

Diben yr adran hon yw trafod perfformiad CGDG wrth ddosbarthu arian sy'n deillio o DCMS a chyrrff eraill y llywodraeth yn 2021–22. Mae'r dadansoddiad isod yn trafod uchafbwyntiau'r flwyddyn gan gynnwys symudiad arwyddocaol ar y Datganiad Incwm Cynhwysfawr Net a'r Datganiad o Sefyllfa Ariannol yn ogystal â rhai dangosyddion perfformiad allweddol.

Gwnaeth CGDG ddyfarniadau i 11 o brosiectau eleni, gyda chefnogaeth ymddiriedolwyr ar gyfer y ceisiadau, gwerth cyfanswm o £9,363,754, a ddyfarnwyd ar draws amrywiaeth o dreftadaeth, gan rychwantu'r DU gyfan. Gwneir dyfarniadau i ddiogelu asedau treftadaeth o bwys cenedlaethol, nid yw pob cais i'r gronfa yn cyrraedd y safon uchel hon o bwysigrwydd, mae Panel CGDG yn cynorthwyo wrth flaenoriaethu ymagweddau ariannu cynnar, mae'r achosion â'r flaenoriaeth uchaf yn symud ymlaen i gyflwyno ceisiadau.

Eleni, gwnaethom ein dyfarniad grant mwyaf am gasgliad o lawysgrifau llenyddol, wrth i ni gefnogi caffael Llawysgrifau Honresfield. Mae'r casgliad eithriadol hwn yn cynnwys gweithiau gwreiddiol gan y brodyr a chwiorydd Brontë, Jane Austen, Syr Walter Scott a Robert Burns. Mae'r caffaeliad gan y consortiwm a gynullwyd gan Gyfeillion y Llyfrgelloedd Cenedlaethol yn sicrhau y bydd hwn yn gasgliad DU gyfan go iawn, gan fwyafu mynediad y cyhoedd i'r trysorau llenyddol hyn.

Cefnogodd CGDG nifer o gaffaeliadau o weithiau celf o bwys cenedlaethol lle cynigiwyd yr eitemau o dan y cynllun Derbyn yn Lle, a lle yr oedd talu elfen hybrid yn angenrheidiol. Mae'r caffaeliad gan Amgueddfeydd Derby o hunanbortread eithriadol gan Joseph Wright, a baentiwyd ar anterth gyrfa'r arlunydd, yn sicrhau y bydd y gwaith hwn yn ymuno â chasgliad rhagorol Amgueddfa Derby o waith Wright. Mae prinder y

gwaith hwn wedi'i bwysleisio gan y ffaith fod braslun olew o baentiad enwog Wright ar y tu chwith, *An Experiment on a Bird in an Air Pump*. Ail gaffaeliad a gefnogwyd drwy'r cynllun Derbyn yn Lle oedd cistan arian Ffrengig o ddiwedd y 15fed ganrif-rhan gyntaf y 16eg ganrif y credir y bu'n eiddo i Mair, Brenhines yr Albanwyr. Mae'r arteffact Mariaidd prin hwn yn gysylltiedig â digwyddiadau yn ymwneud â threial Mair. Bydd ei gaffaeliad gan Amgueddfeydd Cenedlaethol yr Alban yn ei alluogi i gael ei arddangos yn barhaol mewn casgliad cyhoeddus am y tro cyntaf. Hefyd yn cael ei gefnogi fel rhan o gaffael Derbyn yn Lle oedd portread cynnar gan William Hogarth o Horace Walpole yn blentyn. Bydd y portread yn ymuno â chasgliadau yn Nhŷ Strawberry Hill a bydd partneriaethau gyda Thŷ Hogarth ac Amgueddfa Syr John Soane yn sicrhau ehangder o fynediad i'r cyhoedd ac ymgysylltu â'r gwaith.

Mae CGDG hefyd yn darparu cymorth grant i gefnogi caffael eitemau o dreftadaeth o bwys cenedlaethol sydd mewn perygl o gael eu colli i'r DU y mae eu hallforiad wedi cael ei ohirio dros dro. Eleni, cefnogwyd caffael *Y Geni* gan Baldassare Peruzzi, yr unig baentiad gan y meistr hwn o'r Dadeni o fewn y DU. Yn ymuno â chasgliadau Amgueddfeydd Cenedlaethol NI bydd y gwaith yn ffurfio nodwedd ganolog ailgrogiant cronolegol Amgueddfa Ulster o'u casgliad celf. Bydd partneriaethau gyda Llyfrgell Robinson Armagh a'r Amgueddfa Brydeinig yn galluogi cyferbynnu'r gwaith hwn gyda phrintiau Peruzzi.

Gall y Gronfa, a sefydlwyd fel coffâd parhaol i'r rhai sydd wedi rhoi eu bywydau mewn rhyfeloedd dros y wlad hon, helpu i ariannu eitemau o bwys eithriadol i'r dreftadaeth genedlaethol sydd mewn perygl neu â chymeriad coffadwriaethol. Eleni, fe wnaethom gefnogi caffael *Tipperary* gan Walter Sickert, darlun prin o bwnc milwrol gan yr arlunydd a baentiwyd ym 1914, ar ddechrau'r Rhyfel Byd Cyntaf. Bydd y paentiad yn cael ei arddangos yn oriel Gelf, Ffilm a Ffotograffiaeth newydd yr Amgueddfa Ryfel Ymerodrol, Llundain, lle bydd gweithiau celf yn cael eu defnyddio i ddhongli profiadau o ryfel ar draws y gymdeithas. Bu i ni ariannu gwaith atgyweirio brys hefyd i RRS Discovery, llong archwilio Capten Scott, gan gefnogi atgyweiriadau brys i'r pren a'r starn i ddiogelu'r llong, rhan allweddol o lannau hanesyddol Dundee.

Mae CGDG hefyd yn darparu cefnogaeth ar gyfer casgliadau prin ac unigryw. Ar gyfer Yr Amgueddfa Modur Genedlaethol, bu i'n grant alluogi prynu'r Casgliad Masgotiaid Lalique. Mae'r casgliad hwn o fasgotiaid car gwydr coeth a gynhyrchwyd yn y 1920au, sydd ar fenthyciad tymor hir i'r amgueddfa, yn

chwarae rhan ganolog wrth ddangos yr ymchwydd mewn perchnogaeth ar geir preifat yn ystod y cyfnod hwn. Mae cefnogaeth CGDG yn sicrhau y bydd y casgliad yn parhau i gael ei weld yn yr amgueddfa. Bu i ni lwyddo hefyd i gefnogi'r caffaeliad ar gyfer Prifysgol Huddersfield o bum eitem unigryw o gasgliad Mark Hinchliffe o ddeunydd Ted Hughes. Bydd yr eitemau hyn yn awr yn cael eu harddangos yn barhaol yn Archif Heritage Quay fel craidd y casgliad Ted Hughes yno.

Mae CGDG hefyd yn ffynhonnell gefnogaeth ar gyfer eitemau a gaffaelwyd drwy'r broses Drysor, fe wnaethom alluogi caffael grŵp o saith celc arwyddocaol o Wlyptiroedd Gogledd Swydd Amwythig gan Amgueddfeydd Swydd Amwythig. Fel grŵp, mae gan y celciau hyn y potensial i ddatgelu pwysigrwydd unigryw y dirwedd hon yn yr Oes Efydd. Bydd Amgueddfeydd Swydd Amwythig yn gweithio gyda'r Amgueddfa Brydeinig i sicrhau bod yr holl ddarganfyddiadau diweddar o'r safle yn cael eu dehongli yn eu cyd-destun llawn.

Roedd modd hefyd i ni gefnogi cynnig a fydd yn sicrhau dyfodol hirdymor Yr Amgueddfa Plant Cael. Bydd hyn yn galluogi'r granti i brynu'r les hirdymor ar adeilad yr amgueddfa, ochr yn ochr â hynny bydd benthyciad hirdymor o Gasgliad Coram hefyd yn cael ei gwblhau. Bydd y cynnig hwn yn sicrhau dyfodol yr Amgueddfa Plant Cael, gan sicrhau bod ei chasgliadau eithriadol yn parhau i fod ar gael i'r cyhoedd a galluogi cynllunio'r amgueddfa ar gyfer y dyfodol.

Fel y nodwyd yn gynharach yn yr adroddiad hwn, dechreuodd CGDG hefyd gyflwyno Cronfa Ymateb COVID-19 CGDG gwerth £40miliwn yn ystod y flwyddyn ariannol hon, sy'n cynnwys y Gronfa Asedau Diwylliannol (CAF) gwerth £20miliwn a neilltuwyd gan lywodraeth y DU, ochr yn ochr â dyraniad CGDG ei hun o £20miliwn. Mae chwe dyfarniad wedi'u gwneud yn Lloegr a bydd y gwaith o gyflwyno'r gronfa'n parhau ar draws y DU yn 2022–23. Bydd Cronfa Ymateb COVID-19 CGDG yn cefnogi gwaith atgyweirio brys i gragen Agerlong Shieldhall, gan alluogi'r llong i barhau i weithredu ac atal y risg y byddai'n ei wynebu wrth ddisgyn allan o ddefnydd. Bydd dyfarniad arwyddocaol yn galluogi Ymddiriedolaeth Amgueddfa Ceunant Ironbridge i wneud y gwaith atgyweirio mwyaf brys sydd ei angen ar asedau treftadaeth o fewn Safle Treftadaeth y Byd Ceunant Ironbridge, yn ogystal â darparu gwaddol a glustnodir i ariannu gwaith cynnal a chadw'r asedau treftadaeth yng ngofal yr ymddiriedolaeth yn y dyfodol. Bydd gwaith atgyweirio brys ar Pier Birnbeck yn ymdrin â'r risgiau dybryd i'r adeiledd rhestredig Gradd II*, gan sefydlogi'r pier a

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Caffaeliad	Ymgeisydd	Dyfarnwyd
Baldassare Tommaso Peruzzi <i>Y Geni</i> , c.1515	Amgueddfeydd Cenedlaethol Gogledd Iwerddon	£99,990
Casgliad Ted Hughes Hinchliffe: Eitemau unigryw	Prifysgol Huddersfield	£33,775
Llawysgrifau Honresfield	Cyfeillion y Llyfrgelloedd Cenedlaethol	£4,000,000
Casgliad Masgotiaid Lalique	Yr Amgueddfa Fodurold Genedlaethol	£83,500
Portread o Horace Walpole	Ymddiriedolaeth Strawberry Hill	£115,000
Hunanbortread gan Joseph Wright	Amgueddfeydd Derby	£2,271,621
Saith celc o Wlyptiroedd Gogledd Swydd Amwythig	Amgueddfeydd Swydd Amwythig	£11,100
Yr Amgueddfa Plant Cael: Sicrhau Dyfodol yr Adeilad a'r Casgliad	Yr Amgueddfa Plant Cael	£1,500,000
Cistan Mair, Brenhines yr Albanwyr	Amgueddfeydd Cenedlaethol yr Alban	£810,000
<i>Tipperary</i> (1914) gan Walter Sickert	Amgueddfa Rhyfel Ymerodrol	£30,000
Gwaith cadwraeth brys ar RRS Discovery	Dundee Industrial Heritage Ltd.	£408,768
Cyfanswm y grantiau safonol a ddyfarnwyd		£9,363,754

sicrhau ei oroesiad, wrth i'r prosiect tymor hwy i gyflawni ei adferiad llawn gael ei gynllunio. Bydd y casgliadau o bwys cenedlaethol a ddelir gan yr Archif Deip yn cael eu diogelu gan Grŵp yr Amgueddfa Wyddoniaeth, gan fod effaith y pandemig wedi arwain at benderfyniad yr Archif Deip i ddirwyn i ben. Bydd enghraifft brin sydd wedi goroesi o'i ddosbarth locomotif, Joem, yn cael ei atgyweirio a'i ddychwelyd i ddefnydd gweithredol gan Grŵp Cadwraeth Locomotifau Gogledd-ddwyrain Lloegr. Bydd gwaith atgyweirio brys sydd ei angen ar Abaty Torre, sy'n rhestredig Gradd I, ochr yn ochr â gwaith atgyweirio a ariennir drwy'r cynllun MEND, yn diogelu'r adeiledd hanesyddol sydd mewn perygl ar hyn o bryd.

Yn ystod y flwyddyn, bu i ni barhau i nodi pen-blwydd CGDG yn 40 oed gyda digwyddiad dathlu rhithwir ar gyfer rhanddeiliaid a phartneriaid. Roedd y digwyddiad hwn, a gynhaliwyd ym mis Mehefin yn y Llyfrgell Brydeinig, yn cynnwys araith gyweirnod gan ein Cadeirydd, Dr Simon Thurley, trafodaeth banel o'r effeithiau y gall cyllid CGDG eu cyflawni yn y dyfodol, a ffilm fu'n amlygu'r casgliad eithriadol o dreftadaeth DU gyfan a ddiogelwyd gan y Gronfa dros 40 mlynedd.

Mae rhestr o grantiau safonol a ddyfarnwyd wedi'i dangos ar dudalen 32. Cyfanswm y grantiau safonol a ddyfarnwyd oedd ychydig dros £9miliwn. At hynny, gwnaethom ddyfarniadau o £92miliwn fel rhan o wahanol raglenni brys a rhaglenni eraill ar ran cyllidwyr eraill, fel a ganlyn:

Enw'r rhaglen	Swm a ddyfarnwyd (cyn dad-ymrwymadau) £'000
Gweithgarwch safonol y Gronfa Goffa	9,364
Cronfa Adfer Diwylliant 2	261
Cronfa Adfer Diwylliant 3	19,768
Cronfa Asedau Diwylliannol	15,618
Y Gronfa Her Adfer Gwyrdd 2	37,831
Cronfa Trees Call to Action	5,773
Rhaglenni amrywiol ar ran Llywodraeth Cymru	9,712
Rhaglen Adfer Covid Gogledd Iwerddon	2,884
Cyfanswm	101,211

Bu i ni dderbyn cymorth grant o £120miliwn yn y flwyddyn (2020–21: £183miliwn). £2miliwn oedd ein grant blynyddol safonol, ond bu i ni dderbyn symiau pellach gan DCMS i weithredu ei raglenni cyllido brys a chan rai adrannau eraill gweinyddiaethau'r DU a'r gweinyddiaethau datganoledig.

Yn gyffredinol, cododd y balans ar ein cyfrif incwm a gwariant £18miliwn o ganlyniad i dderbyn mwy o gyllid na dyfarniadau a wnaed yn y flwyddyn.

Roedd yr adeniliad ar y gwaddol yn 2021–22 yn gynydd o 9.2% (2020–21: 27.3%). Mae hyn mewn cyferbyniad amlwg i'r adenillion sydd ar gael o log banc (llog 0% am ran helaeth o'r flwyddyn) a Chronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol (0.2%). Mae'r adeniliad hwn yn adlewyrchu optimistiaeth marchnadoedd stoc y byd wrth i ni ddechrau dod allan o'r pandemig.

Gostyngodd ein costau gweithredu £1.7miliwn. Fodd bynnag, maent yn parhau'n sylweddol uwch o'i gymharu â 2019–20 a chyn hynny, wrth i'r Gronfa

barhau i ddosbarthu nifer o raglenni brys a raglenni arbennig eraill ar ran cyrff eraill.

Fel y nodwyd yn adroddiad y flwyddyn flaenorol, bu i ni newid o unedau cynhyrchu incwm yn ein cronfa asedau lluosog i unedau cronni cyfalaf. Rydym yn parhau â'r ymagwedd honno trwy 2021–22 ac, o ganlyniad roedd ein hincwm nad yw'n ymwneud â gweithredu'n gymedrol, sef £5,000 (£215,000 yn 2020–21).

Gostyngodd gwerth buddsoddiadau mewn unedau cronni cyfalaf o £64miliwn i £53miliwn. O ganlyniad i godi arian parod o rai unedau, roedd yr arian parod a ddaliwyd ar ddiwedd y flwyddyn yn £21.6miliwn (£4.1miliwn yn 2020–21).

Dangosyddion perfformiad allweddol

Mae'r ymddiriedolwyr yn cydnabod y dylai CGDG anelu at berfformiad uchel yn ei gweithgareddau. I'r perwyl hwn ceir tri dangosydd perfformiad yn ein cytundeb ariannu presennol gyda DCMS (ynghyd â'r dangosydd effeithlonrwydd gweinyddol a adroddwyd uchod). Mae'r dangosyddion hyn yn ymwneud â'r agweddau mwyaf arwyddocaol ar wasanaeth cwsmeriaid – cyflymder prosesu cais am grant; cyflymder prosesu cais am daliad grant; a chyflymder hysbysebu penderfyniadau dyfarnu ar ein gwefan (er i newidiadau i'r ffordd y mae gwybodaeth yn cael ei huwchlwytho i'n gwefan olygu na fu modd i ni gyfrifo ffigur ar gyfer yr ystadegyn hwn dros y tair blynedd diwethaf). Mae'r Gronfa wedi llwyddo i gyrraedd rhai o'i thargedau ar gyfer y flwyddyn, ond mae'n rhaid i ni gydnabod effaith y pandemig ar ein gallu i ddarparu gwasanaeth effeithiol i'n hymgeiswyr a'n grantion (gweler y tabl ar dudalen 34).

Symiau taladwy

Mae CGDG yn glynu wrth y safon llywodraeth-gyfan ar dalu biliau a Rheoliadau Contractau Cyhoeddus 2015, sy'n nodi y dylid talu pob bil dilys o fewn 30 niwrnod. Yn 2020–21 oedran gyfartalog anfonebau oedd saith diwrnod gwaith (2020–21: deng niwrnod gwaith). Talwyd dros 93% o anfonebau o fewn 30 niwrnod calendr (2020–21: 92%).

Ffordd arall o fesur ein hymrwymiad i dalu cyflenwyr yw'r gymhareb diwrnodau credydwr – cymhareb y symiau taladwy masnachol ar ddiwedd y flwyddyn i gyfanswm gwerth y pwrnasiadau yn y flwyddyn wedi'i mynegi yn nhermau diwrnodau calendr. Ar 31 Mawrth 2022, y ffigur oedd 35 diwrnod (2020–21: 30 niwrnod). Mae'r ffigur diwrnodau credydwr yn llawer uwch ar ddiwedd y flwyddyn nag ar amserau eraill oherwydd i ni annog cyflenwyr i gyflwyno eu hanfonebau cyn y daw'r flwyddyn i ben, ac mae hyn yn golygu y ceir

ymchwydd yn nifer yr anfonebau a dderbynnir ar ddechrau mis Ebrill.

Polisiau amgylcheddol ac adrodd am gynladwyedd

Bu cynladwyedd yn rhan annatod o weithrediadau ac ymagwedd y Gronfa ers blyneddau lawer. Mae ein Fframwaith Ariannu Strategol yn amlinellu ein hymrwymiad i'w gwneud yn ofynnol i bob ymgeisydd ddangos effaith gadarnhaol ar yr amgylchedd ac roedd 'Chwarae ein rhan wrth daclo newid yn yr hinsawdd' yn un o brif ddeilliannau ein Strategaeth Gorfforaethol ar gyfer y flwyddyn.

Rydym wedi mynd ymhellach yn ein hymrwymiad i ddatgarboneiddio, ac wedi gosod targed y bydd ein gweithrediad yn cyrraedd sero-net erbyn 2030. Rydym wedi comisiynu ymchwil i wella ein hadrodd amgylcheddol ac i'n helpu i sefydlu llwybr datgarboneiddio ar gyfer ein buddsoddiadau.

Mae 2021–22 wedi gweld y Gronfa'n cefnogi llywodraeth ganolog wrth ddosbarthu £40miliwn o gyllid pellach fel rhan o'r Gronfa Her Adfer Werdd a £6miliwn ar gyfer y Gronfa Trees Call to Action er mwyn cefnogi sefydliadau i gyflawni amcanion Cynllun Gweithredu Coed Lloegr.

Allyriadau nwyon tŷ gwydr

Ail-agorodd ein swyddfeydd i staff ym mis Gorffennaf 2021 ac o ganlyniad rydym wedi gweld cynnydd yn y defnydd o ynni ar gyfer y flwyddyn, o'i gymharu â 2020–21. Mae defnydd ac allyriadau o ganlyniad o hynny sylweddol is o hyd o'i gymharu â 2019–20. Rydym wedi cymryd camau i ostwng ein heffaith amgylcheddol drwy ddewis swyddfeydd llai a mwy effeithlon. Rydym hefyd wedi gweld gostyngiad mawr mewn teithio busnes, wedi'i hwyluso gan welliannau mewn swyddogaethau galw dros fideo.

Mae gennym un ar ddeg o swyddfeydd i gyd, y mae wyth ohonynt wedi'u gwasanaethu. Mae hyn yn ei gwneud yn anodd i ni gywain data defnydd cywir gan nad yw is-fesuryddion ar gael yn y mwyafrif o ofodau swyddfa, mae'r defnydd wedi'i ddosrannu gan ddefnyddio arwynebedd sgwâr. Lle bo'n bosib ac yn berthnasol, rydym wedi dosrannu defnydd o ynni mewn gofodau swyddfa cymunedol. Mae'r wybodaeth a ddarperir gan landlordiaid yn gosod cyfyngiadau ar ein data. Lle mae llai o hyder yn yr wybodaeth, rydym wedi dewis dibynnu ar allyriadau a data ynni a roddir yn y tystysgrifau perfformiad ynni (EPC). Mae data go iawn wedi'i ddefnyddio ar gyfer ein swyddfeydd yn Leeds, Birmingham, Belfast, Caerwysg, Llundain, Caergrawnt, Caerdydd, Newcastle a Nottingham. Mae amcangyfrifon yn seiliedig ar EPC wedi'u defnyddio ar gyfer Caeredin a Manceinion.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Dangosyddion perfformiad allweddol fesul blwyddyn

	Targed	2021–22	2020–21	2019–20	2018–19	2017–18	2016–17
Amserau prosesu ceisiadau (misoedd)							
– ceisiadau brys	3	1.3	0.7	1.2	0.6	1.2	1.0
– ceisiadau nad ydynt ar frys	6	1.9	Gweler nodyn 1	2.6	0.7	2.3	4.7
Hysbysebu penderfyniadau (diwrnodau gwaith)							
– postio penderfyniadau ar y wefan	14	Gweler nodyn 2	Gweler nodyn 2	Gweler nodyn 2	14	20	20
Taliad grant (nifer o ddiwrnodau gwaith ar ôl cais am daliad)							
– grantiau safonol	15	13	21	12	11	8	2

Nodyn 1: Nid oedd unrhyw geisiadau nad oeddent ar frys yn 2020–21. Ni phennwyd unrhyw dargedau ar gyfer cyflymder prosesu rhaglenni brys ac felly nid ydym wedi adrodd arnynt. Dim ond un neu ddau o ddyddiadau penderfynu oedd gan y rhan fwyaf o raglenni brys ac felly roedd y prosesu wedi'i drefnu fel y daethpwyd â cheisiadau i'r cyfarfodydd gwneud penderfyniadau hynny.

Nodyn 2: Nid ydym yn casglu'r wybodaeth hon bellach. At hynny, golygodd newid yn ein system uwchlwytho penderfyniadau ar ein gwefan yn 2015–16 na allem barhau i gwrdd â'r targed a bennwyd i ni yn ein cytundeb rheoli gyda DCMS.

Bydd y dangosyddion a'r targedau uchod yn parhau i mewn i 2022–23.

Allyriadau nwyon tŷ gwydr

		2021–22	2020–21	2019–20
Allyriadau nwyon tŷ gwydr	Allyriadau Cwmpas 1 (tCO ₂ e)	26	14	50
	Allyriadau Cwmpas 2 (tCO ₂ e)	44	36	203
	Allyriadau Cwmpas 3 (tCO ₂ e)	70	9	167
	Cyfanswm allyriadau gros (tCO₂e)	140	59	420
Defnydd o ynni a dŵr	Trydan (kWh)	207,051	58,301	794,149
	– o ffynonellau adnewyddadwy (kWh)	27,777		
	– o ffynonellau anadnewyddadwy (kWh)	179,274		
	Nwy (kWh)	140,457	76,429	270,794
	Dŵr (m ³)	1,530	2,434	4,820
Gwariant (£'000)	Cyfleustodau (gan gynnwys taliadau gwasanaeth)	329	278	589
	Teithio busnes (gan gynnwys llety)	172	2	486

Isafu a rheoli gwastraff

		2021–22	2020–21	2019–20
Gwastraff (tunelli)	Peryglus (gan g. WEEE*)	–	0.3	–
	Tirlenwi	–	–	124
	Ynni o wastraff	0.77	1.4	–
	Ailgylchu cymysg	0.43	0.3	26
	Cyfanswm gwastraff	1.20	2	150
Gwariant ar wastraff (£'000)	Cyfanswm gwastraff (gan g. glanhau)	26	19	48

* WEEE = gwastraff offer trydanol ac electronig

Defnydd o adnoddau meidraidd

		2021–22	2020–21	2019–20
Adnoddau meidraidd	Dŵr (m ³)	1,530	2,434	4,820
	Defnydd o Bapur (dalenni)	6,903	–	172,500
	Defnydd o Bapur (tCO ₂ e)	0.73	–	0.80

Ychydig iawn o'n gofodau swyddfa sy'n defnyddio nwy naturiol ar gyfer gwresogi gyda'r rhan fwyaf yn defnyddio trydan ar gyfer gwresogi ac oeri. Defnyddir nwy yn ein swyddfeydd yng Nghaeredin, Nottingham, Leeds a Llundain. Mae hyn yn ein rhoi mewn sefyllfa dda i gyrraedd ein targed o ddatgarboneiddio ein gweithrediadau erbyn 2030 trwy annog landlordiaid i newid i drydan adnewyddadwy 100%. Rydym wedi dechrau cywain data ar ynni adnewyddadwy, gyda 13% o'r trydan a ddefnyddir i bweru ein gofodau swyddfa yn dod o ffynonellau adnewyddadwy.

Yn 2021–22, bu i ni deithio dros 350,000 o filltiroedd ar draws y DU (o'i gymharu â llai na 14,000 o filltiroedd yn 2020–21). Teithiwyd 61% o'r pellter yma ar y rheilffyrdd, a 34% mewn ceir, byddwn yn diwygio ein polisi teithio eleni er mwyn annog y defnydd o gludiant cyhoeddus uwchben pob dewis arall a chefnogi mynediad i gerbydau trydan pan na ellir osgoi teithio ar ffyrdd.

Nid ydym wedi cynnwys allyriadau nwyon tŷ gwyrdd gweithio gartref yn ein hadroddiad gan fod y rhain ar hyn o bryd y tu hwnt i'r canllawiau adrodd. Byddwn yn adolygu hyn yn flynyddol, er mwyn sicrhau ein bod yn adlewyrchu'r arfer gorau. Ar yr un pryd, rydym yn monitro defnydd amcangyfrifedig dyfeisiau o drydan, sy'n debygol o fod y cyfrannwr ychwanegol mwyaf at effaith amgylcheddol gweithio gartref, a byddwn yn defnyddio'r data hwnnw i gyfeirio caffael yn y dyfodol.

Isafu a rheoli gwastraff a Defnyddio Adnoddau Meidraidd

Er i'n swyddfeydd ailagor, rydym wedi parhau i weld lefelau isel o wastraff o'n gweithrediadau. Wrth i gydweithwyr addasu i weithio ar-lein yn fwy rydym wedi gweld gostyngiad cyffredinol mewn defnydd, sydd wedi'i adlewyrchu yn y maint cymharol isel o ddefnyddio papur o'i gymharu â 2019–20. Wrth symud ymlaen rydym yn adolygu nifer yr argraffyddion sydd ar gael yn ein swyddfeydd gan obeithio y gallwn barhau i leihau'r defnydd o bapur. Mae'r defnydd llai hwn hefyd wedi arwain at lai o wastraff.

Rydym wedi gweithio gydag ymgynghorydd allanol i sefydlu Cynllun Effaith Werdd ar draws y sefydliad hwn sydd ymhlith meysydd eraill yn canolbwyntio'n allweddol ar isafu a gostwng gwastraff plastigau untro, gan gydnabod bod lleihau gwastraff yn ddibynnol ar newid diwylliant ac ymddygiad ein staff.

Mae'r defnydd o ddŵr (a ddefnyddir i wasanaethu toiledau a cheginau swyddfa) wedi cynyddu eleni. Byddwn yn gweithio gyda landlordiaid i ddiweddarau'r cyfleusterau hyn lle bo'n bosib a rhoi mesurau arbed dŵr ar waith. Mae costau dŵr wedi'u hymgorffori i

gyfanswm y taliadau cyfleustodau a ddarperir uchod.

Adfer natur a chynllunio gweithredu ar fioamrywiaeth

Gwireddir ein cyrhaeddiad a'n heffaith ar yr amgylchedd naturiol fwyaf trwy ein prosiectau tir a natur. Dros y flwyddyn ddiwethaf, rydym wedi cydweithio â'r Ymddiriedolaethau Bywyd Gwyllt i gefnogi 200 o grwpiau newydd i ymgymryd â micro-brosiectau sy'n helpu natur i ffynnu ac i daclo newid yn yr hinsawdd. Gyda Llywodraeth Cymru rydym yn darparu grantiau i gymunedau sydd heb eu gwasanaethu'n ddigonol i helpu trigolion i gysylltu â natur ar eu carreg drws a thrwy ein Dyfarniadau Gorwel Treftadaeth rydym yn cefnogi arbrawf mawr cyntaf y DU mewn ffermio gwlyb fel rhan o'r prosiect Peatland Progress. Rydym yn gofyn i bob prosiect adrodd ar eu perfformiad amgylcheddol, mae ein harweiniad ar gael ar ein gwefan.

Caffael cynaliadwy

Mae ein hymagwedd wedi'i halinio â safonau llywodraeth y DU, fodd bynnag, rydym yn bwriadu gwella ein polisiâu caffael cynaliadwy ac yn cydnabod yr angen am ddarparu arweiniad caffael mwy cynaliadwy. Ein cam cyntaf fydd ymwreiddio gofynion cynaliadwydd wrth wneud penderfyniadau yn y dyfodol ar gyfer cytundebau lesi swyddfa.

Addasu i newid yn yr hinsawdd

Rydym wrthi'n datblygu Strategaeth Gynaliadwydd, bydd ein hymagwedd a'n cynllun gweithredu yn sicrhau bod ein polisiâu â goblygiadau hirdymor yn gadarn yn wyneb tywydd newidiol, digwyddiadau eithafol ac ymchwydd yn lefel y môr o ganlyniad i newid yn yr hinsawdd. Bydd y strategaeth yn galw ar arweiniad sy'n bodoli eisoes megis Asesiad Risg Newid yn yr Hinsawdd, Rhagamcanion Hinsawdd y DU a'r Rhaglen Addasu Genedlaethol.

Lleihau effeithiau amgylcheddol o TG a defnyddio digidol

Mae lleihau effaith amgylcheddol y dechnoleg a ddefnyddiwn wedi'i ymwreiddio yn ein strategaeth TG newydd, rydym wedi comisiynu ymchwil yn ystod y flwyddyn ddiwethaf i'n helpu i ddeall effaith amgylcheddol ein hystâd ddigidol yn well. Unwaith y bydd y waelodlin hon wedi'i sefydlu, byddwn yn gwneud gwaith pellach i leihau ei effaith yn unol â'n dyhead sero-net 2030. Bydd yr adolygiad yn ystyried polisiâu cadw a dulliau storio data yn ogystal â darparu gwybodaeth a chefnogaeth i staff.

Amcanion polisi a thargedau

Rydym yn y broses o ddatblygu ein Strategaeth Gynaliadwydd a fydd yn ymgorffori'r Ymrwymhadau

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Llywodraeth Werdd 2021–2025 ac yn alinio i'r Nodau Datblygu Cynaliadwy. Rydym wedi gosod targed i gyrraedd allyriadau sero-net ar gyfer ein gweithrediadau erbyn 2030, o fewn y targed hwn byddwn yn ymgorffori allyriadau cwmplas 3 ein cadwyn gyflenwi ac wedi dechrau'r broses o fesur ei heffaith. Rydym yn cydnabod, fodd bynnag, fod yr allyriadau sy'n gysylltiedig â'r prosiectau yr ydym yn eu hariannu yn sylweddol, a bod hwn yn faes lle mae gennym lawer o fylchau data. Rydym yn gweithio gyda sefydliad allanol i'n helpu i ddeall ôl troed carbon ein prosiectau ac i bennu targed gostwng ar sail gwyddoniaeth, sy'n cynnwys yr allyriadau hyn. Trwy ddatblygu gwell dealltwriaeth o effaith amgylcheddol y prosiectau yr ydym yn eu hariannu, rydym yn gobeithio y bydd modd i ni ddarparu cefnogaeth ac arweinyddiaeth ymarferol i gefnogi'r sector treftadaeth wrth bontio i ddyfodol cynaliadwy.

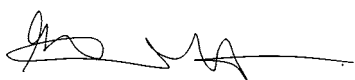
Paratoi ardaloedd gwledig ar gyfer y dyfodol

Mae Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol yn cyrraedd bob cwr o'r wlad, ac yn cefnogi prosiectau ar draws y DU. Mae llawer o'n prosiectau mewn ardaloedd gwledig ac mae ein buddsoddiad yn helpu i greu swyddi a chefnogi cymunedau. Rydym yn cydnabod yr heriau y mae cymunedau gwledig yn eu hwynebu, gan gynnwys, cynrychiolaeth, mynediad at gludiant cyhoeddus ac argaeledd a chydaddoldeb gwaith cyflogedig. Mae'r rhain yn feysydd yr ydym eisoes yn cefnogi ein grantion i ymdrin â nhw yn eu ceisiadau, fodd bynnag, nid yw paratoi ardaloedd gwledig ar gyfer y dyfodol yn agwedd wedi'i ffurfioli ar ein prosesau gwneud penderfyniadau. Dyma rywbeth y byddwn yn ceisio ei adolygu fel rhan o'n gwaith strategaeth ehangach o fewn y flwyddyn.

Fel sefydliad rydym yn cefnogi ein cydweithwyr i weithio ar draws y wlad ac yn disgwyl i fwy symud i weithio hybrid dros y blynyddoedd i ddod. Gallai mwy o hyblygrwydd o ran lleoliad ein staff gefnogi recriwtio gweithwyr sy'n byw mewn ardaloedd mwy gwledig ymhellach.

Adeiladu cynaliadwy

Fel sefydliad nid ydym yn gyfrifol am waith adeiladu newydd nac unrhyw asedau cyfalaf.

Eilish McGuinness

Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu

13 Gorffennaf 2022

Adroddiad atebolrwydd

Mae tair adran i'r adroddiad atebolrwydd:

- adroddiad llywodraethu corfforaethol
 - trafodaeth o'n strwythur llywodraethu a'i gyflawniadau yn y flwyddyn dan sylw.
- adroddiad tâl cydnabyddiaeth a staff
 - mae hwn yn rhoi manylion tâl cydnabyddiaeth ymddiriedolwyr ac uwch reolwyr yn ogystal â threfniadau pensiwn i staff. At hynny, rydym yn trafod ein cyflawniadau o ran cydraddoldeb yn y gweithle ac amrywiaeth staff.
- adroddiad atebolrwydd ac archwilio seneddol
 - adroddiad gan ein archwilwyr ar ganlyniadau eu harchwiliad o'n cyfrifon ar gyfer 2021–22 yn unol â safonau cyfrifyddu ac archwilio.

Adroddiad llywodraethu corfforaethol

Diben yr adroddiad llywodraethu corfforaethol hwn yw esbonio cyfansoddiad a threfniadaeth strwythurau llywodraethu CGDG a sut y maent yn cefnogi cyflawni ein hamcanion.

Adroddiad y cyfarwyddwyr

Cadeirydd ac Ymddiriedolwyr CGDG

Cadeirydd Dr Simon Thurley CBE [o 1 Ebrill 2021](#)

Ymddiriedolwyr Maria Adebawale-Schwarte ¹
Y Farwnes Kay Andrews OBE
Jim Dixon ¹ [tan 30 Mehefin 2021](#)
Dr Claire Feehily ¹
Sarah Flannigan [tan 15 Mai 2021](#)
Perdita Hunt OBE DL ¹ [tan 21 Ebrill 2021](#)
Ray Macfarlane
Mukesh Sharma MBE DL
Dr David Stocker

Prif Weithredwr Ros Kerslake CBE [tan 31 Rhagfyr 2021](#)
Eilish McGuinness [o 1 Ionawr 2022](#)

¹ Aelod o'r Pwyllgor Archwilio a Risg

Gellir dod o hyd i fanylion aelodau staff uwch eraill yn yr adroddiad tâl cydnabyddiaeth a staff sy'n dechrau ar dudalen 49.

Roedd rhaniad ein staff o ran rhyw (gan gynnwys y rhai ar gontractau cyfnod penodol) sy'n gweithio ar ein gweithgareddau gysylltiedig â thrysorlys a'n hymddiriedolwyr ar 31 Mawrth 2022 ar sail cyfrif pennau fel a ganlyn:

	Male	Female	Total
Ymddiriedolwyr	3	4	7
Cyfarwyddwyr	1	3	4
Staff	57	182	239

Ac eithrio ein gwaith ar raglenni brys a rhaglenni arbennig eraill, roedd gennym ddau aelod o staff yn gweithio ar weithgareddau CGDG safonol ar ddiwedd y flwyddyn. Bu'r holl staff uchod hefyd yn gweithio ar weithgareddau dosbarthu'r Loteri. Roedd gennym hefyd 111 o staff yn ddiwedd y flwyddyn a oedd yn gweithio ar ein weithgareddau dosbarthu Loteri yn unig. Mae eu rhaniad o ran rhywedd wedi'i ymgorffori yn y rhaniad rhwng rhywedd staff a adroddir yn ein cyfrifon dosbarthu Loteri.

Cofrestr Buddiannau Ymddiriedolwyr

Fel mater o bolisi a gweithdrefn, mae'r ymddiriedolwyr yn datgan unrhyw fuddiannau uniongyrchol mewn ceisiadau grant a pherthnasoedd masnachol â CGDG ac yn diarddel eu hunain o'r prosesu arfarnu, trafod a gwneud penderfyniad ar y grant perthnasol o fewn CGDG.

Yn eu cysylltiadau gydag ymgeiswyr grant, mae ymddiriedolwyr yn ceisio osgoi lefelau cyfranogiad neu ddylanwad a fyddai'n anghydnaws â'u cyfrifoldebau fel Ymddiriedolwr CGDG. Ceir trefniadau cyfatebol er mwyn i staff adrodd buddiannau ac osgoi gwrthdaro buddiannau posib. Mae'r Gofrestr Buddiannau Ymddiriedolwyr ar gael ar wefan Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol – www.heritagefund.org.uk/cy.

Datblygiadau'r dyfodol

Byddwn yn parhau i gyflwyno ein cynlluniau buddsoddi strategol yn 2022–23 ochr yn ochr â datblygu strategaeth ar ei newydd wedd, gan gymryd effeithiau'r pandemig i ystyriaeth ac adlewyrchu ein huchelgeisiau hirdymor ar gyfer treftadaeth dros y deng mlynedd nesaf.

Wrth i'r DU ddod allan o'r argyfwng COVID-19, byddwn yn canolbwyntio ar gefnogi sefydliadau sy'n gweithio gyda threftadaeth i addasu, ffynnu ac edrych at y dyfodol yn yr hyn sy'n parhau i fod yn fyd ansicr. Byddwn ni'n sicrhau ein bod yn ymateb i anghenion treftadaeth y DU nawr ac yn y dyfodol, gan weithio ar y cyd i eirioli dros dreftadaeth a'i gwerth i fywyd yn y DU. Mae ein gwaith i wella defnydd y Gronfa o ddadansoddi data, tystiolaeth a mewnwleidiad wedi symud yn sylweddol dros y 18 mis diwethaf, a byddwn yn parhau i ymwreiddio hyn ar draws ein sefydliad, fel bod ein penderfyniadau yn seiliedig yn fwy ar dystiolaeth. Ein blaenoriaethau busnes allweddol yw:

1. Cyflwyno rhaglenni'r Loteri Genedlaethol a chymorth grant gyda ffocws ar adferiad y sector treftadaeth, cydnerthedd a lle/lefelu i fyny

Bydd cyllid ar gyfer ein prosiectau Loteri Genedlaethol yn parhau, gan gynnig grantiau rhwng £3,000 a £10,000,

£10,000 a £250,000 a £250,000 a £5miliwn. Bydd pob prosiect yn cyflwyno rhai o'n canlyniadau â blaenoriaeth neu'r cyfan ohonynt – cynhwysiad (gorfodol), cydnerthedd sefydliadol, sgiliau, effaith economaidd, lles a chefnogi lleoedd i ffynnu. Bydd angen i brosiectau ddangos hefyd sut maent yn bwriadu lleihau eu hól troed carbon a chyfrannu at gynladwyedd amgylcheddol cynyddol, a byddwn yn disgwyl datblygu ein hymagwedd at ofynion cynladwyedd amgylcheddol prosiectau yn ystod 2022–23. Byddwn ni'n ceisio cefnogi cydbwysedd o fuddsoddiad presennol a chyfleoedd buddsoddi newydd.

Bydd ein cefnogaeth ar gyfer adferiad a chydnerthedd y sector yn parhau drwy'r rhaglenni Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth a Chymorth Busnes a Datblygu Menter. Mae'r mentrau hyn yn arfogi sefydliadau treftadaeth o bob maint i dyfu eu gallu i weithio'n ddigidol ac i ddatblygu modelau busnes sy'n cefnogi eu cynladwyedd. Mae ein hymgyrch Casgliadau Deinamig hefyd wedi'i dylunio i gefnogi sefydliadau i ganolbwyntio ar ennyn diddordeb, ail-ddehongli a rheoli casgliadau fel rhan o'u hadferiad ehangach yn sgil COVID-19. Bydd cyllid yn cael ei gyflwyno drwy ein dull rhaglenni agored, wedi'i gyfuno ag adnoddau i gefnogi rhannu gwybodaeth.

O ran arloesedd, byddwn ni'n treialu Cronfa Arloesi newydd i gefnogi sefydliadau ar draws sectorau treftadaeth i fynd i'r afael â heriau a rennir. Byddwn ni hefyd yn ceisio treialu'r defnydd o grantiau ar gyfer cyllid gwyrdd i brofi ffyrdd newydd o gefnogi prosiectau amgylcheddol. Mae ein partneriaeth Future Parks Accelerator gyda'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol a'r Adran Ffyniant Bro, Tai a Chymunedau (DLUHC) wedi ysgogi newid blaengar a systemig wrth ariannu a rheoli mannau gwyrdd trefol ar draws yr wyth man lle y bu i ni weithio ar y cyd. Bydd dysgu'n cael ei rannu mewn cynhadledd fawr ym mis Medi 2022, ac mae gwaith ar y gweill i archwilio sut rydym yn defnyddio'r ffyrdd newydd hyn o fuddsoddi mewn mannau gwyrdd trefol ar draws Gogledd Iwerddon, gogledd Lloegr ac yn fwy eang drwy fenter buddsoddi newydd y Gronfa sy'n canolbwyntio ar dreftadaeth adeiledig a naturiol.

Byddwn ni'n cyflwyno mwy o ffocws ar gyllido lleoedd ledled y DU yn strategol gan gydweithio gyda phartneriaid strategol seiliedig ar ardal a'u hymgyssylltiad â Chyrff Hyd Braich eraill. Bydd y gwaith hwn yn adeiladu ar ein buddsoddiad presennol seiliedig ar leoedd drwy'r Fframwaith Cyllid Strategol mewn Meysydd Ffocws. Bydd ein hymagwedd at ein

deilliannau lle ac economi yn cael ei gryfhau trwy ymgysylltu, asesu a gwneud penderfyniadau. Trwy'r gwaith hwn, byddwn yn parhau i ymgysylltu â'r Adran Ffyniant Bro, Tai a Chymunedau, ac adrannau eraill llywodraeth y DU ar gronfeydd ledled y DU megis Y Gronfa Ffyniant Bro a Chronfa Ffyniant Gyffredin y DU, a chyda'r llywodraethau datganoledig ar gyllid seiliedig ar le a rôl treftadaeth mewn lleoedd.

Byddwn yn parhau i gyflwyno rhaglenni cyllido ar gyfer treftadaeth ar ran llywodraethau ledled y DU, sy'n cefnogi adferiad y sector treftadaeth a chynladwyedd hirdymor. Bydd CGDG yn parhau i ddarparu grantiau ar gyfer caffael, cadwraeth a chynnal a chadw treftadaeth fwyaf arwyddocaol y DU fel cronfa o'r dewis olaf.

Er mwyn cefnogi ein holl brosesau gwneud grantiau, byddwn yn darparu proses o'r dechrau i'r diwedd ar gyfer ein system rheoli buddsoddiadau newydd, gan alluogi ein cwsmeriaid a'n pobl i weithio'n fwy effeithlon, gwella ein galluedd adrodd ynghylch data a gosod y sylfeini i greu gwell profiad cwsmer hirdymor a rheoli perthynas â chwsmeriaid.

2. Datblygu strategaeth gan gynnwys cydweithio yn y sector a phartneriaethau strategol

Byddwn yn adnewyddu ein strategaeth mewn ymgynghoriad â'n Hadran noddi, DCMS, rhanddeiliaid ehangach a'r cyhoedd, ac wedi'i chyfeirio gan ymchwil a mewnwleidiad. Ein nod yw disgrifio gweledigaeth fwy hirdymor ar gyfer treftadaeth gyda chynlluniau gweithredu o 2023–24 ymlaen. Byddwn ni'n canolbwyntio ar ddatblygu partneriaethau strategol, gan adeiladu ar arbenigedd eraill i gyflwyno ein nodau strategol. Trwy Fforwm y Loteri Genedlaethol, byddwn yn parhau â'n gwaith cydweithredol gyda dosbarthwyr eraill y Loteri Genedlaethol i ddangos effaith y Loteri Genedlaethol ar y cyd ar fywyd cenedlaethol y Deyrnas Unedig. Yn 2022–23 bydd ein gwaith ar y cyd yn canolbwyntio ar ein cyd-gyfraniadau at Jiwbiî Platinwm y Frenhines a Gemau'r Gymanwlad yn Birmingham. Mae blaenoriaethau trawsbynciol ac ategol eraill yn cynnwys:

- Cynladwyedd amgylcheddol yn ein buddsoddiad a'n gweithrediadau
Byddwn yn cwblhau ymchwil i ôl troed carbon ein buddsoddiad a'n gweithrediadau mewnol, gan adrodd y flwyddyn ariannol hon. Bydd yr ymchwil hon yn cyfeirio ein hymagwedd at ein blaenoriaethau buddsoddi a sicrhau adnoddau i nodi cynllun er mwyn i'r Gronfa gyrraedd Sero Net Carbon yn ei gweithrediadau erbyn 2030.

- Cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiad yn ein buddsoddiad a'n gweithrediadau
Byddwn ni'n adnewyddu ein hymagwedd at ein canlyniad 'ystod ehangach o bobl' er mwyn sicrhau ei fod yn cael ei gymhwyso fel y bwriedir ar draws ein buddsoddiad. Caiff yr ymagwedd hon ei chyfeirio gan ymchwil a wnaed yn 2021–22. Bydd partneriaethau a gweithio ar y cyd yn ein cefnogi i sicrhau y gall prosiectau sy'n cael eu harwain gan bobl a dangynrychiolir mewn treftadaeth gael mynediad at ein cyllid. Byddwn ni'n parhau i weithredu'r camau Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiad (EDI) a nodwyd yn yr adolygiad EDI, a gyhoeddwyd yn 2021 er mwyn ymdrin â gwelliannau ar draws ein gweithlu, llywodraethu a diwylliant sefydliadol.
- Datblygu ac ymgorffori ffyrdd newydd o weithio i ddiwallu anghenion cwsmeriaid a busnes mewn amgylchedd ar ôl COVID-19
Wrth i ni symud allan o'r pandemig, byddwn yn addasu ein ffyrdd o weithio i ddiwallu anghenion cwsmeriaid, rhanddeiliaid a busnes, gan ddysgu o'r ffyrdd rydym wedi addasu yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf. Bydd y gwaith hwn yn cwmpasu ein hystâd, technoleg, swyddfa, gweithio hybrid a chartref, datblygu'r gweithlu a'n diwylliant.

Penodi archwilywyr

Mae Deddf 1980 yn gwneud darpariaeth i gyfrifon blyneddol CGDG gael eu harchwilio gan y Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol. Mae Deddf 1993 yn estyn hwn i weithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol yr ymddiriedolwyr.

Rhanddeiliaid allweddol

Rhanddeiliad allweddol CGDG yw'r Adran dros Dechnoleg Ddigidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS). Mae rhanddeiliaid allweddol eraill yn cynnwys cyllidwyr ein rhaglenni brys a rhaglenni eraill – DEFRA, Llywodraeth Cymru a Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon. Rydym hefyd yn cadw anghenion y sector treftadaeth a phoblogaeth y DU mewn cof wrth wneud penderfyniadau ar geisiadau am gyllid.

Data personol

Cafodd CGDG ddau ddigwyddiad lle datgelwyd data personol yn anfwriadol i drydydd parti. Fodd bynnag, yn unol â chanllawiau swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth (ICO), nid oedd yr un o'r digwyddiadau hyn yn gofyn am adrodd i'r ICO. Mae gwersi wedi'u dysgu ac mae camau adferol wedi'u cymryd i leihau'r posibilrwydd y bydd hyn yn digwydd eto. Bydd CGDG

yn parhau i fonitro ac asesu ei risgiau gwybodaeth er mwyn nodi ac ymdrin ag unrhyw wendidau a sicrhau gwelliant parhaus ei systemau.

Datganiad o gyfrifoldebau'r Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

O dan adran 7(3) Deddf 1980, mae'n ofynnol i Ymddiriedolwyr CGDG baratoi datganiad o gyfrifon ar gyfer bob blwyddyn ariannol ar ffurf ac ar sail a bennir gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddigidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS) gyda chydysyniad Trysorlys EM. Paratwir y cyfrifon ar sail cronïadau ac mae'n rhaid iddynt ddarparu golwg gwir a theg o sefyllfa'r Gronfa ar ddiwedd y flwyddyn ac o'i hincwm a gwariant, enillion a cholledion cydnabyddedig a'r llif arian ar gyfer y flwyddyn ariannol.

Wrth baratwir'r cyfrifon, mae'n ofynnol i Ymddiriedolwyr CGDG gydymffurfio â llawlyfr adrodd ariannol y llywodraeth (LIAA) ac yn benodol:

1. glynu wrth y cyfarwyddyd cyfrifyddu a gyhoeddir gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Dechnoleg Ddigidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS), gan gynnwys y gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol, a chymhwyso polisiau cyfrifyddu priodol yn gyson
2. ffurfio barn a gwneud amcangyfrifon ar sail resymol
3. datgan p'un a yw safonau cyfrifyddu perthnasol fel y'u hamlinellir yn LIAA wedi'u dilyn, a datgan ac esbonio unrhyw wyriadau materol yn y datganiadau ariannol
4. paratwir'r datganiadau ariannol ar sail busnes gweithredol, oni bai ei bod yn amhriodol i dybio y bydd y Gronfa'n parhau i weithredu

Penododd prif Swyddog Cyfrifyddu DCMS yr uwch swyddog amser llawn, y Prif Weithredwr, fel Swyddog Cyfrifyddu ar gyfer y Gronfa.

Mae eu cyfrifoldebau perthnasol fel Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys eu cyfrifoldeb dros briodoldeb a rheoleidd-dra'r cyllid cyhoeddus y mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n atebol amdano, dros ddiogelu asedau'r Gronfa a thros gadw cofnodion priodol, wedi'u disgrifio yn yr adran sydd â'r teitl 'Swyddogion Cyfrifyddu' yn *Rheoli Arian Cyhoeddus*.

Hyd eithaf gwybodaeth y Swyddog Cyfrifyddu, nid oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw ein harchwilwyr yn ymwybodol ohoni. Mae'r Swyddog Cyfrifyddu wedi cymryd pob cam y dylai fod wedi'u cymryd i fod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth

archwilio berthnasol ac i sicrhau bod ein harchwilwyr yn ymwybodol o'r wybodaeth honno.

Mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n cadarnhau bod yr adroddiad a chyfrifon blyneddol yn gyffredinol yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy ac mai hi sy'n cymryd cyfrifoldeb personol dros yr adroddiad a chyfrifon blyneddol a'r farn y mae ei hangen i bennu ei fod yn deg, yn gytbwys ac yn rhesymol.

Datganiad llywodraethu

Rhagair

Fe'm penodwyd yn Brif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu ar 1 Ionawr 2022 Cyn hynny, Ros Kerslake oedd y Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu nes iddi ymddeol ar 31 Rhagfyr 2021. Trosglwyddwyd cyfrifoldebau yn effeithiol.

Rwy'n gwbl ymwybodol o fy atebolrwydd a fy nghyfrifoldebau fel y nodir yn fy llythyr penodi, *Rheoli Arian Cyhoeddus* etc. Rwyf wedi cynnal cyfarfodydd rhagarweiniol gyda'r Swyddfa Archwilio Genedlaethol (NAO) ac archwilwyr mewnol y Gronfa (BDO). Fe wnes i hefyd gynnal cyfarfodydd rhagarweiniol gyda DCMS ac rwyf wedi dilyn y rhai gyda chyfarfodydd anffurfiol â DCMS yn ogystal ag adolygiadau chwarterol ffurfiol.

Cyflwyniad

Mae'r datganiad llywodraethu hwn yn grynoded o'r trefniadau ar gyfer stiwardiaeth Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol (CGDG), gan gynnwys sut rydym yn rheoli risg a sut rydym yn cydymffurfio â Chod Ymarfer Da Trysorlys EM ar gyfer Llywodraeth Ganolog.

Fel Swyddog Cyfrifyddu CGDG, mae'n ofynnol i mi yn unol â'r Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddir gan yr Ysgrifennydd Gwladol i gyfrif ar wahân am fy nwy brif ffynhonnell incwm – cymorth grant a chyllid gan y Loteri Genedlaethol. Rwy'n atebol hefyd am gynnal system gadarn o reolaeth fewnol sy'n cefnogi cyflawniad polisiau, nodau ac amcanion CGDG, ac ar yr un pryd diogelu'r cyllid ac asedau cyhoeddus yr wyf yn gyfrifol yn bersonol amdanynt. Mae hyn yn unol â'r cyfrifoldebau a neilltuwyd i mi yn *Rheoli Arian Cyhoeddus*.

Mae Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol a Chronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol yn cael eu gweithredu fel endid unigol gan i mi gredu bod hyn yn fwy effeithlon ac effeithiol. Gan hynny, dim ond un strwythur llywodraethu sydd yn y datganiad hwn, y mae'n cwmpasu dosbarthu dyfarniadau cymorth grant a grantiau'r Loteri Genedlaethol. Er i ni weithredu un strwythur llywodraethu cyffredinol rydym wedi

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

addasu ac ystwytho ein llywodraethiant i ddiwallu gofynion ein rhaglenni cymorth grant. Bu hyn drwy ddefnyddio paneli bach o ymddiriedolwyr a darparu hyblygrwydd ar gyfer rhai o'n penderfyniadau dirprwyedig.

Y pandemig COVID-19

Mae'r argyfwng yn sgil COVID-19 wedi parhau i effeithio arnom yn arwyddocaol yn ystod 2021–22.

Mae'r pandemig hefyd wedi cael effaith barhaus ar y sector treftadaeth gan gynnwys:

- colli incwm o ganlyniad i gyfyngiadau iechyd cyhoeddus, gan effeithio ar nifer yr ymwelwyr, canslo aelodaeth, incwm masnachol
- llai o nawdd a/neu gyllid partneriaeth
- oedi i brosiectau gael eu cyflwyno
- cynnydd mewn costau prosiect
- effeithiau andwyol ar gyflwyno prosiectau – rhoi staff ar ffyrlo, yr angen am ailgyfeirio ac ail-flaenoriaethu adnoddau
- cydnerthedd y sector, yn enwedig mewn sefydliadau dan arweiniad gwirfoddol neu sefydliadau dibynnol
- dileu cefnogaeth a noddur gan lywodraeth fel darpariaethau ffyrlo
- yr angen am gryfhau cronfeydd er cydnerthedd tymor hwy
- argaeledd sgiliau a staffio allweddol
- yr angen am addasu i ffyrdd digidol o weithio

Bu ein hamgylchedd gweithredu'n heriol ac yn ymdrechgar, effeithiwyd ar ein sefydliad ein hunain gan gyfyngiadau iechyd cyhoeddus ac ar yr un pryd bu'n rhaid i ni barhau i orfod ymateb i'r sector a chefnogi treftadaeth ar draws y DU. Rydym wedi datblygu partneriaethau newydd a gweithio gyda gwahanol adrannau llywodraeth y DU, ynghyd â'r gweinyddiaethau datganoledig yng Nghymru a Gogledd Iwerddon

Fe wnaethom barhau i gyflwyno ein rhaglenni cymorth grant – y rhai cyffredinol a'r rhaglenni ymateb COVID-19 penodol. Fe wnaethom hefyd ail-agor ein rhaglenni Loteri Genedlaethol agored yn llawn yn 2021–22 gan ganolbwyntio'n benodol ar adferiad a chydnerthedd.

Parhaodd llif arian a hylifedd i fod yn allweddol i iechyd a goroesiad y sector treftadaeth. Bu modd i ni

gyfrannu buddsoddiad er mwyn cynnal cefnogaeth i brosiectau, helpu cymunedau, diogelu swyddi a sicrhau goroesiad rhannau helaeth o'r sector efallai na fyddent wedi llwyddo i ymdopi â'r argyfwng fel arall. Roedd modd hefyd i ni ddarparu dros £25miliwn mewn cymorth penodol i dalu am gynydd mewn grantiau i brosiectau presennol er mwyn helpu i ymdrin â phwysau ar gostau, er enghraifft, methiant cyflenwyr a phwysau ar gostau yn y gadwyn gyflenwi.

Mae'n bleser gennyf adrodd bod ein trefniadau llywodraethu wedi caniatáu i ni nid yn unig weithredu drwy'r argyfwng ond i ddarparu ystod o ymatebion ar draws y DU sydd wedi chwarae rhan ganolog wrth ddiogelu'r sector treftadaeth.

Yn ystod y flwyddyn, bu i ni gomisiynu adolygiad penodol o'n Cynlluniau Parhad Busnes ein hunain a'u rhoi ar waith o fewn gweithrediadau'r Gronfa. Daeth hyn i'r casgliad y bu ein gweithredu'n effeithiol iawn ac wedi'u gweithredu'n dda a byddwn yn bwrw ymlaen â'r camau gweithredu mewn cynlluniau a dadansoddiadau effaith ar eu newydd wedd yn 2022–23.

Mae llywodraethu'r Gronfa wedi parhau i fod yn gydnerth ac yn hyblyg drwy gydol y flwyddyn gyfan.

Cytundeb fframwaith rhwng DCMS a CGDG

Yn ystod y flwyddyn cytunodd y Gronfa ar Gytundeb Fframwaith drafft gyda DCMS yn nodi ein trefniadau llywodraethu fel Corff Hyd Braich (CHB) o'r adran, ein dirprwyaethau, mesurau rheoli gwariant a threfniadau gweithredu ehangach. Rydym yn disgwyl i hyn gael ei gwblhau yn 2022–23.

Adolygiad llywodraethu

Fel a amlinellwyd yn datganiad hwn y llynedd, comisiynwyd adolygiad annibynnol o'n llywodraethu mewnol yn 2019–20. Mynegodd y Bwrdd gefnogaeth dros ganfyddiadau ac argymhellion yr adolygiad, a pharatôdd y tîm Cyfreithiol a Llywodraethu gynllun gweithredu ar gyfer y prif argymhellion. Rydym bellach wedi cwblhau gweithredu'r rhan fwyaf o'r argymhellion ac mae gennym gynlluniau parhaus ar gyfer cwblhau'r argymhellion i gyd. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Symud i nifer llai o ymddiriedolwyr yn ymarferol (9 neu 10):
Mae hyn bellach ar y gweill, mae rhai ymddiriedolwr wedi ymddeol, rhai wedi'u hailbenodi.
- Penodi ymddiriedolwyr ychwanegol i gadeirio pwyllgorau ardal Lloegr:
Rydym yn aros am y penodiadau hyn gyda'r nod o ddarparu trefniadau tebyg i bwyllgorau Cymru, Yr Alban a Gogledd Iwerddon.

- Datblygu matricesau sgiliau ar gyfer ymddiriedolwyr ac aelodau pwyllgor sy'n cwmpasu sgiliau busnes, llywodraethu corfforaethol a threftadaeth:
Mae'r rhain wedi'u cwblhau ac maent wedi'u defnyddio yn ein hymgyrchoedd recriwtio ein hunain a'r rhai a arweinir gan DCMS.
- Cau'r Pwyllgor Cyllid, Staffio ac Adnoddau i lawr:
Mae hyn wedi'i gwblhau ac rydym wedi symud ei swyddogaethau i'r Bwrdd a'r Weithrediaeth.

Strwythur Llywodraethu

Mae strwythur llywodraethu CGDG yn ystod 2021–22 wedi'i ddisgrifio yn y diagram isod. Mae'r Bwrdd a'i is-bwyllgorau fel y disgrifir, ochr yn ochr â'r Weithrediaeth a'r Grŵp Strategaeth a Pherfformiad.

Bwrdd Ymddiriedolwyr		
Pwyllgor Archwilio a Risg	Pwyllgor Enwebiadau a Thâl Cydnabyddiaeth	Gweithrediaeth Grŵp Strategaeth a Pherfformiad

Bwrdd Ymddiriedolwyr

Mae'r Bwrdd Ymddiriedolwyr yn gyfrifol am:

- rhoi arweinyddiaeth a chyfeiriad strategol
- cymeradwyo mecanweithiau rheoli i ddiogelu adnoddau cyhoeddus
- cymeradwyo cyllidebau buddsoddi a gweinyddu
- goruchwyllo rheolaeth gyffredinol gweithgareddau CGDG
- adrodd ar stiwardiaeth cyllid cyhoeddus

Cynhaliodd y Bwrdd, sy'n gweithredu fel grŵp, saith cyfarfod yn ystod y flwyddyn i bennu polisiau CGDG a gwneud penderfyniadau'n unol â'r polisi hwnnw. Mynychir y cyfarfodydd hyn gan y Prif Weithredwr a'r cyfarwyddwr gweithredol. Roedd yr holl gyfarfodydd Bwrdd a gynhaliwyd yn 2021–22 yn ffurfio cworwm.

Dr Simon Thurley CBE yw Cadeirydd y Gronfa a thrwy gydol y flwyddyn cynhaliwyd cyfarfodydd cyswllt rheolaidd rhyngddo ef, y Prif Weithredwr ac uwch staff. Mae'r Bwrdd wedi'i gyfansoddi'n gyfreithiol hyd at uchafswm o 15 o ymddiriedolwyr gan gynnwys y Cadeirydd. Penodwyd tri ymddiriedolwr newydd ac ymddeolodd tri ymddiriedolwr yn 2021–22.

Cyfradd bresenoldeb gyffredinol ymddiriedolwyr yng nghyfarfodydd y Bwrdd oedd 94%. Mae ymddiriedolwyr wedi dirprwyo rhai o'u tasgau i'r ddau bwyllgor a ddangosir uchod hefyd – mae'r pwyllgorau hyn yn

goruchwyllo gweithgareddau rheolwyr ac yn darparu arweiniad a chefnogaeth i staff uwch. Mae cofnodion cyfarfodydd pwyllgor yn eitemau sefydlog yng nghyfarfodydd y Bwrdd. Mae cadeiryddion pwyllgorau'n darparu adroddiad llawn ar eu gweithgareddau hefyd.

Roedd presenoldeb mewn cyfarfodydd o'r Bwrdd trwy gydol 2021–22 fel a ganlyn:

Ymddiriedolwr	Cyfarfodydd cymwys	Presenoldeb
Dr Simon Thurley CBE	7	7
Maria Adebawale-Schwarte	7	7
Y Farwnes Kay Andrews OBE	7	6
Jim Dixon tan 30 Mehefin 2021	2	2
Dr Claire Feehily	7	7
Sarah Flannigan tan 15 Mai 2021	1	1
Perdita Hunt OBE DL tan 21 Ebrill 2020	0	0
Ray Macfarlane	7	7
Mukesh Sharma MBE DL	7	6
Dr David Stocker	7	6

Yn ystod 2021–22 bu i gadeiryddion ardaloedd Lloegr hefyd fynychu'r Bwrdd fel arsylwyr.

Ym mis Mai 2022 cadarnhawyd y byddai tri Ymddiriedolwr newydd yn ymuno â'r Bwrdd, sef Julian Glover, Taryn Nixon a Carol Pyrah.

Cyfansoddiad y Bwrdd

O'r 10 o ymddiriedolwyr a fynychodd y Bwrdd trwy gydol y flwyddyn, roedd 60% yn fenywaidd a 40% yn wrywaidd. Roedd dau (20%) o gefndiroedd lleiafrifol ethnig.

Gwrthdaro buddiannau'r Bwrdd

Mae ymddiriedolwyr a staff yn gyfrifol am sicrhau y cynhelir eu cofnodion yn y Gofrestr Buddiannau a'u bod yn cael eu diweddarau fel y bo angen. Mae'r tîm Cyfreithiol a Llywodraethu'n goruchwyllo proses i sicrhau bod y cofnodion hyn yn cael eu diweddarau bob blwyddyn. Ar ddechrau pob cyfarfod o'r Bwrdd, gofynnir i'r holl Ymddiriedolwyr a staff ddatgan unrhyw wrthdaro buddiannau posib. Nodir y rhain yn y cofnodion pan bennir bod y mater yn gyfystyr â gwrthdaro a bydd Ymddiriedolwyr a staff yn tynnu allan o drafodaethau'r Bwrdd ar y materion hynny.

Pwyllgor Archwilio a Risg

Cyfarfu'r pwyllgor ar bedwar achlysur yn ystod y flwyddyn a bu cworwm ym mhob cyfarfod. Fe'i cadeirir gan ymddiriedolwr.

Mae'r Prif Weithredwr yn mynychu pob cyfarfod Pwyllgor gyda'r Cyfarwyddwyr Gweithredol Cyflwyno

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Busnes a Gwasanaethau Busnes – mae staff eraill yn bresennol fel y bo angen. Cefnogir a gwasanaethir y Pwyllgor gan dîm Cyfreithiol a Llywodraethu'r Gronfa. Mae archwilyr allanol (y Swyddfa Archwilio Genedlaethol) ac archwilyr mewnol (BDO) y Gronfa'n mynychu'r cyfarfodydd hefyd. Mae'r Pwyllgor yn cynnal sesiynau in-camera cyn cyfarfodydd a hefyd trafodaethau preifat gyda'r archwilyr cyn y cyfarfodydd.

Yn ychwanegol at ymddiriedolwyr, mae aelodau annibynnol anweithredol yn aelodau o'r Pwyllgor hefyd – sef David Michael a Carole Murray. Bydd y ddau aelod yn ymddeol o'u swyddi ar 30 Mehefin 2022 a bydd aelodau newydd yn cymryd eu lle yn weithredol o 1 Gorffennaf 2022.

Cytunodd y Pwyllgor ar strategaeth archwilio dros nifer o flynyddoedd gyda BDO pan gawsant eu penodi ac roedd yr adolygiadau a gyflawnwyd yn 2021–22 ac a adroddwyd i'r pwyllgor yn cyfateb i'r ymagwedd strategol honno. Cymeradwyir cynllun un flwyddyn manwl o adolygiadau archwilio mewnol bob blwyddyn.

Yn ystod y flwyddyn, cytunodd y Pwyllgor ar argymhelliad y Weithrediaeth i ymestyn y cytundeb gyda BDO, sydd o ganlyniad wedi cael eu hailbenodi'n archwilyr mewnol. Cytunwyd ar gynllun strategol ar ei newydd wedd ar gyfer archwilio mewnol o fewn y flwyddyn yn ogystal â'r rhaglen waith un flwyddyn ar gyfer 2022–23.

Derbyniodd y Pwyllgor adroddiadau archwilio mewnol yn ystod y flwyddyn ar:

- ddiwylliant
- y system rheoli buddsoddiadau
- sicrwydd ynghylch y risg o dwyll
- gweithredu'r adolygiad llywodraethu
- y system adnoddau dynol
- gwneud grantiau
- y gyflogres

Rhennir cofnodion cyfarfodydd y Pwyllgor a'r adroddiadau cryno gyda'r Bwrdd Mae Cadeirydd y Pwyllgor yn rhoi diweddariad ar lafar i'r Bwrdd ar fusnes a phenderfyniadau'r Pwyllgor. Derbyniodd y Pwyllgor adolygiadau rheoli mewnol o gynlluniau parhad busnes a seiberddiogelwch yn ystod y flwyddyn hefyd.

Mae'r Pwyllgor yn adolygu Adroddiadau a Chyfrifon Blyneddol CGDG a Chronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol. Yn ystod 2021–22, yn ychwanegol at yr adroddiadau a chyfrifon uchod, ystyriodd y Pwyllgor y canlynol:

- y trefniadau ar gyfer rheoli risg a pharhad busnes yn ystod yr argyfwng
- adroddiadau pellach ar y System Rheoli Buddsoddiadau
- achosion o dwyll a thwyll honedig gan gynnwys asesiad risg manwl o dwyll ac asesiad ôl-werthuso ar gyfer ein rhaglenni cymorth grant yn ystod yr argyfwng
- trefniadau caffael gan gynnwys unrhyw eithriadau i dendrau caffael arferol

Roedd presenoldeb mewn cyfarfodydd Pwyllgor trwy gydol 2021–22 fel a ganlyn:

Ymddiriedolwr	Cyfarfodydd cymwys	Presenoldeb
Dr Claire Feehily Cadeirydd	4	4
Maria Adebawale-Schwarte	4	2
Jim Dixon tan 30 Mehefin 2021	2	2
Perdita Hunt OBE DL tan 21 Ebrill 2021	1	0
David Michael	4	4
Carole Murray	4	4

Bu'r Pwyllgor hefyd yn cynnal ymarfer hunan-asesu ar ei effeithiolrwydd gan lunio rhestr fer o welliannau er enghraifft defnyddio mwy o ymchwiliadau manwl i risg, gwell ymgynffwrdd i aelodau newydd etc.

Mae'r argymhellion hyn yn cael eu gweithredu'n ymarferol yn 2022–23.

Yn 2021–22, gwnaethom hunan-asesiad o'n cydymffurfiaeth yn erbyn Safonau Gweithredol Swyddfa'r Cabinet. Adroddwyd hyn i DCMS, bu i ni feincnodi ein hunain yn anffurfiol yn erbyn Dosbarthwyr Loteri eraill a darparwyd asesiad cyffredinol i'r Pwyllgor.

O'r 11 o Safonau Swyddogaethol sy'n berthnasol i'r Gronfa bu i ni asesu ein hunain (yn erbyn yr asesiad cyfartalog) fel:

- Gorau yn erbyn 2 safon
- Gwell yn erbyn 4 safon
- Da yn erbyn 3 safon
- Datblygu yn erbyn 2 safon

Roedd y safonau datblygu'n ymwneud â dadansoddi a chyfathrebu. Bydd gwelliannau'n cael eu cynnwys yn ein cynlluniau busnes ar gyfer 2022–23.

Cyflwynwyd cyfres newydd o fesurau rheoli gwariant a sicrhodd y Gronfa ein bod yn parhau i gydymffurfio â'r rhain, ac adroddir unrhyw eithriadau i'r pwyllgor.

Mae Cadeirydd y Pwyllgor hefyd yn mynychu Fforwm Cadeiryddion Archwilio DCMS gan roi adborth a sicrwydd pellach i'r Swyddog Cyfrifyddu yn ystod y flwyddyn.

Pwyllgor Enwebiadau a Thâl Cydnabyddiaeth

Ni wnaeth y Pwyllgor gyfarfod yn 2021–22.

Dirprwyo gwneud penderfyniadau ar grantiau

Yn 2021–22 dirprwyodd y Bwrdd rai penderfyniadau ar grantiau i is-set o ymddiriedolwyr sy'n gweithredu fel paneli'r Bwrdd. Roedd hyn yn ymdrin â phenderfyniadau o ran cyllid ymateb i COVID-19 a rhaglenni cymorth grant eraill a ariennir gan DCMS, DEFRA, Llywodraeth Cymru a Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon.

Mae'r Ymddiriedolwyr wedi dirprwyo eu cyfrifoldebau gwneud penderfyniadau ar grantiau ar gyfer mathau a gwerthoedd penodol o ddyfarniadau Loteri i Bwyllgorau Gwlad ac, yn Lloegr, Pwyllgorau Ardal. Yn dilyn ein haildrefnu mewnol a ddaeth i rym ym mis Ebrill 2019, mae chwech o'r pwyllgorau hyn (tair gwlad a thair ardal o Loegr) ac mae pob un yn cynnwys ymddiriedolwr. Yn ychwanegol at wneud penderfyniadau grant, mae'r pwyllgorau hyn yn darparu cyngor i'r Bwrdd ar flaenoriaethau yn eu hardal ac yn gweithredu fel eiriolwyr dros waith y sefydliad fel corff dosbarthu'r Loteri. Cyfarfu cadeiryddion y Pwyllgorau Gwlad ac Ardal â Chadeirydd y Bwrdd a'r Prif Weithredwr, ynghyd â staff uwch yn ystod y flwyddyn. Mae'r Cyfarwyddwr Gweithredol (Cyflwyno Busnes) yn mynychu pob pwyllgor ar gyfer pob gwlad ac ardal o Loegr trwy gydol y flwyddyn.

Hefyd, mae'r ymddiriedolwyr wedi dirprwyo gwneud penderfyniadau am grantiau o dan £250,000 i staff, yn benodol Cyfarwyddwyr Gwlad ac Ardal yn y Gwledydd ac mewn ardaloedd o Loegr. Cyflwynir adroddiad blynyddol am effaith grantiau wedi'u dirprwyo ar draws yr holl bwyllgorau i'r Bwrdd. Adroddir yr holl benderfyniadau a wneir gan bwyllgorau a staff i'r Bwrdd.

Gweithrediaeth a Grŵp Strategaeth a Pherfformiad (GSP)

Mae'r Bwrdd yn dirprwyo rheolaeth o ddydd i ddydd i'r Prif Weithredwr.

Daeth Gweithrediaeth sy'n cynnwys y Prif Weithredwr a thri Chyfarwyddwr Gweithredol ar gyfer pob adran i rym yn 2019 ac mae hynny wedi parhau. Mae'r Weithrediaeth hon yn gyfrifol am faterion rheoli strategol ehangach a'r ddarpariaeth fusnes yn y Gronfa. Mae'r Weithrediaeth yn cwrdd bob wythnos neu bob pythefnos yn ôl angen busnes.

Mae'r Grŵp Strategaeth a Pherfformiad (GSP) yn cynnwys uwch gyfarwyddwyr a staff ar draws y tair adran ac mae ganddo gyfrifoldeb dros sganio'r gorwel, rheoli perfformiad o ddydd i ddydd a chynllunio corfforaethol. Cyfarfu'r GSP yn rheolaidd a daeth y Weithrediaeth i nifer o'r cyfarfodydd hyn hefyd.

Mae pob Cyfarwyddwr Gweithredol yn darparu adroddiad i'r Bwrdd ar weithgareddau a materion sydd o fewn eu cylch gwaith.

Yn ogystal, ar ddechrau bob blwyddyn, rwy'n cyhoeddi Llythyr o Gyfrifoldeb i bob Cyfarwyddwr Gweithredol yn nodi eu cyfrifoldebau a'r angen am weithredu o fewn arweiniad a rheolau'r Gronfa, Swyddfa'r Cabinet a Thrysorlys EM. Ar ddiwedd bob blwyddyn derbyniaf Memoranda Sicrwydd wedi'u llofnodi gan bob Cyfarwyddwr Gweithredol yn cadarnhau eu cydymffurfiaeth neu nodi unrhyw dor rheolau. Adroddwyd cydymffurfiaeth lawn yn 2021–22.

Rwyf hefyd yn mynychu Fforwm y Loteri (sef grŵp o holl Brif Weithredwyr Dosbarthwyr y Loteri) drwy gydol y flwyddyn, gan gynnwys cyswllt gyda DCMS a Chomisiwn y Loteri. Mae'r Cyfarwyddwr Gweithredol (Gwasanaethau Busnes) hefyd yn mynychu'r fforwm cyfatebol ar gyfer cyfarwyddwyr cyllid ac yn mynychu cyfarfodydd cyfarwyddwyr cyllid DCMS hefyd. Darperir adborth a sicrwydd i'r Swyddog Cyfrifyddu drwy'r llwybrau hynny.

Trefniadau parhad busnes

Ym mis Mawrth 2020 fe wnaethom ddefnyddio ein cynlluniau parhad busnes wrth ymateb i'r pandemig COVID-19. Cyfarfu'r Weithrediaeth fel Tîm Rheoli Argyfwng ddwywaith yr wythnos i oruchwylio ymateb y Gronfa, rhyngweithio â rhanddeiliaid a llywodraethau ar draws y DU, yn ogystal â chefnogi'r Bwrdd.

Cyfarfu'r Tîm Parhad Busnes ddwywaith yr wythnos, o fis Ebrill i fis Mehefin, i weithredu agweddau gweithredol manwl y busnes a'n cynllun ymateb. Roedd cyfansoddiad y tîm hwn yn adlewyrchu'r gwahanol dimau ar draws yr adran ac anghenion gwahanol yng nghamau cynnar y pandemig.

Gweithiodd ein trefniadau parhad busnes yn unol â'r bwriad ac ni fu unrhyw aflonyddwch i unrhyw ran o fusnes drwy gydol y flwyddyn.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Parhaodd yr arferion hyn tan fis Chwefror 2022 pan safwyd yr holl gynlluniau a threfniadau parhad busnes i lawr yn ffurfiol.

Dyluniad a strwythur y sefydliad

Yn ystod y flwyddyn, fel Prif Weithredwr, gweithredais strwythur o dair adran, sef:

- Arloesedd a Mewnwelediad Busnes (strategaeth, polisi, data a mewnwelediad ynghyd â marchnata a chyfathrebu)
- Cyflwyno Busnes (cyflwyniad gweithredol)
- Gwasanaethau Busnes (swyddogaethau cefnogi)

Datblygir y cynllun gweithredu blynyddol – y Cynllun Busnes – bob blwyddyn ochr yn ochr â chynllunio cyllidebau ariannol a rhaglenni buddsoddi. Fel yn y blynyddoedd blaenorol bu i ni integreiddio rheoli risgiau'n agos i'r broses cynllunio busnes. Trafodir y Cynllun Busnes gyda'n hadran noddi, DCMS.

Mae DCMS hefyd yn pennu cyfarwyddiadau polisi a chyfarwyddiadau ariannol DU, yr ydym wedi cydymffurfio â nhw yn ein gweithgareddau loteri. Mae Llywodraethau Cymru a'r Alban wedi cyhoeddi rhai cyfarwyddiadau polisi mewn perthynas â gweithgareddau'r Loteri yn y gwledydd hynny hefyd ac rydym wedi cydymffurfio â nhw. Mae gennym hefyd gyfarwyddiadau polisi gan DCMS dros Loegr. Bu i ni weithredu'n unol â'n Chytundeb Fframwaith a Memorandwm Ariannol drafft rhyngom ni a DCMS. Saif y blaenoriaethau a nodir yn y ddogfen fframwaith ddrafft ochr yn ochr â Chyfarwyddiadau Polisi'r DU a'r gwledydd. Ateir hyn gan gyfarfodydd rheolaidd gyda swyddogion DCMS a dosbarthwyr eraill y Loteri Genedlaethol.

Fframwaith Ariannu Strategol

Lansiwyd ein Fframwaith Ariannu Strategol yn 2019. Mae'r fframwaith newydd hwn, sydd mewn grym tan 2024, yn cynrychioli datganoliad gwneud penderfyniadau sylweddol ar draws y DU gyfan fel rhan o'n cynigion i ddosbarthu mwy nag £1biliwn o arian y Loteri Genedlaethol i dreftadaeth y DU.

Mae penderfyniadau ar dros 80% o holl grantiau Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol yn cael eu gwneud yng Nghymru, Yr Alban a Gogledd Iwerddon ac yn yr ardaloedd o Loegr. Yn ystod y flwyddyn roedd gennym ffocws penodol ar:

- ddangos ac eirioli dros effeithiau economaidd, cymdeithasol a chymunedol treftadaeth
- dod â sefydliadau sy'n gweithio ar draws

treftadaeth ynghyd i rannu gwybodaeth ac adnoddau

- annog ac arwain gwell arloesedd a chyfleoedd cynhyrchu incwm newydd ar gyfer treftadaeth

Mae ein hymagwedd gyffredinol yn cynnwys:

- ffocws sylweddol ar natur, cymunedau a sicrhau y gall pawb fwynhau treftadaeth – tair blaenoriaeth bennaf y bobl a ymatebodd i'r ymgynghoriad
- modelau buddsoddi newydd, gan symud y tu hwnt i grantiau i gynnwys benthyciadau a phartneriaethau, sydd wedi'u dylunio i ddenu eraill i fuddsoddi arian ochr yn ochr â'r Loteri Genedlaethol
- mwy o gefnogaeth ar gyfer dulliau masnachol, cynaliadwy o daclo treftadaeth sydd mewn perygl o gael eu colli
- buddsoddiad a chefnogaeth i helpu sefydliadau treftadaeth i fod yn fwy cynaliadwy yn ariannol
- gofyniad i bob prosiect treftadaeth sy'n derbyn cyllid fod yn amgylcheddol gynaliadwy
- prosesau ariannu symlach, mwy effeithlon ac wedi'u rhesymoli
- ymgysylltiad a chefnogaeth mewn cymunedau sydd wedi bod yn llai llwyddiannus wrth sicrhau cyllid yn y gorffennol
- cefnogaeth barhaus ar gyfer prosiectau eiconig, graddfa fawr dros £5miliwn

Mae ein portffolio buddsoddi bellach yn symlach ac yn haws cael mynediad iddo, ac mae'n cynnwys:

- Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol – rhaglenni agored ar gyfer unrhyw fath o brosiect treftadaeth rhwng £3,000 a £5miliwn
- ymgyrchoedd ariennir ac ymgyrchoedd eraill a ddylunnir i ddiwallu anghenion strategol neu fylchau mewn ariannu
- cyllid ar y cyd i gyflwyno mentrau strategol mewn partneriaeth â sefydliadau eraill, megis y bartneriaeth Future Parks Accelerator gyda'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol
- buddsoddiadau cymdeithasol fel cronfeydd effaith a benthyciadau

Mae'r ymagwedd a phortffolio cyffredinol yn adlewyrchu'r ymarfer ymgynghori cynhwysfawr a

gyflawnwyd gennym gyda chwaraewyr y Loteri Genedlaethol a rhanddeiliaid allweddol ar draws y sectorau treftadaeth cyn i'r Fframwaith Ariannu Strategol gael ei lansio.

Yn gynnar yn 2020–21, fe wnaethom y penderfyniad anodd i atal y rhaglenni agored. Gwnaed hyn i'n galluogi i ddatblygu ac yna cyflwyno ein hymateb a ariennir gan y Loteri i'r argyfwng ac i ddarparu gallu wedyn i gyflwyno ein rhaglenni cymorth grant yn ein rhinwedd CGDG. Fe wnaethom ail-agor y rhaglenni hyn ym mis Chwefror 2021, ac maent wedi rhedeg am flwyddyn gyfan yn 2021–22. Roedd gan y rhain bwyslais penodol ar y canlynol:

- rhoi hwb i economïau lleol
- creu swyddi ac annog datblygu sgiliau
- cefnogi iechyd a llesiant lleol
- cryfhau cydnerthedd sefydliadau ym maes treftadaeth
- sicrhau y gall lleoedd a chymunedau lleol ffynnu

Yn 2022–23 rydym yn disgwyl dechrau ar y gwaith o adnewyddu ein Fframwaith Ariannu Strategol gyda'r bwriad o weithredu ymagwedd strategol newydd at ein buddsoddiad yn 2023 a thu hwnt.

Rheoli risg a rheolaeth fewnol

Dylunnir ein system rheoli risg a rheoli mewnol i reoli risg i lefel dderbyniol yn hytrach na dileu risg i bolisiau, nodau ac amcanion – gan hynny ni all ond ddarparu sicrwydd rhesymol nid sicrwydd llwyr. Yn benodol, rwy'n glir y dylai rheoli risg gydbwyso arloesedd neu newidiadau i'r busnes pan fydd angen hynny. Mae'r system rheoli mewnol yn seiliedig ar broses barhaus y mae ei nod yw nodi a blaenoriaethu'r risgiau i gyflawni polisiau, nodau ac amcanion a gwerthuso tebygolrwydd gwireddu'r risgiau hynny a'r effaith pe bai'r gwirediad hynny'n digwydd.

Cyfeirir pennu'r holl bolisiau a gwneud penderfyniadau grant gan ddiwylliant ac ymagwedd rheoli risg CGDG. Ychydig flynyddoedd yn ôl bu i ni ddiwygio ein hymagwedd rheoli risg fel rhan o ymarfer sicrwydd ehangach ar draws CGDG. Rydym wedi parhau i weithredu'r ymagwedd hon yn 2021–22, er i ni ei haddasu i weddu i anghenion yr argyfwng.

Mae'r cofrestri/asiadau risg a'r broses sylfaenol yn aseinio perchennog risg sy'n atebol i'r Prif Weithredwr am reoli'r risg honno yn effeithiol. Mae'r cofrestri hefyd yn nodi risgiau cysylltiedig fel bod unrhyw 'effaith luosi' yn cael ei hystyried. Mae'n gwahaniaethu hefyd

rhwng y lefel risg 'gynhenid' (effaith a thebygolrwydd) a'r lefel risg 'weddilliol' fel ei fod yn bosib barnu'r effeithiolrwydd mesurau rheoli a'r mecanwaith sydd eisoes yn bodoli ar gyfer lliniaru'r risg. Mae hynny hefyd yn galluogi perchennog y risg i adnabod mesurau pellach y mae eu hangen i ddod â'r risg o fewn yr awydd a'r dyddiadau penodol ar gyfer y camau hynny. Yn ystod yr argyfwng rydym wedi addasu ein dulliau adrodd ar risg i'r Bwrdd ac i'r Pwyllgor Archwilio a Risg er mwyn adlewyrchu natur ddeinamig risgiau, y risgiau allanol a mewnol o ganlyniad i'r argyfwng, tueddiadau, patrymau a rhagamcanion ymlaen o risgiau.

Adolygodd y Bwrdd ei Awydd am Risg ar gyfer 2021–22 a pharhaodd i adlewyrchu awydd cynyddol am newid y busnes a'r angen am fod yn ymatebol i'r risgiau a gyflwynwyd gan y pandemig.

Rydym yn cydnabod hefyd y dylid annog cymryd risgiau ac arloesedd a ystyrir yn drylwyr i gyflawni amcanion CGDG. Credaf fod y Gronfa'n dangos arloesedd yn ei dewis o ddyfarniadau grant ac nad yw'n fodloni ar wneud penderfyniadau sy'n rhydd rhag risg yn unig Mewn cyfnod o argyfwng roedd hi'n bwysicach nag erioed i sicrhau bod ein buddsoddiad yn cyrraedd mor eang i'r gymuned â phosib boed hynny drwy grantiau'r Loteri Genedlaethol neu gyllid cymorth grant.

I'r perwyl hwn rydym yn barod i dderbyn na fydd rhai o'r sefydliadau yr ydym yn rhoi grantiau iddynt yn y pen draw yn dangos cymhwysedd llawn wrth weinyddu'r grant hwnnw. Rydym yn dysgu ein gwersi, gwella ein prosesau ac, mewn rhai amgylchiadau anghyffredin, yn diddymu'r grant. Mewn achosion pan fyddwn yn amau twyll neu ymddygiad amhriodol byddwn yn adrodd yr achos i'r heddlu am ymchwiliad pellach. Rwy'n cymeradwyo pob diddymiad ac mae hyn yn fy galluogi i'w fonitro bob blwyddyn er mwyn darparu sicrwydd ar ein gweithdrefnau asesu a monitro.

Fel y gellir ei weld o'r nodyn perthnasol i'r cyfrifon, mae lefel y grantiau a ddiddymir yn fach iawn o'i gymharu â lefel y grantiau rydym yn ei ddosbarthu bob blwyddyn. Ar y llaw arall, mae'r lefel uchel o foddhad a ddangosir mewn arolygon annibynnol yn awgrymu nad yw ein harferion gweithio'n ormod o faich ar ymgeiswyr. O ganlyniad i hyn, gallaf ddod i'r casgliad nad oes unrhyw achos pryder ynglŷn â lefel y risg sy'n rhan ymhlyg o'n prosesau rhoi grantiau.

Yn 2021–22, ystyriodd CGDG mai'r canlynol oedd y meysydd risg mwyaf arwyddocaol:

- rheoli incwm y Loteri drwy'r argyfwng ochr yn

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

ochr â'n amlygiad hylifedd, rhagamcaniadau cyllid hirdymor a'r gallu i ariannu'r rhain a sicrhau bod ein dangosyddion perfformiad allweddol ariannol yn parhau o fewn ein goddefgarwch risg o ran y galw am ddyfarniadau, ymrwymïadau (rhwymedigaethau) ac ymrwymïadau positif (rhwymedigaethau amodol) ac arian parod a ddelir, fel y dangosir yn y Dadansoddiad o Berfformiad ar dudalen 30.

- ein gallu i ddarparu buddsoddiad tymor byr a thymor hwy ar unwaith i'r sector cyn cynlluniau cymorth llywodraethol ehangach (fel benthyciadau busnes, ffyrlo etc.) a rhaglenni buddsoddi cymorth grant
- nad yw'r costau sy'n gysylltiedig â'n gwaith cymorth grant yn mynd yn sefydlog nac yn cael effaith andwyol ar ein sylfaen gostau strategol yn y dyfodol
- gallu a chydnerthedd o fewn y sector i ganiatáu i'r fath ymyriadau fod yn effeithiol
- cynllunio a gweithredu parhad busnes
- lles ac iechyd meddwl ein timau
- yr heriau a achosir gan yr argyfwng hinsawdd ac ecolegol
- datblygu'r systemau rheoli buddsoddiadau newydd
- ymdrin ag ansicrwydd economaidd i'n prosiectau o ran costau, chwyddiant, cadwyni cyflenwi, etc
- ymdrin â risg wleidyddol ledled y DU
- rheoli'r effeithiau ar risgiau economaidd (chwyddiant, sefydlogrwydd cadwynau cyflenwi, etc) ar draws ein portffolio buddsoddi gan sicrhau bod ein data a'n mewnwelediad yn cael ei ddefnyddio i gael yr effaith gorau sy'n bosib
- sicrhau ein bod yn cyflawni newidiadau diwylliannol ar draws y Gronfa i gefnogi'r newidiadau y mae'n rhaid i ni eu cyflwyno

Mae gan bob un o'r risgiau hyn berchennog risg ar lefel y Weithrediaeth sydd â'r dasg o reoli'r risg a sicrhau yr ymgymeryd â chymau lliniaru priodol. Credaf ein bod wedi rheoli'r risgiau hynny'n effeithiol trwy gydol 2021–22.

Ymagwedd at risgiau twyll a gwybodaeth

Mae gan CGDG bolisi twyll sy'n cael ei adolygu bob blwyddyn. Mae holl staff CGDG yn ymgymryd â hyfforddiant Ymwybyddiaeth Twyll, cafodd hyn ei

adnewyddu ar gyfer staff allweddol yn 2021–22. Mae hyn yn ffocysu ar y risg o dwyll mewn:

- rhoi grantiau
- meysydd twyll cyffredinol

Mae'r hyfforddiant yn nodi meysydd sydd â risg o dwyll ar gyfer CGDG hefyd, sut y gellir adnabod y rhain a mynd i'r afael â nhw i ostwng y risg o dwyll.

Dros flynyddoedd diweddar rydym wedi gwella ymwybyddiaeth o risg a threfniadau cywain gwybodaeth gyda dosbarthwyr eraill y Loteri Genedlaethol a pharhaom â hyn y llynedd trwy rannu gwybodaeth yn well, cyfuno adnoddau ac ystyried defnyddio trydydd partiön arbenigol i adnabod y risg o dwyll. Rydym yn parhau i adrodd pob achos posib o dwyll i'r heddlu ac yn cysylltu â nhw'n weithredol gyda'r fath achosion i sicrhau ymchwiliad effeithiol.

Yn 2019–20, bu i ni ymgymryd â gwaith arwyddocaol i adnewyddu ein gwaith yn y maes hwn ac i alinio â safon Swyddogaethol y Llywodraeth ar Dwyl (GovS013: Gwrth-dwyl). Rydym wedi gwella arweiniad a pholisi mewn meysydd megis:

- polisi a chynllun ymateb i dwyll, llwgrwobrwyd a llygredigaeth
- strategaeth gwrth-dwyl
- asesiad o risg twll
- sicrwydd ar ôl y digwyddiad
- ein cynllun gweithredu blynyddol

Gwelwyd bod hyn wedi cael ei ymwreiddio ymhellach yn 2021–22. Fel y nodwyd y llynedd, bu i ni gydnabod a deall yng nghymau cynnar iawn yr argyfwng, y rheidwyd gan lywodraethau ar draws y DU i sicrhau ymyriadau cynnar effeithiol ac yn enwedig buddsoddiadau arian parod i'r sectorau diwylliannol a threftadaeth ehangach. Rydym hefyd yn cydnabod yr awydd ehangach am risg y tu hwnt i'r Gronfa ac yn gweithio ochr yn ochr â DCMS, DEFRA ac ati i ddiwallu eu gofynion yn hyn o beth.

Fe wnaethom hefyd gydnabod ac rydym yn parhau i gydnabod y risg uwch o dwyll a chamgymeriad a grëwyd gan y pandemig COVID-19. Rydym wedi parhau i ddefnyddio ein trefniadau gwrth-dwyl cadarn presennol ac wedi adeiladu arnynt gydag offer a gwasanaethau newydd gan Swyddfa'r Cabinet.

Roedd pob rhaglen fuddsoddi (Loteri Genedlaethol neu gymorth grant) yn destun Asesiad Risg Twyll newydd neu wedi'i adnewyddu a gwblhawyd gan y

Gronfa ac a ddilyswyd gan DCMS. Bu i bob rhaglen hefyd gynnal ei hadolygiad Sicrwydd Ar Ôl y Digwyddiad ei hun (wedi'i ddiweddarau fel y bo angen). Mae'r gwaith twyll ac ar ôl y digwyddiad wedi cael ei adolygu'n annibynnol drosom gan ein partneriaid archwilio mewnol yn BDO. Mae adborth gan DCMS a Swyddfa'r Cabinet ar ein gwaith wedi bod yn gadarnhaol ac wedi rhoi sicrwydd ychwanegol.

Mae gan CGDG bolisi risg gwybodaeth hefyd sy'n cydymffurfio ag arweiniad Swyddfa'r Cabinet a'r Fframwaith Polisi Diogelwch. Mae'r holl staff newydd yn derbyn arweiniad mewn diogeledd gwybodaeth, diogelu data a Rhyddid Gwybodaeth fel rhan o'u hymgynefino.

Ym mis Chwefror 2022 bu i ni dderbyn achrediad Cyber Security Plus unwaith eto.

Modelau hollbwysig i fusnes

Rwy'n ystyried ein bod mewn cydymffurfiaid â'r argymhellion sydd wedi'u cynnwys yn Adroddiad Macpherson, Rwy'n barnu ein bod yn defnyddio un model sy'n hanfodol i'r busnes – y rhagamcaniad llif arian a ddefnyddir i bennu cyllidebau grant blynyddol allan o'n hincwm gan y Loteri Genedlaethol. Rydym yn anelu at sicrhau ein bod yn dyfarnu'r swm mwyaf posib o ran lefel y grantiau heb beri'r risg o redeg allan o arian parod neu or-estyn ein hunain. Crëwyd y model tua 10 mlynedd yn ôl ac mae'n parhau'n bennaf ar ei ffurf wreiddiol ar wahân i estyn ei gylch bywyd. Mae'r model wedi cael ei ddefnyddio yn erbyn sefyllfaoedd o lefelau gwahanol o incwm gan y Loteri, cyfraniadau untro i'r Gemau Olympaidd, a rhaglenni grant arwyddocaol newydd ac rydym wedi gweld ei fod yn darparu rhagamcaniad rhesymol o'n cynnaladwyedd ariannol.

Fe wnaethom hefyd ddatblygu model llif arian parod atodol yn 2020–21 i helpu i gynllunio a rheoli risgiau llif arian parod a hylifedd y Loteri drwy gydol y flwyddyn. Mae hyn wedi gweithio'n dda iawn ac wedi bod yn effeithiol wrth reoli risgiau ac rydym wedi defnyddio'r model atodol hwn yn 2021–22, rydym yn disgwyl sefyll hwn i lawr y flwyddyn nesaf wrth i'r risg busnes ddod i ben.

Yn 2014–15, ar sail y prif fodel, creodd y Bwrdd Fframwaith Ariannol a ddisgrifiodd gymarebau grantiau a fu'n gysylltiedig â'r cyfanswm lefel ymrwymadau, rhwymedigaethau cymeradwy gwirioneddol, incwm gan y Loteri Genedlaethol a'n balans yng Nghronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol (CDLG). Gan hynny rydym o'r gred bod y model a'r Fframwaith Ariannol yn darparu sail gadarn i ni dros roi grantiau. Rydym

wedi parhau i ddefnyddio'r ymagwedd hon yn 2021–22 ac yn wir fe'i defnyddiwyd wrth fodelu ar gyfer ein sefyllfaoedd a thybiaethau cynllunio Incwm Loteri.

Gwnaethom adolygu'r cymarebau allweddol yn 2021–22 ac addasu'r rhain ar gyfer y tymor hwy. Bydd y rhain yn parhau i fod o dan adolygiad.

Perfformiad ac effeithiolrwydd y Bwrdd

Y gweithgaredd mwyaf arwyddocaol i'r Bwrdd fu goruchwyllo ymateb y Gronfa i'r argyfwng parhaus o safbwynt y Loteri Genedlaethol a chymorth grant. Mae'r Bwrdd wedi derbyn diweddariadau manwl a rheolaidd ar bob ymyriad ac mae is-setiau o'r ymddiriedolwyr wedi gweithredu fel y rhai sy'n gwneud penderfyniadau yn y rhaglenni a ariennir gan gymorth grant yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon.

Ni ddeilliodd unrhyw beth sy'n peri pryder o unrhyw un o'r pwyllgorau sy'n cefnogi'r Bwrdd. Roedd canfyddiadau adroddiadau'r archwilwyr mewnol ac allanol yn foddhaol yn ystod y flwyddyn.

Mae'r Bwrdd wedi'i fodloni ei fod yn parhau i gyflawni gofynion Cod Llywodraethu Corfforaethol Trysorlys EM.

Nid oedd unrhyw faterion gan yr archwilwyr a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Risg ar ran y Bwrdd a barodd unrhyw destun pryder iddo. O ganlyniad i hyn, cred y Bwrdd y gall ddibynnu ar yr wybodaeth a sicrwydd a ddarperir gan reolwyr o ran y penderfyniadau y mae'n eu gwneud.

Mae pob ymddiriedolwr a benodir o'r newydd yn derbyn ymgynefino ar adeg eu penodiad sy'n disgrifio eu rhwymedigaethau a dyletswyddau fel ymddiriedolwr, gwaith CGDG a'i systemau/prosesau, gan helpu nhw i wneud cyfraniad llawn at weithrediad y Bwrdd. Parheir â'r rhaglen ymgynefino ffurfiol hon trwy'r raglen barhaus o ddigwyddiadau a chyfleoedd hyfforddiant eraill i ymddiriedolwyr. Arfarnir effeithiolrwydd ymddiriedolwyr gan y cadeirydd ar sail reolaidd. Mae perfformiad y Cadeirydd yn cael ei oruchwyllo ar hyn o bryd gan yr Uwch Ymddiriedolwr Annibynnol.

Y flwyddyn lywodraethu

Fel Swyddog Cyfrifyddu, fi sy'n gyfrifol am adolygu effeithiolrwydd y systemau rheoli mewnol. Cyfeirir fy adolygiad gan waith yr archwilwyr mewnol (BDO) ac uwch reolwyr o fewn CGDG sy'n gyfrifol am sicrhau cynnal a chadw a gweithredu'r fframwaith rheoli mewnol yn effeithiol ochr yn ochr â sylwadau a wneir gan yr archwilwyr allanol yn eu llythyr rheoli ac adroddiadau eraill.

Pennir cytundebau perfformiad i'r holl staff ar ddechrau'r

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

flwyddyn sy'n disgrifio eu hamcanion personol a chorfforaethol ar gyfer y flwyddyn. Mae'r rhain wedi'u cysylltu â'r Cynllun Busnes a'n strategaeth. Adolygir y rhain yn ffurfiol mewn adolygiadau hanner ffordd trwy'r flwyddyn ac ar ddiwedd y flwyddyn. Rwy'n cynnal cyfarfodydd anffurfiol gyda chyfarwyddwyr gweithredol ar sail un i un trwy gydol y flwyddyn hefyd. Fel a nodwyd, mae'r Weithrediaeth a thimau'r Grŵp Strategaeth a Pherfformiad yn cwrdd yn rheolaidd.

Rwyf wedi gweld y Llythyr Rheoli a baratowyd gan yr archwilyr allanol gan ddilyn eu hadolygiad o'r datganiadau ariannol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2022.

O ganlyniad i'w rhaglen waith mae'r archwilyr mewnol wedi cynhyrchu barn a thystysgrif sicrwydd flynyddol mewn perthynas â digonolrwydd systemau a gweithrediad mesurau rheoli mewnol CGDG. Mae'r farn hon yn ardystio bod system ddigonol ac effeithiol o lywodraethu, rheoli risg a rheoli mewnol yn bodoli i ymdrin â'r risg na chaiff amcanion rheolwyr eu cyflawni'n llawn.

Wrth gael eu penodi, cynhyrchodd yr archwilyr mewnol strategaeth archwilio gyffredinol. Y llynedd oedd trydedd flwyddyn y cyfnod hwn a chyflawnwyd a chwblhawyd pob adolygiad cynlluniedig ar amser. Tynnir y cynllun blynyddol allan o'r strategaeth archwilio ac fe'i cysylltir i mewn i'r gofrestr risgiau a'r awydd am risg.

Gyda BDO fe gyflwynom gyfarfodydd cyswllt chwarterol newydd gyda'r archwilyr mewnol i helpu monitro cynnydd yn erbyn y cynllun ac ailgyfeirio adnoddau i risgiau sy'n dechrau dod i'r amlwg. Parhawyd i ddefnyddio'r rhain i fonitro cynnydd a chyflawniadau'r rhaglen. Cyflwynwyd mesurau rheoli newydd rai blynyddoedd yn ôl hefyd i wella atebolrwydd ar adolygiadau archwilio a gweithredu argymhellion archwilio mewnol.

Parhawyd â'r rhain yn 2021–22 ac mae'r argymhellion a oedd i fod i gael eu gweithredu yn 2021–22 wedi'u rhoi ar waith yn foddhaol neu mae rheswm dilys dros oedi sy'n gysylltiedig â COVID-19.

Trafodir holl adroddiadau'r archwilyr mewnol gan y Pwyllgor Archwilio a Risg gydag aelodau staff uwch yn bresennol, gan gynnwys y rhai yr adroddwyd ar eu hadrannau – mae hyn yn rhoi cyfle i mi a'r Pwyllgor drafod y canfyddiadau, argymhellion a chamau gweithredu arfaethedig i reolwyr yn fanwl. Pan dderbynnir argymhellion i wella neu gywiro, bu'n rhaid i Gyfarwyddwyr ddarparu ymateb gweithredu

ac amserlen ar gyfer pob argymhelliad hefyd. Mae gweithrediad yr argymhellion hyn yn cael ei dracio a'i fonitro gan y gyfarwyddiaeth Gwasanaethau Busnes a'r archwilyr mewnol. Mae'r Pwyllgor Archwilio a Risg yn ystyried bod y rhestr reoli honno'n eitem sefydlog hefyd.

Yn 2018 cyflwynwyd Côd Ymddygiad newydd ar gyfer holl staff a chontractwyr y gronfa, gan ddilyn argymhelliad o'r Adolygiad wedi'i Deilwra. Roedd hyn yn cynnwys meysydd megis:

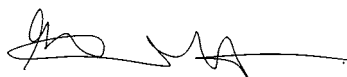
- egwyddorion gwasanaeth mewn bywyd cyhoeddus
- gwrthdaro buddiannau
- rhoddion a lletygarwch
- datgelu camarfer

Hysbyswyd yr holl staff am y Côt ac fe'i rhoddwyd ar ein mewnwyd. Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi adnewyddu'r arweiniad ar wrthdaro o fewn y cod a'r flwyddyn nesaf byddwn yn diweddarau pob rhan o'r cod. Fe wnaethom hefyd adnewyddu ein Polisi Datgelu Camarfer yn y flwyddyn.

Fel y nodwyd uchod, cyflwynwyd Llythron Awdurdod Dirprwyedig ar gyfer yr holl Gyfarwyddwyr Gweithredol – sy'n disgrifio eu hawdurdodau dirprwyedig (cyllid, caffael etc.) i'w gytuno ar ddechrau'r flwyddyn i ategu'r memorandwm ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r cylch hwn wedi'i gwblhau yn 2021–22.

O ganlyniad i'r uchod, credaf fod fframwaith rheoli'r Gronfa'n darparu'r lefel sicrwydd i mi sy'n ofynnol gennyf. Nid oes unrhyw beth yr wyf yn ymwybodol ohono sy'n peri i mi gredu nad yw ein prosesau ar gyfer datgelu ac ymateb i aneffeithlonrwydd, ar gyfer atal gwrthdaro buddiannau, ar gyfer atal a datgelu twyll ac ar gyfer isafu colledion cymorth grant a grantiau Loteri yn effeithiol.

Yn dilyn ymosodiad Rwsia ar Wcráin rydym wedi sicrhau nad oes gennym unrhyw risgiau i'n cadwyni cyflenwi a bod ein buddsoddiadau (gwaddol) yn cydymffurfio â pholisiau Llywodraeth y DU ar Rwsia ac yn cydymffurfio â'r trefniadau sancsiynau.

Eilish McGuinness

Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu

13 Gorffennaf 2022

Adroddiad tâl cydnabyddiaeth a staff

Tâl Cydnabyddiaeth y Cadeirydd a'r Ymddiriedolwyr

Roedd gan yr holl ymddiriedolwyr hawl i dderbyn cyflog blynyddol am amser a dreuliwyd ar weithgareddau CGDG. At hynny, mae'r Gronfa'n ad-dalu treuliau teithio ymddiriedolwyr penodol wrth iddynt deithio o'u cartrefi i'w swyddfa gyflogaeth yn Llundain, Caeredin, Caerdydd neu Belfast – er, roedd y swyddfeydd ar gau am rannau o 2021–22. Darparodd CGDG brydau bwyd i ymddiriedolwyr ac aelodau pwyllgorau gwlad ac ardal hefyd pan gynhaliwyd cyfarfodydd yn eu mannau cyflogaeth. Y Gronfa fu'n atebol am y rhwymedigaeth dreth ar y treuliau hyn.

Argymhellodd ein Hadolygiad Llywodraethu yn 2019 newidiadau i'n taliadau cydnabyddiaeth ar gyfer ymddiriedolwyr ac aelodau ar ein pwyllgorau gwlad ac ardal. Roedd hyn er mwyn gwella pa mor atyniadol oedd y rolau, i gefnogi ein hymgyrch i arallgyfeirio cyfansoddiad ein Bwrdd a'n pwyllgorau ac i gysoni'r tâl cydnabyddiaeth â rolau cyfatebol mewn Cyrff Hyd Braich eraill. Yn 2020, fe wnaeth DCMS hefyd gytuno i newidiadau i dâl cydnabyddiaeth ymddiriedolwyr. Parhaodd yr holl drefniadau hyn drwy gydol 2021–22.

Mae tâl cydnabyddiaeth ymddiriedolwyr, gan gynnwys ad-dalu treuliau trethadwy a'r dreth arnynt, yn cyfateb i'r amrediadau yn y tabl isod. Penodir yr holl ymddiriedolwyr gan y Prif Weinidog.

Penodir Ymddiriedolwyr am dair blynedd, gyda'r potensial o'u hadnewyddu am ail dymor. Nid ydynt yn aelodau o'r cynllun pensiwn a ddefnyddir gan CGDG. Ni wnaeth y Gronfa unrhyw gyfraniadau i gynllun pensiwn ar ran yr ymddiriedolwyr.

Dyrannwyd tâl cydnabyddiaeth ymddiriedolwyr rhwng CGDG a'i gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol ar sail 1%:99%. Y cyfanswm tâl cydnabyddiaeth i ymddiriedolwyr yn 2021–22 oedd £154,418 (2020–21: £110,468). Trafodir a phennir tâl a chontractau ymddiriedolwyr gan DCMS. Nid yw eu contractau'n cynnwys unrhyw gymalau bonws. Ni thalwyd unrhyw fuddiannau mewn da neu elfennau anariannol i ymddiriedolwyr neu gyfarwyddwyr gweithredol.

Cydnabyddiaeth y Cadeirydd a'r Ymddiriedolwyr (gwybodaeth wedi'i harchwilio)

	2021–22 £'000	2020–21 £'000
René Olivieri <i>Cadeirydd Dros Dro o 1 Ionawr 2020 i 31 Mawrth 2021</i>	0	5–10
Dr Simon Thurley CBE <i>Cadeirydd o 1 Ebrill 2021</i>	40–45	0
Maria Adebawale-Schwarte	10–15	5–10
Y Farwnes Kay Andrews OBE	20–25	20–25
Jim Dixon <i>tan 30 Mehefin 2021</i>	0–5	5–10
Dr Claire Feehily	15–20	5–10
Sarah Flannigan <i>tan 15 Mai 2021</i>	0–5	5–10
Perdita Hunt OBE DL <i>tan 21 Ebrill 2021</i>	0–5	5–10
Ray Macfarlane	20–25	20–25
Mukesh Sharma MBE DL	20–25	10–15
Dr David Stocker	10–15	5–10

Gwerthoedd trosglwyddo cyfwerth ag arian parod (CETV)

CETV yw gwerth wedi'i gyfalafu buddiannau'r cynllun pensiwn a aseswyd gan actiwari sydd wedi'i gronni gan aelod ar bwynt penodol mewn amser. Y buddiannau a brisiwyd yw buddiannau cronedig yr aelod a phensiwn unrhyw briod dibynnol a delir o'r cynllun. Mae CETV yn daliad a wneir gan gynllun neu drefniad pensiwn i sicrhau buddiannau pensiwn mewn cynllun neu drefniad pensiwn arall pan fydd yr aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddiannau a gronnwyd yn eu cynllun blaenorol. Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn ymwneud â'r buddiannau y mae'r unigolyn wedi'u cronni o ganlyniad i'w cyfanswm aelodaeth o'r cynllun pensiwn, nid eu gwasanaeth mewn swydd uwch y mae'r datgeliad yn berthnasol iddi'n unig.

Mae'r ffigurau hefyd yn cynnwys gwerth unrhyw fuddiant pensiwn mewn cynllun neu drefniad arall y mae'r aelod wedi'i drosglwyddo i'r trefniadau pensiwn Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fuddiant pensiwn ychwanegol y mae'r aelod wedi'i gronni o ganlyniad iddynt brynu buddiannau pensiwn ychwanegol y maent wedi talu amdanynt eu hunain. Cyfrifir CETV yn unol â Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (Diwygiad) 2008 ac nid ydynt yn ystyried unrhyw ostyngiad gwirioneddol neu bosib mewn budd-daliadau o ganlyniad i dreth lwfans gydol oes a allai fod yn ddyledus pan gymerir buddiannau pensiwn.

Cynnydd gwirioneddol mewn CETV

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV a ariennir gan y cyflogwr. Nid yw'n ystyried y cynnydd mewn pensiwn a gronnwyd oherwydd chwyddiant, cyfraniadau a dalwyd gan y cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddiannau a drosglwyddwyd o

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Tâl cydnabyddiaeth cyflogeion (gwybodaeth wedi'i harchwilio)

Disgrifir tâl cydnabyddiaeth y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr Gweithredol yn y ddau dabl isod.

	Cylog 2021–22 £'000	Cylog 2020–21 £'000	Buddiannau pensiwn a gronnyd yn ystod 2021–22 £'000	Buddiannau pensiwn a gronnyd yn ystod 2020–21 £'000	Cyfanswm 2021–22 £'000	Cyfanswm 2020–21 £'000
Ros Kerslake CBE Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu tan 31 Rhagfyr 2021	110–115*	145–150	44	57	150–155	200–205
Eilish McGuinness Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu o 1 Ionawr 2022 Cyfarwyddwr Gweithredol Cyflwyno Busnes tan 31 Rhagfyr 2021	115–120	115–120	92	54	205–210	170–175
Colin Bailey Cyfarwyddwr Gweithredol Gwasanaethau Busnes	110–115	120–125	41	45	150–155	165–170
Isabel Hunt Cyfarwyddwr Gweithredol Arloesedd a Mewnwelediad Busnes	120–125	125–130	47	47	165–170	170–175
Anne Jenkins Cyfarwyddwr Gweithredol: Cyflwyno Busnes o 10 Ionawr 2022	20–25**	0	61	0	80–85	0

* Roedd swm cyfwerth blwyddyn lawn cylog Ros Kerslake yn 2021–22 yn yr amrediad £145,000 i £150,000

**Roedd swm cyfwerth blwyddyn lawn cylog Anne Jenkins yn 2021–22 yn yr amrediad £105,000 i £110,000

	Cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn a chyfundaliad £'000	Cyfanswm pensiwn cronodig ar oedran pensiynadwy a chyfundaliad £'000	Gwerth Trosgrwyddo Cyfwerth ag Arian Parod (CETV) ar 31/03/22 £'000	CETV ar 31/03/21 £'000	Cynnydd gwirioneddol mewn CETV a ariennir gan CGDG £'000
Ros Kerslake CBE Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu tan 31 Rhagfyr 2021	2.5–5	15–20	317	277	36
Eilish McGuinness Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu o 1 Ionawr 2022 Cyfarwyddwr Gweithredol Cyflwyno Busnes tan 31 Rhagfyr 2021	2.5–5 a chyfundaliad 5–7.5	45–50 a chyfundaliad 130–135	1,096	958	77
Colin Bailey Cyfarwyddwr Gweithredol Gwasanaethau Busnes	0–2.5	15–20	288	243	25
Isabel Hunt Cyfarwyddwr Gweithredol Arloesedd a Mewnwelediad Busnes	2.5–5	5–10	92	53	29
Anne Jenkins Cyfarwyddwr Gweithredol: Cyflwyno Busnes o 10 Ionawr 2022	2.5–5 a chyfundaliad 5–7.5	35–40 a chyfundaliad 80–85	775	712	57

Y pensiwn cronodig a ddyfynnir yw'r pensiwn y mae gan yr aelod hawl i'w dderbyn wrth gyrraedd oedran pensiwn, neu'n syth ar ôl ymadael â'r cynllun fel aelod gweithredol os ydynt eisoes ar oedran pensiwn neu'n hŷn. Yr oedran pensiwn yw 60 ar gyfer aelodau classic, premium a classic plus, 65 ar gyfer aelodau nuvos a 65 neu'r oedran pensiwn gwladol p'un bynnag sydd uchaf ar gyfer aelodau alpha. Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnir ar gyfer cyfarwyddwyr yn dangos pensiwn a enillir yn PGPFS neu alpha fel y bo'n briodol.

Pan fydd gan y cyfarwyddwr fuddiannau mewn PGPFS ac alpha, y ffigur a ddyfynnir yw gwerth cyfunedig ei fuddiannau yn y ddau gynllun, ond dylid nodi y gallai rhan o'r pensiwn hwnnw fod yn daladwy ar oedranau gwahanol.

gynllun neu drefniad pensiwn arall ac yn defnyddio ffactorau prisio cyffredinol y farchnad ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

Roedd gan yr holl staff uwch gontractau cyflogaeth parhaol ac roeddent yn aelodau cyffredin Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PGPGS) neu alpha. Dyrannwyd eu costau rhwng Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol a CGDG ar sail 99%:1% (2019–20: 99%:1%).

Cymhareb tâl cydnabyddiaeth (gwybodaeth wedi'i harchwilio)

Un o ddeilliannau Adolygiad Tâl Teg Hutton yw ei fod yn ofynnol i ni ddatgelu'r berthynas rhwng tâl cydnabyddiaeth y Cyfarwyddwr Gweithredol sydd â'r tâl uchaf (gan gynnwys y Prif Weithredwr) a thâl cydnabyddiaeth canolrif ein gweithlu.

Tâl cydnabyddiaeth blyneddol fesul amrediad y cyfarwyddwr gweithredol â'r tâl uchaf yn 2021–22 oedd £140,000 i £145,000 (2020–21: £145,000 i £150,000). Roedd hyn tua 4.5 gwaith (2020–21: 4 gwaith) tâl cydnabyddiaeth canolrif y gweithlu, sef £31,126 (2020–21: £36,828). Nid oedd unrhyw gyflogaeth a dderbyniodd dâl cydnabyddiaeth uwch na'r cyfarwyddwr gweithredol â'r tâl uchaf. Amrywiodd tâl cydnabyddiaeth o £18,180 i amrediad o £145,000 i £150,000 (2020–21: £18,180 i amrediad o £145,000– £150,000).

Yn unol â'r cylch gwaith cyflogau, derbyniodd pob cydweithiwr oedd yn ennill llai na £24,000 y flwyddyn ddyfarniad o £250 eleni. Roedd hyn wedi'i gyfuno a'i ychwanegu at eu cyflog arferol. Mae'r cyfanswm tâl cydnabyddiaeth yn cynnwys cyflog, tal ar sail perfformiad anghyfunedig a buddiannau mewn da. Nid yw'n cynnwys taliadau diswyddo, cyfraniadau pensiwn cyflogwyr a gwerth trosglwyddo cyfwerth ag arian parod pensiynau.

Mae'n ofynnol hefyd i ni ddatgelu cymhareb cyfanswm tâl cydnabyddiaeth y Prif Weithredwr o'i gymharu â 25ain, 50ain a 75ain canradd tâl cyfwerth ag amser llawn staff. Datgelir yr wybodaeth hon isod.

	£	Cymhareb
25ain canradd	41,265	3.4
50ain canradd	31,126	4.5
75ain canradd	23,551	5.9

Pecynnau ymadael (gwybodaeth wedi'i harchwilio)

Yn unol â gofynion Swyddfa'r Cabinet, mae'n ofynnol i'r Gronfa gyhoeddi manylion pob pecyn ymadael a gytunwyd yn y flwyddyn ariannol dan sylw. Yr hyn

sy'n dod o dan ddiffiniad pecynnau ymadael yw diswyddiadau gorfodol a gwirfoddol, ymddeol yn gynnar, iawndal am golli swydd a thaliadau ex-gratia

Ni thalodd y Gronfa unrhyw becynnau o'r fath yn 2021–22 (2020–21: dim byd).

Costau a niferoedd staff (gwybodaeth wedi'i harchwilio)

	2021–22 £'000	2020–21 £'000
Cyflogau	2,682	3,720
Taliadau YG y Cyflogwr	197	370
Taliadau i gynlluniau pensiwn	523	757
Costau staff dros dro	169	73
	3,571	4,920

Dyrannwyd costau ychwanegol o £14,186,000 i weithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol ac fe'u hadlewyrchir yn y cyfrifon hynny. Oherwydd y ffordd y mae ein systemau'n gweithredu, ni allwn ddarparu dadansoddiad o gostau rhwng staff ar gontractau parhaol a'r rhai ar gontractau cyfnod penodol.

Y nifer cyfartalog o gyflogaeth yn ystod y flwyddyn a fu'n gweithio ar ein gweithgareddau oedd:

	2021–22 Nifer	2020–21 Nifer
Ceisiadau grant	42	71
Cyllid a gwasanaethau corfforaethol	5	1
Strategaeth a datblygu busnes	3	5
Cyfathrebu	2	3
	52	80

Datgelir y ffigurau uchod fel cyfwerth ag amser llawn ac maent yn cynnwys cyfartaledd o naw staff ar gontract cyfnod penodol. Mae'n amlwg bod niferoedd y staff ar gyfartaledd wedi'u haflunio gan y bobl a fu'n gweithio ar ein rhaglen argyfwng a rhaglenni eraill. Ac eithrio'r bobl hynny, roedd y cyfwerth ag amser llawn (CaALI) cyfartalog yn y flwyddyn yn ddau. Yn ogystal â'r staff uchod, y nifer cyfartalog o staff a fu'n gweithio ar ein gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol oedd 234 o staff parhaol a 42 ar gontractau cyfnod penodol. Nid yw staff dros dro ac asiantaeth wedi'u cynnwys yn y ffigurau uchod gan nad yw ein systemau'n caniatáu cywain a chyfrifo ffigur cyfwerth ag amser llawn.

Pensiynau

Darperir buddiannau pensiwn trwy drefniadau pensiwn y gwasanaeth sifil. O fis Ebrill 2015 cyflwynwyd cynllun pensiwn newydd ar gyfer gweision sifil – y Cynllun Pensiwn Gweision Sifil ac Eraill neu alpha, sy'n darparu buddiannau ar sail cyfartaledd gyrfa gydag oedran pensiwn sy'n cyfateb i oedran pensiwn

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

gwladol yr aelod (neu 65 oed os yn uwch). O'r dyddiad hwnnw ymunodd pob gwas sifil newydd ei benodi a'r mwyafrif o'r rhai a fu eisoes mewn gwasanaeth ag alpha.

Cyn y dyddiad hwnnw, cymerodd gweision sifil ran mewn PGPGS, sydd â phedair adran: tri sy'n darparu buddiannau ar sail cyflog terfynol (classic, premium a classic plus) gydag oedran pensiwn arferol o 60; ac un sy'n darparu buddiannau ar sail gyrfa gyfan (nuvos) gydag oedran pensiwn arferol o 65.

Nid yw'r trefniadau statudol hyn yn cael eu hariannu, telir costau'r buddiannau gan gyllid a bleidleisr gan senedd y DU bob blwyddyn. Mae pensiynau sy'n daladwy o dan classic, premium, classic plus, nuvos ac alpha yn codi'n flynyddol yn unol â deddfwriaeth cynnydd mewn pensiynau. Parhaodd aelodau presennol PGPGS a oedd o fewn 10 mlynedd o'u hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 i fod yn rhan o PGPGS ar ôl 1 Ebrill 2015. Bydd y rhai yr oeddent rhwng 10 mlynedd o'u hoedran pensiwn arferol a 13 mlynedd a 5 mis o'u hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn newid i alpha rhwng 1 Mehefin 2015 ac 1 Chwefror 2022. Bydd buddiannau'r holl aelodau sy'n newid i PGPGS yn cael eu bancio, a bydd y rhai sydd â buddiannau cynharach mewn un o adrannau cyflog terfynol PGPGS yn gweld bod y buddiannau hynny'n seiliedig ar eu cyflog terfynol pan fyddant yn gadael alpha. Gall aelodau a ymunodd o fis Hydref 2002 ddewis naill ai'r trefniad buddiant diffiniedig priodol neu bensiwn rhanddeiliad prynu arian gyda chyfraniad gan y cyflogwr (cyfrif pensiwn partneriaeth).

Mae cyfraniadau cyflogeion yn gysylltiedig â chyflog ac yn amrywio rhwng 4.6% a 8.05% o enillion pensiynadwy yn achos aelodau classic, premium, classic plus, nuvos ac alpha. Mae buddiannau'r cynllun classic yn cronni ar gyfradd o 1/80 o'r enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer bob blwyddyn o wasanaeth. At hynny, mae cyfandaliad cyfwerth â thair blynedd o'r pensiwn cychwynnol yn daladwy wrth ymddeol. Mae buddiannau'r cynllun premiwm yn cronni ar gyfradd o 1/60 o'r enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer bob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i classic, nid oes cyfandaliad awtomatig. I bob pwrpas mae Classic Plus yn gynllun cymysg, gyda buddiannau ar gyfer gwasanaeth cyn 1 Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo'n fras yn unol â classic a buddiannau ar gyfer gwasanaeth o fis Hydref 2002 wedi'u cyfrifo'n unol â premium. Yn nuvos mae aelodau'n cronni pensiwn yn seiliedig ar enillion pensiynadwy yn ystod eu cyfnod o aelodaeth o'r cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth) mae cyfrif pensiwn

a enillir yr aelod yn cael ei gredydu gyda 2.3% o'u henillion pensiynadwy yn y flwyddyn honno o'r cynllun ac mae'r pensiwn cronedig yn cael ei uwchraddio'n unol â deddfwriaeth cynnydd mewn pensiynau. Mae buddiannau mewn alpha yn cronni mewn ffordd debyg i nuvos ond mae'r gyfradd gronni'n 2.32%. Ym mhob achos gall aelodau ddewis ildio (cyfnewid) pensiwn am gyfandaliad hyd at y terfynau a bennir gan Ddeddf Cyllid 2004.

Trefniad pensiwn rhanddeiliad yw'r cyfrif pensiwn partneriaeth. Talwyd cyfraniadau cyflogwyr o £113 (2020–21: £40) i banel o ddarparwyr pensiwn rhanddeiliaid penodedig. Mae CGDG yn gwneud cyfraniad sylfaenol rhwng 8% a 14.75% (gan ddibynnu ar oedran yr aelod) i gynnyrch pensiwn rhanddeiliad a ddewisir gan y cyflogai o banel o ddarparwyr. Yn ystod 2018–19, lleihawyd y panel i un cyflenwr, Legal & General. Nid oes rhaid i'r cyflogai gyfrannu ond os yw'n gwneud cyfraniadau, bydd y cyflogwr yn cyfrannu'n gyfatebol hyd at uchafswm o 3% o'r cyflog pensiynadwy (yn ychwanegol at gyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.5% pellach o gyflog pensiynadwy i dalu cost yr yswiriant risg a ddarperir yn ganolog (marw mewn gwasanaeth ac ymddeol oherwydd salwch).

Mae dau aelod staff yn gweithio ar fusnes CGDG sydd â chyfrif pensiwn partneriaeth.

Ni ymddeolodd unrhyw aelodau staff yn gynnwys ar sail iechyd yn ystod 2021–22.

Ceir manylion pellach am drefniadau pensiwn y gwasanaeth sifil ar y wefan www.civilservicepensionscheme.org.uk.

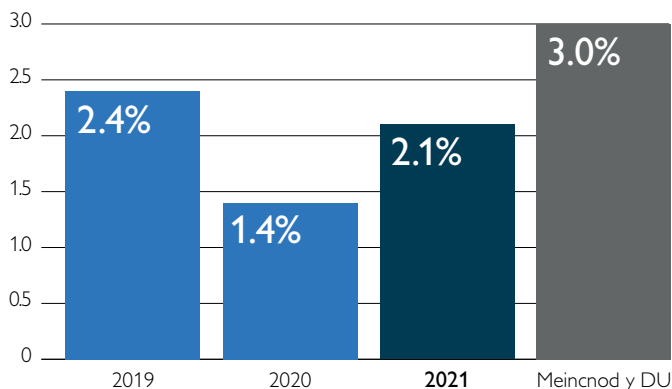
Er eu bod yn gynlluniau buddiant diffiniedig, mae atebolrwydd am dalu buddiannau yn y dyfodol yn dâl a godir ar PGPGS neu alpha. Mae adrannau, asiantaethau a chyrrff eraill sy'n dod o dan PGPGS ac alpha yn talu cost y pensiwn a ddarperir ar gyfer y staff y maent yn eu cyflogi ar ffurf taliadau a gyfrifir ar sail gronedig.

Ar gyfer 2021–22, talwyd cyfraniadau cyflogwr o £523,508 (2020–21: £756,686) i PGPGS ac alpha ar y cyfraddau a ddisgrifir fel a ganlyn. Mae'r cynnydd mawr o ganlyniad i'r angen i staff ychwanegol gyflwyno'r rhaglenni brys.

Cyflog yn 2021–22	% yn 2021–22
£23,000 a llai	26.6%
£23,001–£45,500	27.1%
£45,501–£77,000	27.9%
£77,001 ac yn uwch	30.3%

Lefelau absenoldeb

Gostyngodd lefelau absenoldeb salwch ar draws y Gronfa i 2.1% yn y flwyddyn. Mae hyn yn uwch na'r flwyddyn flaenorol ac yn parhau i fod yn is na meincnod tebyg ar gyfer sector cyhoeddus y DU o'r Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS).

Y lefel meincnod DU a ddyfynnir yn y siart uchod yw'r cyfartaledd cenedlaethol ar gyfer y Gwasanaeth Sifil a gymerwyd o Swyddfa Ystadegau Gwladol Llywodraeth y DU.

Gellid priodoli rhan o'r cynnydd hwn i nifer fach o absenoldebau hirdymor ac mae rhan hefyd i'w phriodoli i heintiau o donnau'r pandemig yn ogystal ag achosion afiechyd cyffredinol.

Fel rhan o'n hymateb i argyfwng COVID-19 fe wnaethom gyflwyno rhaglen iechyd meddwl a lles gynhwysfawr i staff, ac roedd hyn yn parhau yn 2021–22 fel y gwnaeth darparu brechiadau fflwi i'r holl staff, a oedd hefyd yn cael eu hannog i gymryd y brechiadau a pigiau atgyfnerthu COVID-19.

Ennyn diddordeb cyflogaeth ac ymgynghori â nhw

Rydym yn parhau i ddarparu gwybodaeth i'n staff yn rheolaidd a'u cynnwys mewn trafodaethau ar ein cyfeiriad strategol a materion gweithredol. Mae'r holl staff yn derbyn crynodebau newyddion dyddiol, cylchlythyron wythnosol ac erthyglau ar y mewnwyd i ddiweddarau nhw ac mae gennym grwpiau trafod bywiog a phoblogaidd ar gyfryngau cymdeithasol.

Mae'r Gronfa'n cwrdd yn ffurfiol bob mis gyda'n partneriaid undeb llafur (FDA a PCS) hefyd. Mae rhagor o wybodaeth am ein gweithgarwch undebau llafur yn yr adran 'Rheoliadau'r Undeb Llafur (Gofynion Cyhoeddi Amser Cyfleuster) 2017'.

Rydym wedi parhau i gynnal Arolygon Gwirio-i-Mewn drwy gydol y flwyddyn i sicrhau bod staff yn gallu rhoi adborth ar ein hymateb i'r pandemig, gan sicrhau bod ganddynt yr wybodaeth yr oedd ei hangen arnynt a chefnogaeth gan reolwyr.

Roedd gan y rhain gyfraddau cyfranogiad cryf ac roedd yr adborth gan y staff yn gadarnhaol iawn o ran y gefnogaeth a help oedd ar gael. Dewison ni beidio â chynnal arolwg llawn yn y flwyddyn oherwydd yr argyfwng, a byddwn yn hytrach yn rhedeg hynny eto yn haf 2022.

At hynny, rydym wedi cynnal cyfres o gyfarfodydd Holl Staff, a gynhelir yn rhithwir, drwy gydol y flwyddyn i sicrhau bod staff yn cael yr wybodaeth ddiweddaraf am faterion busnes, ein rhaglenni grantiau a'n hymatebion allanol a mewnol i'r argyfwng. Bu i nifer fawr o staff fynychu'r rhain; i gyd-fynd â'r cyfarfodydd hyn, bu i ni gynnal holiaduron agored hefyd er mwyn i staff ofyn cwestiynau neu godi materion o flaen ac yn y cyfarfodydd staff. Mae'r rhain wedi profi'n llwyddiannus.

Rheoliadau'r Undebau Llafur (Gofynion Cyhoeddi Amser Cyfleuster) 2017

O dan yr offeryn statudol hwn, mae'n ofynnol i ni ddatgelu gwybodaeth am amser cyfleuster undebau llafur a gwariant perthnasol cyflogaeth ar gyfer y flwyddyn 2021–22. Mae'r wybodaeth hon yn cynnwys ein gweithgareddau cymorth grant a dosbarthu'r Loteri Genedlaethol.

Amser Cyfleuster Undebau Llafur

Mae'r Gronfa'n cydnabod dau Undeb Llafur, PCS a FDA, y mae'n cynnal cyfarfodydd chwarterol ffurfiol a chyfarfodydd misol anffurfiol â nhw. Rydym yn credu mewn gwaith partneriaeth ac yn cefnogi aelodaeth o Undebau Llafur. Mae'r holl gynrychiolwyr undeb llafur yn chwarae rolau gwerthfawr yn y gweithle ac mae ganddynt hawl statudol i amser rhesymol i ffwrdd â thâl yn ystod oriau gwaith arferol i gwblhau dyletswyddau undeb, yn unol â'u rôl yn yr undeb llafur ac i ymgymryd â gweithgareddau undeb llafur. Mae'n ofyniad statudol arnom hefyd i ddatgelu gwybodaeth am amser cyfleuster undebau llafur a gwariant perthnasol.

Cynrychiolwyr undeb llafur a chyfwerth ag amser llawn

Nifer y cynrychiolwyr

Cynrychiolwyr undeb llafur	18
Cynrychiolwyr undeb llafur CaALI	16.21

Canran o oriau gwaith a dreuliwyd ar amser cyfleuster

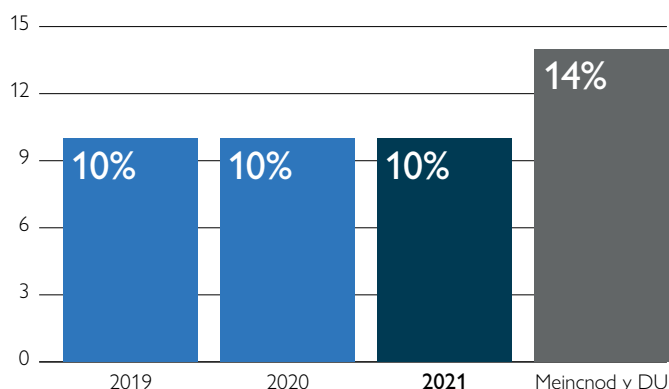
Canran o oriau gwaith

Nifer y cynrychiolwyr

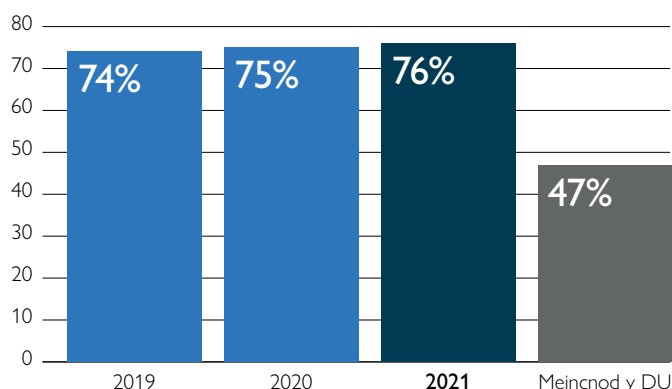
0%	0
1–50%	18
51–99%	0
100%	0

Report of the Trustees and Accounting Officer

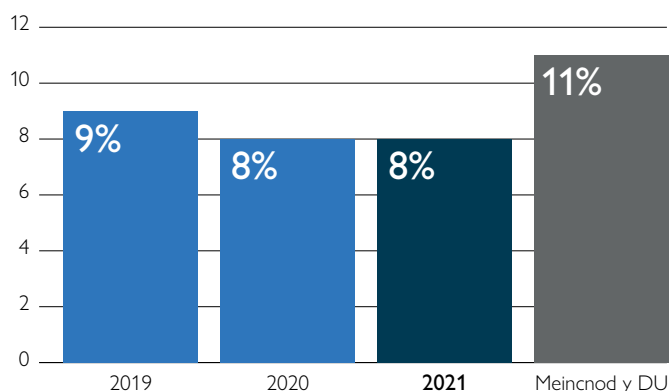
**Amrywiaeth ethnig:
BAME yn y gweithlu**

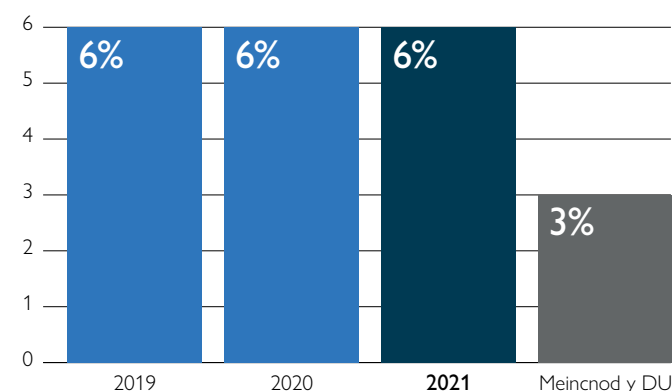
**Amrywiaeth o ran rhywedd:
Menywod yn y gweithlu**

**Amrywiaeth o ran anabled:
Anabled yn y gweithlu**

**Amrywiaeth o ran tueddfryd rhywiol:
LHDTC+ yn y gweithlu**

Mae'r ffigurau Meincnod DU a ddyfynnir yn y siartiau uchod yn lefelau cenedlaethol sy'n allanol i'r Gronfa. Mae'r data wedi'i gymryd o'r Swyddfa Ystadegau Gwladol a ffynonellau tebyg eraill.

Gwerth	Ffocws Amrywiaeth y Gweithlu
Cynhwysol: o bob agwedd ar dreftadaeth a buddiannau'r holl bobl a chymunedau	Rydym yn dathlu ein hamgylchedd gweithio cynhwysol sy'n hybu tegwch, cydraddoldeb ac amrywiaeth ac yn cydnabod bod angen i'n nodau allanol o symbylu cynhwysiad mewn treftadaeth gael eu paru â gweithredoedd mewnol i gynyddu amrywiaeth ein gweithlu.
Uchelgeisiol: ac yn fentrus ar gyfer ein pobl, ein cymunedau a'n sector	Rydym yn cydnabod yr angen am weithredoedd a strategaethau newydd a rhagweithiol i wella amrywiaeth ein gweithlu yn y dyfodol – gan edrych yn allanol trwy ailffocysu gweithredoedd recriwtio ond yn fewnol hefyd trwy reoli doniau a chynllunio olyniaeth.
Cydweithredol: trwy weithio mewn partneriaethau a dysgu ganddynt	Rydym yn cydnabod pŵer harneisio gweithlu amrywiol sy'n gweithio ar y cyd tuag at ein nodau craidd. Rydym yn gwerthfawrogu gwahaniaethau unigol a chyfraniadau pawb a gyda'n gilydd rydym yn gryfach o'i herwydd.
Dibynadwy: m ein cyfanrwydd, barn ac arbenigedd	Mae'n hanfodol bod ein pobl, cwsmeriaid a rhanddeiliaid yn ymddiried yn ein gweledigaeth a phrosesau. Rydym yn cefnogi tegwch, urddas a pharch i bawb. Rydym yn deall bod yn rhaid i recriwtio, datblygu gyrfa, dysgu a chefnogaeth fod yn deg ac yn wrthrychol.

Cyfanswm bil tâl a chostau amser cyfleuster	
Cyfanswm cost yr amser cyfleuster	£26,065
Cyfanswm bil tâl	£14,236,727
Canran y tâl a dreuliwyd ar amser cyfleuster	0.18%

Gweithgareddau undeb llafur â thâl

Oriau a dreuliwyd ar amser cyfleuster â thâl	1043
Canran y cyfanswm oriau amser cyfleuster â thâl a dreuliwyd ar weithgareddau ULI â thâl	7%

Cydraddoldeb ac amrywiaeth a monitro cyflogaeth

Mae Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiad (EDI) yn rhan ganolog o'n gwaith o roi grantiau yn ogystal â bod yn greiddiol i'n llywodraethu a'n gweithlu. Maent hefyd yn greiddiol i'n gwerthoedd ac i'n hymddygiad.

Yn ystod y flwyddyn, fe wnaethom barhau i gyflwyno a gweithredu ein Cynllun Gweithredu Amrywiaeth y Gweithlu a luniwyd gennym yn 2019–20 a hefyd ein Cynllun Gweithredu Anabledd parhaus.

Fel rhan o'i hymrwymiad i EDI, mae'r Gronfa'n croesawu ac yn hyrwyddo ceisiadau am rolau gan bobl sydd ag anabledd. Rydym yn parhau i fod yn gyflogwr Hyderus o ran Anabledd ac yn hyrwyddo hyn yn ein pyrth a'n deunyddiau recriwtio. Gwnaethom gynnal ein fframweithiau, polisiau a gweithdrefnau recriwtio ar ddiwedd 2020–21 ac roedd y rhain yn adlewyrchu ein hymrwymiad EDI ehangach gan gynnwys ymrwymiad i ymgeiswyr a chydweithwyr anabl. Rydym yn gwneud addasiadau rhesymol i bob ymgeisydd yn y cyfweiliad ac yn y broses ddethol.

I ymgeiswyr sy'n llwyddiannus ac yn ymuno â ni a hefyd i weithwyr presennol, rydym yn gwneud addasiadau rhesymol ar gyfer gweithio yn y Gronfa gan gynnwys y rolau, amgylchedd gwaith, addasiadau arbenigol etc. Mae'r Gronfa yn cydymffurfio â'i rhwymedigaethau o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

At hynny, mae'r Gronfa hefyd yn defnyddio system atgyfeirio iechyd galwedigaethol arbenigol a contractwr arbenigol i ddarparu cyngor, arweiniad a chefnogaeth fanwl i bob aelod o staff. Yn ogystal, mae'r Gronfa hefyd yn darparu Rhaglen Cymorth i Weithwyr sydd ar gael i'r holl staff 365 diwrnod y flwyddyn, 24 awr y dydd. Mae'r Gronfa wedi bod yn ymwybodol iawn o'r heriau i iechyd meddwl a lles staff drwy gydol yr argyfwng COVID-19 a pheryglon 'anableddau cudd' fel y'u gelwir.

Yn ystod y flwyddyn fe wnaethom barhau â'n partneriaeth â Leonard Cheshire yn eu rhaglen Change 100. Change 100 yw eu rhaglen flaenllaw o leoliadau gwaith haf â thâl, datblygu proffesiynol a mentora. Ei

nod yw dileu'r rhwystrau y mae pobl anabl yn eu profi yn y gweithle, er mwyn iddynt gyflawni eu potensial.

Parhawyd â'n partneriaeth strategol â Chymrodoriaeth Windsor a chrëwyd mwy o swyddi i raddedigion weithio gyda ni am flwyddyn a datblygu cyfleoedd gyrfa mewn treftadaeth. Dechreuodd ein hail garfan o gymrodorion yn y flwyddyn.

Bu i ni ffurfio partneriaeth gyda 2027 yn Yr Alban hefyd. Dyma raglen sy'n para am flwyddyn gyda rolau ar gyflog llawn a datblygiad proffesiynol cyflogedig i helpu pobl o gefndiroedd amrywiol i ddechrau gyrfa gyda sefydliadau sy'n rhoi grantiau.

Fe wnaethom hefyd lansio Grwpiau Rhwydwaith Staff yn 2021–22 ar gyfer amrywiaeth o staff sydd â gwahanol ddiddordebau ym maes amrywiaeth, mae pob un o'r rhain wedi'i noddi gan uwch arweinydd o bob rhan o'r Gronfa.

Rydym hefyd yn cydnabod y gallwn fod yn well yn y maes hwn hefyd fel rhan o weithgareddau parhaus.

Dadansoddiad amrywiaeth y gweithlu

Mae'r wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn y siartiau isod yn dangos darlun amrywiaeth ein gweithlu ar draws y Gronfa, gan edrych trwy lensys ar wahân ar gyfer ethnigrwydd, tueddfryd rhywiol ac anabledd. Dangosir data meincnod cymharol hefyd (yn seiliedig ar lefelau poblogaeth weithio'r DU).

Rydym yn parhau i gydnabod nad yw ein gweithlu mor amrywiol mewn rhai meysydd o'i gymharu â lefelau cenedlaethol ac yn cydnabod bod rhai grwpiau staff sydd wedi'u tangynrychioli. Rydym hefyd yn cydnabod tueddiadau a rhwystrau ehangach i fynediad i'r sector treftadaeth, boed anymwybodol neu ymwybodol, y maent oll yn effeithio ar siâp ein gweithlu. O ganlyniad, rydym wedi parhau i wella ein system gwybodaeth rheoli Adnoddau Dynol i gynorthwyo yn y gwaith hwn a chaniatáu mynediad uniongyrchol i staff at eu data personol i annog datgelu gwybodaeth yn llawn.

Rydym wedi parhau gyda'n prosesau a'n system recriwtio newydd yn seiliedig ar ein gwerthoedd a'r polisi cysylltiedig i gefnogi hyn, gyda chanllawiau newydd ar ymwreiddio EDI yn ein recriwtio yn enwedig sianeli recriwtio.

Byddwn yn parhau i ganolbwyntio ar weithio tuag at ein chwe nod craidd:

Nod 1 Gwella amrywiaeth mewn recriwtio

Nod 2 Gwella rheoli amrywiaeth y gweithlu

Nod 3 Gwella datblygiad gyrfaol staff a dangynrychiolir

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Nod 4 Gwella cynhwysiad trwy wella cefnogaeth i staff

Nod 5 Gwella amrywiaeth trwy brentisiaethau a lleoliadau gwaith

Nod 6 Gwella llywodraethu amrywiaeth yn y gweithlu

Mae'r Gronfa'n cydymffurfio â Deddf Cydraddoldeb 2010 a'n dyletswyddau statudol o dan Adran 75 Deddf Gogledd Iwerddon 1998. Rydym yn parhau i ddal y wobwr Hyderus o ran Anabledd ar gyfer recriwtio.

Iechyd a diogelwch yn y gwaith

Newidiodd yr argyfwng COVID-19 ein hymagwedd at iechyd a diogelwch yn arwyddocaol trwy gydol y flwyddyn. Ein prif amcan oedd cadw ein holl staff yn ddiogel. Yn ffodus, rydym wedi parhau i weld lefelau cymharol gymedrol o'r haint ar draws y Gronfa. Trwy gydol y flwyddyn, bu i ni ddarparu diweddariadau a chwestiynau cyffredin i staff yn unol â'r arweiniad iechyd cyhoeddus a oedd yn berthnasol ar draws pob rhan o'r DU, ac adnewyddwyd hyn yn rheolaidd drwy gydol y flwyddyn. Bu i ni ddarparu deunyddiau cymorth ychwanegol i reolwyr llinell i helpu i ofalu am eu timau a pharhawyd â thros 30 o fentrau iechyd meddwl a lles i staff yn ystod y flwyddyn.

Ail-agorodd swyddfeydd y Gronfa yn haf 2021, a gwelsom ddychweliad fesul cam yn nifer y staff a fu'n gweithio mewn swyddfeydd a gweithleoedd tan y gaeaf. Ataliwyd hyn gan yr achosion o Omicron dros ran o'r gaeaf a'r rheoliadau iechyd cyhoeddus a weithredwyd yn eu sgil. Wedi hynny rydym wedi codi'r holl gyfyngiadau ar gyfer ein swyddfeydd ac mae ein staff wedi aildddechrau dychwelyd i swyddfeydd a gweithleoedd. Parhawyd i gwrdd â gofynion DSE ar gyfer yr holl staff sydd wedi gweithio gartref yn ystod y flwyddyn gan gynnwys hyfforddiant parhaus.

Bu i'r Gronfa hefyd ddarparu brechiadau fflw i'r holl staff fel rhan o'n hymrwymiad i les ac iechyd ehangach.

Rheoli cyfalaf dynol

Mae gan y Gronfa bolisi cytunedig gyda'n hundebau llafur cydnabyddedig. Mae gwobrwyo a chydabyddiaeth am faterion cyflog yn gweithredu o fewn y fframwaith hwnnw. Roedd y dyfarniad cyflog ar gyfer 2021 hefyd yn cydymffurfio â Chylch Gwaith Cyflog y Gwasanaeth Sifil perthnasol ar gyfer y flwyddyn honno ac fe'i cymeradwywyd gan ein hadran noddi, DCMS. Datblygodd y Gronfa fframwaith rheoli perfformiad newydd i'r holl staff yn 2020–21 a pharhaodd hyn drwy gydol y flwyddyn ddiwethaf.

At hynny, parhaodd y Gronfa hefyd i gyflwyno ein Strategaeth Datblygu'r Gweithlu ar gyfer yr holl staff, rheolwyr llinell ac arweinwyr yn y flwyddyn, a dechreuwyd ei chyflwyno yn 2020–21; gan gynnwys 108 o sesiynau hyfforddi a gynigiwyd dros 65 diwrnod gwaith gyda thros 1,240 o fynychwyr yn y digwyddiadau hynny. Cynhaliwyd pum digwyddiad ymgynefino corfforaethol gyda sgôr asesu o 100% gan fynychwyr y digwyddiadau hynny, a ddywedodd eu bod yn 'ddefnyddiol iawn' neu'n 'ddefnyddiol'. Manteisiodd staff o 16 o fodiwlau dysgu 'learning bite' hefyd.

Trosiant staff

Yn 2021–22 bu i 54 o staff adael y Gronfa; mae hyn ychydig dros 16% o'n lefelau staffio cyfartalog yn ystod y flwyddyn. Mae'r gyfradd hon o drosiant yn uwch na'r cyfartaledd tymor hwy o tua 15% ac mae'n adlewyrchu'r lefelau uwch o staffio drwy'r flwyddyn oherwydd y staff ychwanegol a gyflogwyd i ymdrin â'n gwaith cymorth grant, yr oedd llawer ohonynt ar gontractau cyfnod penodol.

Roedd yr ymadawiadau cyfatebol yn 2020–21 yn 26 (9%) – roedd hynny'n cynrychioli ffigwr is na'r arfer oherwydd yr argyfwng COVID-19. Mae'r Gronfa yn cydnabod y cydbwysedd rhwng cyfraddau cadw staff iach a dod â doniau a phobl newydd i mewn i'r Gronfa.

Gwariant ar ymgynghoriaeth

Ni wariodd CGDG unrhyw beth ar ymgynghorwyr yn 2021–22 (2020–21: £1,010). Mae CGDG wedi defnyddio'r diffiniadau o ymgynghoriaeth fel y'u ceir yn y fersiwn ddiweddaraf o Fesurau Rheoli Gwariant a gyhoeddir gan Swyddfa'r Cabinet.

Datgelu camarfer

Mae gan y Gronfa Bolisi Datgelu Camarfer clir a hygyrch sydd wedi'i ddylunio i alluogi staff i godi pryderon a datgelu gwybodaeth y mae'r unigolyn yn tybio ei bod yn dangos camarfer neu amhriodoldeb. Mae hyn yn cynnwys materion sydd er lles y cyhoedd ac yn cynnwys y materion (anghynhwysol) a ganlyn:

- camarfer neu amhriodoldeb neu dwyll o ran cyllid
- methu â chydymffurfio â rhwymedigaeth neu statud cyfreithiol
- peryglon i iechyd a diogelwch neu'r amgylchedd
- gweithgarwch troseddol
- ymddygiad amhriodol neu anfoesegol
- ymgeisiau i guddio unrhyw un o'r uchod

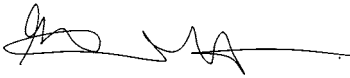
Doedd dim achosion o ddatgelu camarfer yn y flwyddyn.

Trefniadau treth cyflogeion sector cyhoeddus

Mae Trysorlys EM yn mynnu bod yr holl gyrff llywodraeth ganolog yn adrodd ar statws treth uwch reolwyr a chontractwyr tymor hir. Yn benodol mae Trysorlys EM yn mynnu bod yr holl uwch reolwyr ar y gyflogres ac yn talu treth o dan y cynllun PAYE. Mae'r holl staff uwch, ymddiriedolwyr ac aelodau pwyllgor gwlad ac ardal ar gyflogres CGDG ac felly yn talu treth a chyfraniadau yswiriant gwladol trwy'r llwybr PAYE. Mae'r Gronfa'n cydymffurfio â gofynion IR35. Mae'r holl weithwyr ar y gyflogres ac eithrio staff a gyflogir yn uniongyrchol trwy asiantaethau; wedi'u secondio dros dro i'r Gronfa a'u talu trwy gyflogres eu cyflogwr; neu mewn nifer bach iawn o achosion fel contractwyr unigol sydd y tu allan i IR35. (Penodir y rhain dim ond yn dilyn archwiliad agos a datganiad a wneir o dan y ddeddfwriaeth hon).

Rhwymedigaethau pensiwn

Mae'r Gronfa'n gwneud cyfraniadau i gynlluniau pensiwn staff. Ar wahân i wneud y taliadau hyn nid oes gan y Gronfa unrhyw rwymedigaethau pensiwn.

Eilish McGuinness

Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu

13 Gorffennaf 2022

Adroddiad atebolrwydd ac archwilio seneddol

Tystysgrif ac adroddiad y Rheolwr a'r Archwilydd Cyffredinol i Senedd y DU a Senedd yr Alban

Barn am ddatganiadau ariannol

Ardystiaf fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2022 o dan Ddeddf Treftadaeth Genedlaethol 1980.

Mae'r datganiadau ariannol yn cynnwys y canlynol gan Gronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol:

- Datganiad o Sefyllfa Ariannol ar 31 Mawrth 2022;
- Datganiad o Wariant Cynhwysfawr Net, Datganiad Llifoedd Arian Parod a Datganiad o Newidiadau mewn Ecwiti Trethdalwyr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; a'r
- nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys y polisïau cyfrifyddu arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol sydd wedi'i gymhwyso wrth baratoi'r datganiadau ariannol yw'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Cyfrifyddu Rhyngwladol a fabwysiedir gan y DU.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn darparu golwg gwir a theg ar gyflwr materion Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol ar 31 Mawrth 2022 ac o'i chyfanswm gwariant cynhwysfawr net a drosglwyddwyd i'r gronfa gronedig ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â Deddf Treftadaeth Genedlaethol 1980 a chyfarwyddiadau'r Ysgrifennydd Gwladol a gyhoeddir trwy hynny.

Barn am reoleidd-dra

Yn fy marn i, ym mhob agwedd faterol mae'r incwm a gwariant a gofnodir yn y datganiadau ariannol wedi cael eu cymhwyso yn unol â bwriad Senedd y DU ac mae'r trafodion ariannol a gofnodir yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Sail dros y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (DU) (ISAs UK), cyfraith berthnasol a Nodyn Arfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Endidau Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Disgrifir fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny ymhellach yn adran cyfrifoldebau'r Archwilydd dros archwilio datganiadau ariannol fy nhystysgrif.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Mae'r safonau hynny'n mynnu fy mod i a fy staff yn cydymffurfio â Safonau Moesegol 2019 diwygiedig y Cyngor Adrodd Ariannol'. Rwyf hefyd wedi dewis i gymhwyso'r safonau moesegol sy'n berthnasol i endidau rhestredig. Rwy'n annibynnol i Gronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i fy archwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU. Mae fy staff a minnau wedi cyflawni ein cyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn.

Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail dros fy marn.

Casgliadau mewn perthynas â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod defnydd Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol o'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol yn briodol wrth baratoi'r datganiadau ariannol.

Ar sail y gwaith yr wyf wedi'i berfformio, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd materol mewn perthynas â digwyddiadau neu gyflyrau a allai, yn unigol neu ar y cyd, daflu amheuan sylweddol ar allu Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol i barhau fel busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r adeg yr awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Mae fy nghyfrifoldebau i a chyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu mewn perthynas â busnes gweithredol wedi'u disgrifio yn adrannau perthnasol y dystysgrif hon.

Mabwysiadwyd y sail cyfrifyddu busnes gweithredol ar gyfer Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol wrth ystyried y gofynion a nodir yng Llawlyfr Adrodd Ariannol Llywodraeth Trysorlys EM, sy'n ei gwneud yn ofynnol i endidau fabwysiadu'r sail cyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol pan ragwelir y bydd y gwasanaethau y maent yn eu darparu yn parhau i'r dyfodol.

Gwybodaeth Arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn yr Adroddiad Blyneddol ond nid yw'n cynnwys y datganiadau ariannol nag ychwaith fy nhystysgrif ac adroddiad archwilydd. Y Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall.

Nid yw fy marn am y datganiadau ariannol yn cynnwys yr wybodaeth arall ac nid wyf yn mynegi unrhyw ffurf ar gasgliad ynghylch sicrwydd mewn perthynas â hi, ac eithrio i'r graddau a nodir yn echblyg fel arall yn fy nhystysgrif.

Mewn perthynas â'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol, fy nghyfrifoldeb yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried p'un a yw'r

wybodaeth arall yn faterol anghyson â'r datganiadau ariannol neu fy ngwybodaeth y daethpwyd o hyd iddi yn yr archwiliad neu sydd fel arall i'w gweld yn cael ei chamddatgan yn faterol.

Os byddaf yn nodi'r cyfryw anghysondebau materol neu gamddatganiadau materol tybiedig, mae'n ofynnol i mi bennu p'un a yw hyn yn achosi camddatganiad materol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os dof i'r casgliad, yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i berfformio, bod camddatgan materol o'r wybodaeth arall hon yn bodoli, mae'n ofynnol i mi adrodd y ffaith honno.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd ar hyn o beth.

Barn am faterion eraill

Yn fy marn i, mae'r rhannau o'r Adroddiad Tâl Cydnabyddiaeth a Staff sydd i'w harchwilio wedi'u paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau'r Ysgrifennydd Gwladol a gyhoeddwyd o dan Ddeddf Treftadaeth Genedlaethol 1980.

Yn ein barn ni, yn seiliedig ar y gwaith a gyflawnwyd yn ystod yr archwiliad:

- mae'r rhannau o'r Adroddiad Atebolrwydd sy'n destun archwiliad wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau'r Ysgrifennydd Gwladol a gyhoeddwyd o dan Ddeddf Treftadaeth Genedlaethol 1980; ac
- mae'r wybodaeth a roddir yn yr Adroddiadau Perfformiad ac Atebolrwydd ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn cydweddu â'r datganiadau ariannol ac yn cyfateb i'r gofynion cyfreithiol perthnasol.

Materion yr adroddaf arnynt trwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a dealltwriaeth o Gronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau materol yn yr Adroddiad Perfformiad ac Atebolrwydd.

Nid oes gennyf unrhyw beth i adrodd amdano mewn perthynas â'r materion canlynol yr adroddaf amdanynt i chi os, yn fy marn i:

- nad wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau y mae eu hangen ar gyfer fy archwiliad; neu
- nad yw cofnodion cyfrifyddu digonol wedi'u cadw gan Gronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol neu nad yw dychweliadau sy'n ddigonol ar gyfer fy archwiliad wedi'u derbyn gan ganghennau nas ymwelwyd â hwy gan fy staff; neu

- nad yw'r datganiadau ariannol a'r rhannau o'r Adroddiad Atebolrwydd sy'n destun archwiliad yn cyfateb i'r cofnodion a dychweliadau cyfrifyddu; neu
- nad yw datgeliadau penodol o dâl cydnabyddiaeth a bennir gan Llawlyfr Adrodd Ariannol Llywodraeth Trysorlys EM wedi'u gwneud neu nad yw rhannau o'r Adroddiad Tâl Cydnabyddiaeth a Staff i'w harchwilio yn cydweddu â'r cofnodion a dychweliadau cyfrifyddu; neu
- nad yw'r Datganiad Llywodraethu'n adlewyrchu cydymffurfiaid â chanllawiau Trysorlys EM.

Cyfrifoldebau'r Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu dros y datganiadau ariannol

Fel yr esboniwyd yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau Swyddog Cyfrifyddu, mae'r Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu'n gyfrifol am:

- gynnal cofnodion cyfrifyddu priodol;
- paratoi'r datganiadau ariannol a'r Adroddiad Blynnyddol yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol ac am fodloni eu hunain eu bod yn rhoi barn wir a theg;
- sicrhau bod yr Adroddiad a'r Cyfrifon Blynnyddol yn gyffredinol yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy;
- mesurau rheoli mewnol y mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n pennu eu bod yn angenrheidiol er mwyn galluogi paratoi datganiad ariannol sy'n rhydd rhag gamddatgan materol, boed hynny trwy dwyll neu gamgymeriad; ac
- asesu gallu Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu, fel y bo'n berthnasol, materion sy'n gysylltiedig â busnes gweithredol a defnyddio'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni bai bod y Swyddog Cyfrifyddu'n rhagweld na fydd y gwasanaethau a ddarperir gan Gronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol yn parhau i gael eu darparu yn y dyfodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd dros archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio, ardystio ac adrodd ar y datganiadau ariannol yn unol â Deddf Treftadaeth Genedlaethol 1980.

Fy amcanion yw dod o hyd i sicrwydd rhesymol ynglŷn â pha un a yw'r datganiadau ariannol yn gyffredinol yn rhydd rhag camddatgan materol, p'un ai drwy dwyll neu gamgymeriad, ai beidio, a

chyhoeddi tystysgrif sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n warant y bydd archwiliad a gyflawnir yn unol â SARh (Deyrnas Unedig) bob amser yn datgelu camddatganiad materol pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu gamgymeriad ac ystyrir eu bod yn faterol os, yn unigol neu ar y cyd, y gellir disgwyl yn rhesymol iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

I ba raddau yr ystyriwyd y gallai'r archwiliad ganfod methiant i gydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau gan gynnwys twyll

Dyluniai weithdrefnau yn unol â fy nghyfrifoldebau, a amlinellir uchod, i ganfod camddatganiadau materol mewn perthynas â diffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau, gan gynnwys twyll. Manylir isod i ba raddau y mae fy gweithdrefnau yn gallu canfod methiant i gydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau, gan gynnwys twyll.

Nodi ac asesu risgiau posib sy'n gysylltiedig â diffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau, gan gynnwys twyll

Wrth nodi ac asesu risgiau o gamddatgan materol mewn perthynas â diffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau, gan gynnwys twyll, bu i ni ystyried y canlynol:

- natur y sector, yr amgylchedd rheoli a pherfformiad gweithredol gan gynnwys dylunio polisïau cyfrifyddu Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol.
- holi rheolwyr, pennaeth archwilio mewnol Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys caffael ac adolygu dogfennau ategol yn ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol mewn perthynas â:
 - nodi, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o fethu â chydymffurfio;
 - canfod ac ymateb i risgiau twyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, drwgdybiedig neu honedig; a'r
 - mesurau rheoli mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu fethu â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau gan gynnwys mesurau rheoli Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol sy'n ymwneud â chydymffurfiaeth Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol â Deddf Treftadaeth Genedlaethol 1980 a Rheoli Arian Cyhoeddus.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

- trafodaeth ymysg y tîm ymgysylltu ynghylch sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posib o dwyll.

O ganlyniad i'r gweithdrefnau hyn, ystyriais y cyfleoedd a'r cymhellion a allai fodoli ar gyfer twyll o fewn Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol a nodais y potensial mwyaf ar gyfer twyll yn y meysydd a ganlyn: postio siwrnalau anarferol, a thuedd mewn amcangyfrifon rheoli. Yn yr un modd â'r holl archwiliadau o dan SRhA (DU), mae hefyd yn ofynnol i mi berfformio gweithdrefnau penodol i ymateb i'r risg y bydd rheolwyr yn diystyru mesurau rheoli.

Cefais ddealltwriaeth hefyd o fframwaith awdurdod Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddio eraill y mae Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny yr oedd ganddynt effaith uniongyrchol ar symiau a datgeliadau materol yn y datganiadau ariannol neu yr oedd ganddynt effaith sylfaenol ar weithrediadau Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol. Y cyfreithiau a rheoliadau allweddol a ystyriwyd gennyf yn y cyd-destun hwn oedd Deddf Treftadaeth Genedlaethol 1980 a *Rheoli Arian Cyhoeddus*.

Ymateb archwilio i risg a nodwyd

O ganlyniad i berfformio'r uchod, roedd y gweithdrefnau a weithredais i ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu datgeliadau'r datganiad ariannol a phrofi dogfennau ategol i asesu cydymffurfiaeth â darpariaethau cyfreithiau a rheoliadau perthnasol y disgrifir uchod eu bod yn cael effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol;
- holi rheolwyr, a'r Pwyllgor Archwilio ynghylch ymglyfreitha a hawliadau gwirioneddol a photensial;
- darllen ac adolygu cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ac adroddiadau'r Bwrdd ac archwilio mewnol;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll o ganlyniad i reolwyr ddiystyru mesurau rheoli, profi priodoldeb cofnodion siwrnal ac addasiadau eraill; asesu a yw'r barnau a lunnir wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o duedd bosib; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i'r cwrs busnes arferol; a

Chyfathrebais cyfreithiau a rheoliadau perthnasol a nodwyd a risgiau twyll posib i holl aelodau'r tîm ymgysylltu hefyd, a pharheais yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu fethu â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Mae disgrifiad pellach o fy nghyfrifoldebau dros archwilio'r datganiadau ariannol wedi'i leoli ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn: www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn ffurfio rhan o fy nhystysgrif.

Cyfrifoldebau eraill yr archwilydd

Mae'n ofynnol i mi ddod o hyd i ddigon o dystiolaeth i roi sicrwydd rhesymol bod yr incwm a gwariant yr adroddir amdanynt yn y datganiadau ariannol wedi cael eu cymhwyso i'r dibenion yn unol â bwriad Senedd y DU a bod y trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu

Rwy'n cyfathrebu â'r rhai sydd â gofal llywodraethu mewn perthynas â, ymysg materion eraill, cwmipas ac amseru cynlluniedig yr archwiliad a chanfyddiadau archwilio arwyddocaol, gan gynnwys unrhyw ddiffygion arwyddocaol mewn rheolaeth fewnol yr wyf yn eu hadnabod yn ystod fy archwiliad.

Adroddiad

Nid oes gennyf unrhyw arsylwadau ynglŷn â'r datganiadau ariannol hyn.

Gareth Davies

Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol

14 Gorffennaf 2022

Y Swyddfa Archwilio Genedlaethol
157–197 Buckingham Palace Road
Victoria
Llundain SW1W 9SP

Y datganiadau ariannol

Datganiad o wariant cynhwysfawr net ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2022

	Nodiadau	£'000	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Dyfarniadau newydd a wnaed yn y flwyddyn	14	(101,211)		(187,561)
Dyfarniadau wedi'u dad-ymrwymo	14	1,860		994
			(99,351)	(186,567)
Costau staff	22	(3,571)		(4,920)
Dibrisio	8, 9 a 10	(12)		(11)
Taliadau gweithredu eraill	3	(1,782)		(2,156)
			(5,365)	(7,087)
Gwariant gweithredu			(104,716)	(193,654)
Diffyg gweithredu			(104,716)	(193,654)
Llog derbyniadwy	5	0		11
Dosbarthiadau a dderbyniwyd	6	5		204
Incwm nad yw'n ymwneud â gweithredu			5	215
Gwariant cynhwysfawr net a drosglwyddwyd i'r gronfa gronedig			(104,711)	(193,439)
Incwm cynhwysfawr arall				
Enillion/(colled) net ar ailbrisio				
Cronfa Asedau Lluosog Elusennol cyn gwerthu	17		(1,033)	5,359
Cynnydd net ar ailbrisio				
Cronfa Asedau Lluosog Cyfrifol	17		7,356	3,598
Cyfanswm gwariant cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2022			(98,388)	(184,482)

Mae'r datganiad o wariant cynhwysfawr net yn eithrio gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol CGDG, sydd wedi'u hadrodd mewn set o gyfrifon ar wahân.
Mae'r nodiadau ar dudalennau 65 i 76 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Datganiad o newidiadau yn ecwiti trethdalwyr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2022

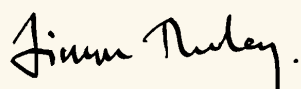
	Cronfa wrth gefn gwerth teg £'000	Cyfrif incwm a gwariant £'000
Balans ar 31 Mawrth 2020	12,826	26,253
Newidiadau mewn ecwiti trethdalwyr yn 2020–21		
Enillion net ar ailbrisio buddsoddiadau cyn gwerthu	5,359	0
Gwireddu swm wrth gefn gwerth teg wrth werthu buddsoddiadau	(18,185)	18,185
Enillion net ar ailbrisio asedau ariannol	3,598	0
Gwariant cynhwysfawr net a drosglwyddwyd i'r gronfa gronedig	0	(193,439)
Cymorth grant gan DCMS	0	183,287
Balans ar 31 Mawrth 2021	3,598	34,286
Newidiadau mewn ecwiti trethdalwyr yn 2021–22		
Enillion net ar ailbrisio buddsoddiadau cyn gwerthu	(1,033)	0
Gwireddu swm wrth gefn gwerth teg wrth werthu buddsoddiadau	(2,565)	2,565
Enillion net ar ailbrisio asedau ariannol	7,356	0
Gwariant cynhwysfawr net a drosglwyddwyd i'r gronfa gronedig	0	(104,711)
Cymorth grant gan DCMS	0	120,015
Balans ar 31 Mawrth 2022	7,356	52,155

Mae'r gronfa wrth gefn gwerth teg yn ymwneud â'r gwahaniaeth rhwng llyfrgost a gwerth marchnad y buddsoddiadau yn y gronfa waddol (gweler nodyn 11). Nid yw'r gwahaniaeth rhwng llyfrwerth a gwerth marchnad asedau anniriaethol sefydlog ac eiddo, peiriannau a chyfarpar (gweler nodiadau 8 a 9) yn faterol. O dan Safon Adrodd Ariannol Rhyngwladol 9, Offerynnau Ariannol, datgelir y trafodion sy'n ymwneud â gwerthu buddsoddiadau o fewn y Datganiad o Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr, er yr oedd wedi'i ddatgelu'n flaenorol yn y Datganiad o Wariant Cynhwysfawr Net. Rydym hefyd wedi symud y ffigwr cymharol ar gyfer 2020–21 i'r Datganiad hwn.

Datganiad o sefyllfa ariannol ar 31 Mawrth 2022

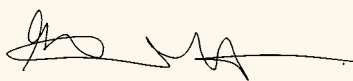
	Nodiadau	31 Mawrth 2022 £'000	31 Mawrth 2021 £'000
Asedau anghyfredol			
Asedau anniriaethol sefydlog	8	12	11
Eiddo, peiriannau a chyfarpar	9	13	9
Hawl i ddefnyddio	10	3	7
Asedau ariannol tymor hir sydd ar gael i'w gwerthu	11	53,013	64,212
		53,041	64,239
Asedau cyfredol			
Masnach a symiau derbyniadwy eraill	12	5	5
Arian parod a chyfwerth ag arian parod	7	81,036	82,582
Arian parod a ddelir yn y gronfeydd gwaddol	11	21,598	4,093
		102,639	86,680
Cyfanswm asedau		155,680	150,919
Rhwymedigaethau cyfredol			
Symiau taladwy	13	(12,084)	(10,120)
Rhwymedigaethau grant sy'n ddyledus o fewn blwyddyn	14	(84,085)	(102,912)
Asedau anghyfredol plws asedau cyfredol net		59,511	37,887
Rhwymedigaethau anghyfredol			
Symiau taladwy sy'n ddyledus mewn mwy nag un flwyddyn	13	0	(3)
Rhwymedigaethau grant sy'n ddyledus ar ôl blwyddyn	14	0	0
Asedau llai rhwymedigaethau		59,511	37,884
Ecwiti trethdalwyr			
Cronfa wrth gefn gwerth teg	17	7,356	3,598
Cyfrif incwm a gwariant		52,155	34,286
		59,511	37,884

Mae'r datganiad hwn yn eithrio balansau sy'n gysylltiedig â gweithgareddau'r dosbarthu Loteri Genedlaethol CGDG, sydd wedi'u hadrodd mewn set o gyfrifon ar wahân. Mae'r nodiadau ar dudalennau 65 i 76 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Dr Simon Thurley CBE
Cadeirydd

13 Gorffennaf 2022

Eilish McGuinness
Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Datganiad o lifoedd arian parod ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2022

	Nodiadau	2021–22 £'000	2020–21 £'000
Gweithgareddau gweithredu			
Arian parod a dalwyd i Gronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol		(14,450)	0
Arian parod a dalwyd i gyflogeion ac ar eu rhan		(374)	(88)
Llog a dderbyniwyd	5	0	11
Arian parod a dderbyniwyd o roddion		0	0
Arian parod a dalwyd i gyflenwyr		(13)	(214)
Arian parod a dalwyd i dderbynyddion grant	14	(106,733)	(84,542)
All-lif arian parod net o weithgareddau gweithredu	15a	(121,570)	(84,833)
Gweithgareddau buddsoddi			
Gwariant cyfalaf a buddsoddiad ariannol	15b	(13)	(10)
Derbynebaw arian parod net y gronfa waddol	15b	17,527	(15,789)
(All-lif)/mewnlif arian parod net o enillion ar fuddsoddiadau		17,514	15,799
Llif arian parod cyn cyllido		(104,056)	(100,632)
Gweithgareddau cyllido			
Cymorth grant a dderbyniwyd	15c	120,015	183,287
Cynnydd mewn arian parod a chyfwerth ag arian parod		15,959	82,655

Mae'r nodiadau ar dudalennau 65 i 76 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Cysoniad y llif arian parod net â'r symudiad mewn cyllid net ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2022

	2021–22 £'000	2020–21 £'000
Cynnydd mewn arian parod gweithredu yn y cyfnod	15,959	82,655
Arian parod a ddefnyddiwyd i gynyddu adnoddau hylif	0	0
Newidiadau mewn arian parod a chyfwerth ag arian parod	15,959	82,655
Arian parod a chyfwerth ag arian parod ar 1 Ebrill	86,675	4,020
Arian parod a chyfwerth ag arian parod ar 31 Mawrth	102,634	86,675

Mae'r nodiadau ar dudalennau 65 i 76 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Nodiadau i'r cyfrifon

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2022

1. Datganiad o bolisiau cyfrifyddu

Nid oes unrhyw safonau a dehongliadau a gyhoeddir, nad ydynt wedi'u mabwysiadu eto, y mae'r ymddiriedolwyr yn disgwyl y byddant yn cael effaith faterol ar incwm ac asedau net adroddedig CGDG neu ei gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol.

a) Confensiwn cyfrifyddu

Mae'r cyfrifon hyn wedi'u llunio ar ffurf a gyfarwyddir gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Dechnoleg Ddigidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS) ac wedi'i chymeradwyo gan Drysorlys EM. Maent yn cael eu paratoi o dan y confensiwn costau hanesyddol diwygiedig. Heb gyfyngu ar yr wybodaeth a roddir, mae'r cyfrifon yn bodloni'r gofynion cyfrifyddu a datgelu sydd wedi'u cynnwys yn Neddf Cwmniâu 2006 a'r Llawlyfr Adrodd Ariannol (LIAA) i'r graddau y mae'r gofynion hynny'n briodol, a chyfarwyddiadau ar gyfrifon a gyhoeddwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros DCMS ym mis Ebrill 2019. Mae'r triniaethau cyfrifyddu sydd wedi'u cynnwys yn y LIAA yn cymhwyso Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) fel y'u haddasir neu ddehonglir ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus. Mae cyfarwyddyd cyfrifon y Loteri Genedlaethol a gyhoeddir gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros DCMS yn benodol yn eithrio paratoi cyfrifon cyfunol.

Gellir cael copïau o'r dosbarthiad Loteri Genedlaethol a chyfarwyddiadau cyfrifon cymorth grant gan Ysgrifennydd y Bwrdd, Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol, Mezzanine Floor, International House, 1 St Katharine's Way, Llundain, E1W 1UN.

Pan fydd y LIAA yn caniatáu dewis, dewisir y polisi cyfrifyddu y bernir ei fod yn fwyaf priodol i amgylchiadau penodol CGDG at ddiben darparu barn wir a theg. Mae'r polisiau penodol a fabwysiadwyd gan CGDG wedi'u disgrifio o fewn y datganiad hwn. Maent wedi eu cymhwyso'n gyson wrth ymdrin ag eitemau yr ystyrir eu bod yn faterol i'r cyfrifon.

b) Grantiau llywodraeth

Ni thrinnir ein cymorth grant gan DCMS fel incwm. Yn hytrach, mae'n cael ei drin fel cyllido oherwydd yr ystyrir ei fod yn gyfraniad gan barti rheoli sy'n achosi buddiant ariannol. Gwneir hyn trwy wneud addasiad i'r gronfa gronedig.

Ni wneir unrhyw ddyraniad rhwng grantiau at ddibenion refeniw a chyfalaf. Mae swm y cymorth grant sy'n cael ei gydnabod yn y cyfrifon hyn yn adlewyrchu'r symiau a dderbyniwyd mewn gwirionedd gan DCMS yn ystod y flwyddyn ariannol.

c) Rhoddion

Trinnir rhoddion yn wahanol i gyllid a dderbynnir fel rhan o raglenni grant ar y cyd. Mae rhoddwr yn rhywun nad yw'n ymwneud o gwbl ag unrhyw benderfyniad i wario'r arian hwnnw. Os oes unrhyw gyfranogiad, fe fyddai'n cael ei drin fel rhaglen grant ar y cyd.

Codir rhoddion fel arfer i'r cyfnod pan dderbyniwyd y cyllid. Fodd bynnag, pan fydd perthynas gcontract rhwng CGDG a'r rhoddwr, codir y rhodd i'r cyfnod pan ddigwyddodd y gweithgaredd cysylltiedig, heb roi ystyriaeth i ba bryd y derbyniwyd yr arian.

ch) Asedau anghyfredol

Diffinnir asedau anghyfredol fel yr eitemau hynny a brynir at ddefnydd tymor hir CGDG a'i weithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol pan fydd y cyfanswm cost dros £2,000. Darperir dibrisio ar sail llinol ar bob ased anghyfredol, gan gynnwys y rhai a ddelir o dan lesi ar gyfraddau y cyfrifir y byddant yn diddymu cost neu brisiad pob ased dros ei fywyd defnyddiol disgwylidig. Mae'r bywydau hyn fel a ganlyn:

Eiddo ar brydles fer	– bywyd y les
Ased hawl i ddefnyddio	
– les eiddo	– bywyd y les
Cyfarpar swyddfa	– 4–10 mlynedd

O dan yr amgylchiadau hynny pan fo gweddill bywyd les ar eiddo'n llai na phedair blynedd, bydd unrhyw adnewyddiad neu gyfarpar na ellir ei symud yn cael ei ddibrisio dros weddill cyfnod y les. Ni chyfalafir unrhyw gostau a gynhyrchir yn fewnol. Mae dibrisio'n dechrau yn y mis ar ôl i'r ased gael ei roi ar waith.

d) Buddsoddiadau

Mae asedau anghyfredol – ein buddsoddiadau – wedi'u cynnwys yn y cyfrifon ar werth y farchnad fel yr adroddir i ni gan ein rheolwyr buddsoddi. Mae'r enillion a cholledion a wireddwyd wedi'u cynnwys yn y datganiad o newidiadau mewn ecwiti trethdalwyr ac maent wedi'u cyfrifo fel y gwahaniaeth rhwng enillion o werthiannau a chost hanesyddol. Adlewyrchir enillion a cholledion nas gwiredwyd ar y buddsoddiadau hyn yn y swm wrth gefn gwerth teg, sy'n cael ei ddatgelu yn y datganiad o sefyllfa ariannol a'r datganiad o newidiadau mewn ecwiti trethdalwyr.

dd) Trethiant

Ni wneir unrhyw ddarpariaeth ar gyfer trethiant cyffredinol gan fod CGDG wedi'i heithrio'n statudol o dan adran 507 Deddf Trethi Incwm a Chorfforaethol 1988. Ni all CGDG adfer Treth ar Werth (TAW) a godir arni, ac mae'r gost gan gynnwys TAW wedi'i chynnwys o dan y disgrifiadau gwariant perthnasol yn y cyfrifon hyn.

e) Pensiwn

Codir y gost reolaidd o ddarparu buddiannau i'r datganiad o wariant cynhwysfawr net dros fywydau gwasanaeth aelodau'r cynllun ar sail canran gyson o dâl pensiynadwy. Mae bron pob un o'n staff yn aelodau o PGPGS neu alpha (y cynllun a ddilynodd PGPGS) ac mae'r ganran o dâl pensiynadwy yn cael ei hysbysu gan Swyddfa'r Cabinet cyn dechrau bob blwyddyn ariannol. Gweler yr adroddiad tâl cydnabyddiaeth a staff am fanylion pellach.

f) Lesi

Yn dilyn cyflwyno Safon Adrodd Ariannol Ryngwladol (IFRS) 16 ar lesi, mae lesi gweithredol bellach yn cael eu trin yn yr un modd â lesi cyllid. Cyfalafir lesi tymor hir sylweddol (mwy na blwyddyn eu hyd) ar eu cost amcangyfrifedig ac eithrio unrhyw log tybiedig a godir gan y leswr. Codir taliadau llog sy'n ddyledus o dan delerau'r cytundeb lesio i'r datganiad o wariant cynhwysfawr net ar ddyddiad pob taliad a wneir o dan y les. Datgelir lesi wedi'u cyfalafu ar y datganiad o sefyllfa ariannol.

Codir y rhenti blyneddol ar unrhyw lesi sydd y tu hwnt i'r diffiniad sy'n ofynnol yn ôl IFRS 16 i'r datganiad o wariant cynhwysfawr net ar sail llinol dros gyfnod y les. Mae lesi am beiriannau ffrancio a llungopio wedi'u cynnwys yn y categori hwn.

ff) Penderfyniadau a rhwymedigaethau grant

Cydnabyddiaeth

Cydnabyddir penderfyniadau cadarnhaol gan ymddiriedolwyr yn y datganiad o wariant cynhwysfawr net ar adeg y dyfarniad. O ganlyniad, cydnabyddir rhwymedigaethau grant ar adeg y penderfyniad ar y gwerth a gofnodwyd yng nghofnodion y cyfarfod penderfynu.

Addasiadau ôl-benderfyniad i werth y dyfarniad

Gall amgylchiadau newid ar y prosiect yn dilyn y penderfyniad sy'n cael ei wneud – er enghraifft, gall costau prosiect newid, gall costau anghymwys gael eu nodi, mae cyllid partneriaeth yn fwy neu lai na'r hyn a ragwelwyd ar adeg y penderfyniad. O dan yr amgylchiadau hyn, ni wneir unrhyw addasiad i werth

dyfarniadau oni bai bod y rheswm dros yr addasiad yn systematig i'r rhaglen grant yn hytrach na bod yn addasiadau unigol, untro.

Os oes amgylchiadau sy'n benodol i raglen ddyfarnu, yna bydd gwerth y dyfarniad grant a'r atebolrwydd am y grant yn cael eu lleihau i adlewyrchu addasiadau y gwyddys amdanynt ar ôl y dyfarniad. Hefyd, bydd darpariaeth yn cael ei chreu i adlewyrchu addasiadau pellach posib i benderfyniadau eraill o fewn yr un rhaglen. Bydd unrhyw ddarpariaeth a grëir a'r symudiad dilynol ar y ddarpariaeth honno yn rhan o ddatgelu dad-ymrwymiaid yn y flwyddyn.

Addasiadau unwaith y bydd y prosiect wedi dechrau

Mae dad-ymrwymiaid o rwymedigaethau grant, unwaith y bydd prosiect wedi dechrau, yn digwydd pan nad yw granti'n derbyn dyfarniad neu ran o ddyfarniad yn llawn. Mae'r amser ar gyfer cydnabod dad-ymrwymiad yn dibynnu ar gytundeb rhwng staff CGDG a'r granti. Er bod hyn yn syml fel arfer, mae CGDG yn ymwybodol o'i gofyniad contract i dalu hyd at y dyfarniad grant llawn ac felly mae'n ochelgar wrth ddad-ymrwymo dyfarniadau.

g) Dyrannu costau ac adrodd cylchrannol

Mae IFRS 8 yn mynnu y darperir gwybodaeth am adrodd cylchrannol pan fydd hyn yn berthnasol i weithgareddau'r sefydliad. Pan fo'n berthnasol, byddai uwch reolwyr yn nodi ffrydiau gweithgarwch ar wahân ac aseinio costau gweithredu iddynt pro rata yn seiliedig ar lefel y grant a ddyfarnwyd oni bai y cafwyd gwahaniaeth arwyddocaol yn y modd y proseswyd ceisiadau; yn yr achosion hyn byddai dulliau amgen yn cael eu defnyddio.

Mae CGDG yn cyfrif ar wahân am ei gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol, y mae'n ofynnol i'w wneud o dan ei chyfarwyddyd cyfrifon Loteri Genedlaethol. Mae Nodyn 20 yn cynnwys gwybodaeth bellach.

Mae CGDG yn mynd i gostau anuniongyrchol sy'n cael eu rhannu rhwng gweithgareddau a ariennir gan gymorth grant a gweithgareddau a ariennir gan y Loteri Genedlaethol. Mae'n ofynnol i CGDG ddosrannu'r costau anuniongyrchol hyn yn unol â chyhoeddiad y Trysorlys, Rheoli Arian Cyhoeddus. Mae'r dosraniad costau hwn yn ceisio adlewyrchu'r gyfran benodol o amser a threuliau a ymrwymir i bob gweithgaredd. Mae'r dosraniad yn seiliedig ar nifer o fetrigau sy'n ceisio adlewyrchu gradd y gwaith a wneir ar ein gweithgareddau cymorth grant a dosbarthu'r Loteri – nifer y ceisiadau, nifer y

dyfarniadau, nifer y prosiectau sy'n cael eu monitro etc. Mae'n anochel y bydd rhywfaint o amcangyfrif yn y gwaith hwn ac felly rydym yn cadw'r rhaniad canrannol dan adolygiad blynyddol. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol y gyfran o gostau ar y cyd a ddosrannwyd i'n gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol oedd 99% (2020–21: 99%).

ng) Ardoll Brentisiaethau

Cyflwynwyd yr ardoll brentisiaethau yn 2017–18. Er bod y symiau a dalwn ar gael yn ddamcaniaethol i ariannu cost y cyrsiau yr ymgymmerir â hwy gan ein prentisiaid yn rhannol, ar hyn o bryd mae'n annhebygol y bydd modd i ni ddefnyddio'r symiau hyn yn llawn. Gan hynny, ein polisi yw diddymu'r ardoll yn y cyfnod y gwnaed y taliad oni bai bod sicrwydd y caiff y swm ei ddefnyddio – h.y. mae'r prentis yn ei le ac mae'r cwrs wedi'i neilltuo.

h) Arian parod a chyfwerth ag arian parod

Mae arian parod a chyfwerth ag arian parod yn cynnwys balansau banc gan gynnwys arian parod wrth law ac arian parod a gedwir gyda'n rheolwyr buddsoddi, Cazenove, sydd ar gael ar alw.

i) Amcangyfrif ansicrwydd

Mae paratoi'r cyfrifon hyn yn mynnu bod uwch reolwyr yn gwneud amcangyfrifon a rhagdybiaethau a all effeithio ar fesur incwm a adroddwyd, treuliau, asedau, rhwymedigaethau a datgelu rhwymedigaethau amodol. Gall hefyd effeithio ar y dyraniad costau rhwng ein cymorth grant a'n gweithgareddau dosbarthu'r Loteri.

Os yw'r amcangyfrifon a'r rhagdybiaethau hyn, sy'n seiliedig ar amcangyfrifon gorau uwch reolwyr ar ddyddiad y datganiadau ariannol, yn gwyro oddi wrth amgylchiadau gwirioneddol yn y dyfodol, bydd yr amcangyfrifon a'r rhagdybiaethau gwreiddiol yn cael eu diweddarau yn y cyfnod pan fydd yr amgylchiadau'n newid.

Caiff ein hamcangyfrifon eu gwerthuso'n barhaus ac maent yn seiliedig ar brofiad hanesyddol a ffactorau eraill, gan gynnwys disgwyliadau o ddigwyddiadau yn y dyfodol y credir eu bod yn rhesymol o dan yr amgylchiadau.

Darpariaeth ar rwymedigaethau grant

Bob blwyddyn rydym yn gwneud darpariaeth yn erbyn rhwymedigaethau grant a gydnabyddir yn y cyfrifon. Mae hyn yn cynnwys:

- Dad-ymrwymiaid y gwyddys amdanynt ar ôl diwedd y flwyddyn

- Gall rhwymedigaethau fod yn farw h.y. heb gael taliadau grant na chyswllt ers blynyddoedd
- Prosiectau lle mae'r taliad terfynol wedi ei wneud ond nid yw'r prosiect wedi'i gau
- Mae darpariaeth gyffredinol hefyd yn cael ei chymhwyso i brosiectau segur nad ydynt wedi cael taliadau na dyfarniadau ers tro

Dyrannu costau rhwng ein dau brif weithgaredd

Oherwydd y cyflymder y bu'n rhaid i ni gyflwyno ein rhaglenni argyfwng ein hunain a'r rhai ar ran adrannau llywodraeth, bu'n rhaid diwygio'r dull arferol a ddefnyddiwn i ddyrannu costau rhwng ein dau weithgaredd – dosbarthu cymorth grant a dosbarthu arian sy'n deillio o'r Loteri Genedlaethol. Bu i ni greu system cofnodi amser er mwyn i staff ddangos pa raglenni yr oeddent yn gweithio arnynt a seiliwyd ail-godi costau ar y data hwnnw. Roedd gofyn i staff amcangyfrif faint o amser yr oeddent wedi'i dreulio ar bob rhaglen yn ystod y mis diwethaf. Roedd costau uniongyrchol ac anuniongyrchol a gafwyd wrth gyflwyno'r rhaglenni hyn yn seiliedig ar anfonebau a dderbyniwyd yn ogystal â gweithgarwch a ddigwyddodd yn ystod y flwyddyn.

2. Cymorth Grant

	2021–22 £'000	2020–21 £'000
Grant gan DCMS	120,015	183,287

Ein cymorth grant coffa safonol a dderbyniwn bob blwyddyn gan DCMS yw £4.9miliwn. Fodd bynnag, o ganlyniad i'r pandemig fe ofynnodd cyrff eraill – Llywodraeth Cymru, DEFRA, Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon a DCMS – i ni ddarparu nifer o raglenni brys i gefnogi'r sector treftadaeth. Derbyniwyd yr arian hyn fel cymorth grant trwy DCMS. Mae'r tabl ar dudalen 68 yn dangos y cyllid cymorth grant a dderbyniwyd gan wahanol gyrff ariannu.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Y symiau a dderbyniwyd oedd:

Cymorth grant
a dderbyniwyd
yn 2021–22
£'000

Corff	Enw'r rhaglen	
Adran dros Dechnoleg Ddigidol, Diwylliant, Cyfryngau a Chwaraeon	Cronfa Adfer Diwylliant	54,136
Adran dros Dechnoleg Ddigidol, Diwylliant, Cyfryngau a Chwaraeon	Cronfa Asedau Diwylliannol (Cronfa Phoenix gynt)	4,550
Adran dros Dechnoleg Ddigidol, Diwylliant, Cyfryngau a Chwaraeon	Cymorth grant safonol	2,102
Adran dros Dechnoleg Ddigidol, Diwylliant, Cyfryngau a Chwaraeon	Pwls Treftadaeth y DU	15
Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig	Y Gronfa Her Adfer Gwyrdd	39,731
Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig	Cronfa Trees Call to Action	6,215
Llywodraeth Cymru	Trysorau'r Filtir Sgwâr Chwalu Rhwystrau Coetiroedd Cymunedol Cynllun Adeiladu Capasiti Adfer Gwyrdd Lleoedd Lleol ar gyfer Natur Cronfa Rhwydweithiau Natur	10,216
Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon	Rhaglen Adfer Covid Gogledd Iwerddon	3,050

3. Diffyg gweithredu

Mae'r diffyg gweithredu wedi'i ddatgan ar ôl codi'r taliadau a ganlyn:

	2021–22 £'000	2020–21 £'000
Tâl cydnabyddiaeth yr archwilydd	35	35

Ni thalwyd unrhyw ffioedd nad ydynt yn ymwneud ag archwilio i'r archwilwyr allanol.

Mae costau ychwanegol o £5,882,000 wedi cael eu dyrannu i gyfrifon dosbarthu Loteri Genedlaethol CGDG. Fel a ddatgelir yn nodyn 1, mae'n ofynnol i CGDG ddosrannu ei chostau i'w gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, y gyfran o gostau ar y cyd a ddosrannwyd oedd 99%. Mae'r rhaniad hwn yn seiliedig ar dueddiadau cyfredol a hanesyddol (ceisiadau grant a gafwyd, penderfyniadau a wnaed, taliadau grant, achosion monitro cyfredol) sy'n dangos bod o leiaf 99% o ddyfarniadau grant yn ôl maint yn ymwneud â Chronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol.

Yn ystod 2021–22, dosbarthodd CGDG symiau mawr o arian gan wahanol sefydliadau llywodraeth ganolog wrth ymateb i'r pandemig COVID-19. Er mwyn cyflawni'r dasg enfawr hon, cyfetholwyd llawer o staff a oedd fel arfer yn delio'n gyfan gwbl â dosbarthu cronfeydd y Loteri Genedlaethol i weithio'n gyflym i ddarparu'r rhaglenni hyn. Yn hytrach nag ail-gyfrifo'r rhaniad 99%:1% ar gyfer yr hyn a fydd ond yn un neu ddwy flynedd o weithgaredd gwyllt, gwnaethom nodi cyfran y gwaith a wnaed gan y staff hyn ar weithgareddau

nad ydynt yn ymwneud â'r Loteri; cyfrifwyd eu gwerth gan gyfeirio at ein graddfeydd cyflog ac fe'u hail-godwyd ar y gwahanol raglenni a gefnogir gan gymorth grant. Fe wnaethom hefyd gyfrifo dyraniad gorbenion cysylltiedig fel rhan o'r dasg hon o ailgodi costau. Cyfanswm gwerth yr costau hyn a ailgodwyd yn 2021–22 oedd £5miliwn. Wedi'i gynnwys yn y costau hyn a ailgodwyd oedd cryn dipyn o ddibrisiant ar asedau sy'n eiddo i'n gweithgareddau dosbarthu'r Loteri – oherwydd i'n hasedau sefydlog helpu i ddarparu'r rhaglenni brys. Nid yw'r costau hyn wedi'u hailgodi wedi'u hadlewyrchu yn y nodiadau i'r cyfrifon sy'n ymwneud ag asedau sefydlog oherwydd byddai'n gwyrddio'r naratif yn y cyfrifon hyn yn llwyr (h.y. byddai'r tâl dibrisiant yn llawer uwch na gwerth asedau sefydlog). O ganlyniad, rhoddwyd yr addasiad i godau cost eraill.

Mae dadansoddiad o daliadau gweithredu eraill; gan gynnwys yr eitemau uchod, fel a ganlyn:

	2021–22 £'000	2020–21 £'000
Llety	117	342
Post a ffonau	53	206
Teithio, cynhaliaeth a lletygarwch	9	0
Ffioedd proffesiynol		
– cysylltiedig â grantiau	133	62
– ddim yn gysylltiedig â grantiau	1,040	1,284
Cyfathrebiadau	232	95
Mân dreuliau	149	0
Cyfarpar swyddfa	49	167
	1,782	2,156

4. Elw trwy werthu buddsoddiadau

	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Asedau ariannol tymor hir sydd ar gael i'w gwerthu	2,565	18,185

Enillir elw (neu geir colled) wrth waredu buddsoddiadau a ddelir yn y gronfa waddol pan fydd angen cyllid ar CGDG i dalu grantiau. Priodolir cyfran sylweddol o elw a enillwyd yn 2021-22 i werthu unedau gwaddol i dalu am grantiau cronfa Asedau Diwylliannol DCMS. I gael mwy o wybodaeth am hyn gweler nodyn 11.

5. Llog a dderbyniwyd

	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Llog banc a dderbyniwyd		
– Lloyds Bank	0	9
– Gwaddol	0	2
	0	11

Yn anffodus, oherwydd y pandemig ni fu i ni ennill unrhyw log yn 2021-22. Cadwyd y rhan fwyaf o'r arian parod a dderbyniwyd fel cymorth mewn cyfrif cyfredol gan y bu'n ofynnol i daliadau grant ar gyfer rhaglenni brys gael eu talu i grantion wrth i hawliadau talu gael eu derbyn.

6. Dosbarthiadau a dderbyniwyd

	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Incwm o'r gronfa waddol	5	204

8. Asedau anniriaethol sefydlog

	Technoleg Gwybodaeth		Cyfanswm	
	2021-22 £'000	2020-21 £'000	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Cost ar ddechrau'r flwyddyn	12	2	12	2
Ychwanegiadau	3	10	3	10
Ar ddiwedd y flwyddyn	15	12	15	12
Amortiddio ar ddechrau'r flwyddyn	1	0	1	0
Tâl ar gyfer y flwyddyn	2	1	2	1
Ar ddiwedd y flwyddyn	3	1	3	1
Llyfrwerth net ar ddechrau'r flwyddyn	11	2	11	1
Ar ddiwedd y flwyddyn	12	11	12	11

Mae cyfalafu technoleg gwybodaeth yn cynrychioli datblygu ffurflenni cais electronig a system rheoli asesu ceisiadau. Mae'r ffigurau uchod yn cynrychioli cyfran y Gronfa o gostau a anfonebir i CGDG gan ddatblygwyr meddalwedd; codwyd bron yr holl gostau ar ein gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol. Ni chyfalafwyd unrhyw gostau a

7. Arian parod a chyfwerth ag arian parod

	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Mynediad ar unwaith		
– Lloyds Bank	81,036	82,582
– Arian parod a ddelir mewn cronfeydd hylifedd	21,598	4,093
	102,634	86,675

Delir arian yn Lloyds i gefnogi ein gweithgareddau o ddydd i ddydd. Gosodwyd cronfeydd nad oes eu hangen i'w defnyddio ar unwaith gyda'n rheolwyr buddsoddi pan fu ganddynt fynediad i gyfraddau llog gwell nag y gallem ddod o hyd iddynt yn uniongyrchol. Mae Cazenove yn rhoi'r arian ar adnau gyda sefydliadau ariannol eraill. Rydym yn parhau i adolygu'r cyfraddau llog sydd ar gael yn y farchnad ar gyfer adneuron tymor byr, ond ar hyn o bryd mae cyfraddau'r farchnad yn ddisymud.

Mae'r balans cau ar 31 Mawrth 2022 yn llawer uwch na'r arfer. Mae hyn oherwydd yr holl gymorth grant yr ydym wedi ei dynnu i lawr i ariannu rhaglenni brys. Roeddem wedi disgwyl i daliadau grant sy'n gysylltiedig â'r rhaglenni hyn gael eu hawlio'n gynharach gan grantion, sef pam y mae'r balans yn uchel.

Mae'r cynnydd yn y balans yn Cazenove yn deillio o werthu unedau gwaddol i ariannu grantiau rhaglen Asedau Diwylliannol DCMS.

gynhyrchwyd yn fewnol. Amortiddiwyd ychwanegiadau dros eu bywyd defnyddiol disgwylidiedig.

Ni ddatgelodd adolygiad o werthoedd cost cyfredol asedau anniriaethol sefydlog ar 31 Mawrth 2022 unrhyw wahaniaeth materol i werthoedd cost hanesyddol. Gan hynny, ni wnaed unrhyw addasiad i adlewyrchu gwerthoedd cost cyfredol asedau anniriaethol sefydlog.

9. Eiddo, peiriannau a chyfarpar

	Eiddo prydles fer		TG a chyfarpar arall		Ffitiadau swyddfa		Cyfanswm	
	2021-22 £'000	2020-21 £'000	2021-22 £'000	2020-21 £'000	2021-22 £'000	2020-21 £'000	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Cost ar ddechrau'r flwyddyn	7	7	8	8	1	1	16	16
Ychwanegiadau	1	0	9	0	0	0	10	0
Gwarediadau	0	0	0	0	0	0	0	0
Ar ddiwedd y flwyddyn	8	7	17	8	1	1	26	16
Dibrisio ar ddechrau'r flwyddyn	3	1	3	0	1	0	7	1
Tâl ar gyfer y flwyddyn	3	2	3	3	0	1	6	6
Addasiad wrth waredu	0	0	0	0	0	0	0	0
Ar ddiwedd y flwyddyn	6	3	6	3	1	1	13	7
Llyfrwerth net ar ddechrau'r flwyddyn	4	6	5	8	0	1	9	15
Ar ddiwedd y flwyddyn	2	4	11	5	0	0	13	9

Mae'r ymddiriedolwyr wedi ystyried gwerthoedd cost cyfredol eiddo, peiriannau a chyfarpar. Ni ddatgelodd adolygiad o werthoedd cost cyfredol ar 31 Mawrth 2022 unrhyw wahaniaeth materol i werthoedd cost hanesyddol. Gan hynny, ni wnaed unrhyw addasiad i adlewyrchu gwerthoedd cost cyfredol eiddo, peiriannau a chyfarpar. Mae gwerth eiddo, peiriannau a chyfarpar yn cynrychioli rhaniad cymesur o'r asedau a ddefnyddir gan gymorth grant CGDG a'i gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol. Ar hyn o bryd y rhaniad hwn yw 99% Loteri ac 1% cymorth grant.

Nid oes gan CGDG unrhyw ymrwymadau cyfalaf y contractiwyd ar eu cyfer neu ymrwymadau cyfalaf a gymeradwywyd nas contractiwyd ar eu cyfer.

10. Ased hawl i ddefnyddio (IFRS 16)

Mabwysiadwyd Safon Adrodd Ariannol Ryngwladol 16 (Lesi) o fis Ebrill 2019. Disodlodd y safon hon Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 17 ac mae'n disgrifio'r egwyddorion ar gyfer cydnabod, mesur, cyflwyno a datgelu lesi. Mabwysiadwyd IFRS 16 gan ddefnyddio'r dull ôl-weithredol diwygiedig, nad yw'n gofyn am ailddatgan gwybodaeth gymharol. Mae IFRS 16 wedi cyflwyno model cyfrifyddu lesai unigol ac yn mynnu i lesai gydnabod asedau a rhwymedigaethau pob les sydd â chyfnod dros ddeuddeg mis oni bai bod gan yr ased sylfaenol werth isel. Mae'n gofyn am gydnabod ased hawl i ddefnyddio ar y datganiad o sefyllfa ariannol gan gynrychioli'r hawl i ddefnyddio'r ased sylfaenol ar les ynghyd â rhwymedigaeth les gyfatebol sy'n cynrychioli'r rhwymedigaeth i wneud taliadau les yn y dyfodol.

Mesurwyd yr ased hawl i ddefnyddio a'r rhwymedigaeth les a gydnabuwyd yn y datganiad o sefyllfa ariannol yn y lle cyntaf ar werth presennol taliadau les yn y dyfodol. Mae dibrisio asedau hawl i ddefnyddio a llog ar rwymedigaethau les wedi'i gydnabod yn y datganiad o wariant cynhwysfawr net.

Ym mis Ebrill 2019, ymgwymerom â les weithredu ar gyfer rhan o International House ym mwrdeistref Tower Hamlets, Llundain. Roedd tair blynedd a

hanner yn weddill ar y les ar y pwynt hwnnw. Fel gyda chostau cyffredinol ar y cyd eraill, mae cyfrifon CGDG yn adlewyrchu 1% o'r gost gyda'r 99% arall yn cael ei ddatgelu o fewn ein cyfrifon dosbarthu'r Loteri Genedlaethol. Nid yw 1% o'n hymrwymadau o dan y les hon yn swm mawr ac felly nid yw'r effaith ar ein canlyniadau'n faterol. Mae gan CGDG lesi eiddo eraill ledled y DU. Nid yw'r rhain wedi'u cynnwys yn y dadansoddiad hwn gan eu bod yn gysylltiedig yn gyfan gwbl â'n gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol – ceir trafodaeth o'r rhain yn ein cyfrifon dosbarthu'r Loteri Genedlaethol. Nid ydym yn ystyried bod unrhyw un o'n grantiau'n faterol ac felly nid ydynt wedi'u cynnwys yn y dadansoddiad hwn.

Mae IFRS 16 wedi arwain at greu ased hawl i ddefnyddio sy'n adlewyrchu ein hawl contract i feddiannu eiddo yn St Katharine Docks yn Llundain.

Ased hawl i ddefnyddio:

	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	7	11
Creu ased hawl i ddefnyddio	0	0
Amorteiddiad	(4)	(4)
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	3	7

11. Asedau ariannol tymor hir sydd ar gael i'w gwerthu

Sefydlwyd CGDG ym 1980 fel olynydd i'r Gronfa Tir Genedlaethol. Credodd yr ymddiriedolwyr, o'r cymorth grant cychwynnol a sefydlodd CGDG, y dylid ystyried bod y swm o £10miliwn yn rhelyw y Gronfa Tir Genedlaethol a'i drin fel cronfa waddol. Penderfynwyd i'w fuddsoddi gyda'r nod o gynnal ei werth cyfalaf mewn termau real o'i gymharu â'r Mynegai Prisiau Manwerthu. Y tu hwnt i hynny, nod y buddsoddiad yw cyflawni twf digonol mewn termau real i alluogi CGDG i gyflawni ei rhwymedigaethau. I'r perwyl hwn, gall buddsoddiadau mewn asedau ariannol a all gael eu marchnata'n hwylus gael eu gwneud y tu allan i'r DU. Mae'r tabl ar ddadansoddi buddsoddiadau ar ddiwedd y flwyddyn isod yn crynhoi lledaeniad y buddsoddiadau fesul math ac ardal.

Yn 2018–19, newidiodd ymddiriedolwyr y mynegai targed o'r Mynegai Prisiau Manwerthu i'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr. Nid yw'r mynegai blaenorol yn boblogaidd yn y byd buddsoddi mwyach a bu pryder efallai na fyddai rhifau mynegai'n cael eu cynhyrchu yn y dyfodol.

Y nod yw y gellir tynnu gwerth gwaged y gronfa waddol, h.y. y swm dros ben gwerth cyfredol y £10miliwn gwreiddiol, i lawr i helpu ariannu gweithgarwch rhoi grantiau CGDG. Ar adegau, mae ymddiriedolwyr wedi tynnu cyllid i lawr sy'n dod â gwerth y gronfa waddol islaw ei gwerth targed. Mae'r ymddiriedolwyr yn gyndyn o wneud hyn ac yn ei wneud dim ond pan fydd posibilrwydd o golli rhan sylweddol o dreftadaeth y DU. O dan yr amgylchiadau hyn, mae ymddiriedolwyr yn monitro'r diffyg ac yn defnyddio cymorth grant y dyfodol i ail-lenwi'r gronfa waddol os nad yw twf cyfalaf yn uwch na'r cynnydd yn y Mynegai Prisiau Defnyddwyr.

Ar 31 Mawrth 2022, gwerth y buddsoddiad gwreiddiol o £10miliwn fyddai £49.9miliwn gan gymryd mynegeioi ystyriaeth. Y gwerth marchnad gwirioneddol oedd £75miliwn gan gynnwys arian parod a ddelir o fewn y gwaddol (£21.6miliwn).

Mae'r gronfa waddol yn cynnwys y canlynol:

	Gwerth marchnad 2021–22 £'000	Llyfrgost 2021–22 £'000
Asedau ariannol tymor hir	53,013	45,657
Arian parod	21,598	21,598
	74,611	67,255

Datgelir y gyfran o'r gronfa hon a ddelir mewn arian parod yn y cyfrifon hyn fel ased cyfredol fel rhan o'r balansau arian parod.

Buddsoddir y gronfa waddol yn y Gronfa Asedau Lluosog Elusennol a redir gan Cazenove Capital, enw masnachu Schroders, sy'n buddsoddi mewn ystod o 22 o ymddiriedolaethau a chwmnïau buddsoddi ar draws llawer o fathau gwahanol o asedau a marchnadoedd daearyddol. Gwerthir unedau yn y Gronfa Asedau Lluosog Elusennol i godi cyllid ar gyfer taliadau grant a threuliau gweinyddol. Dyma'r rheswm pam y disgrifir yr asedau fel 'ar gael i'w gwerthu'. Nid oes gan yr ymddiriedolwyr unrhyw gynlluniau i ddatod y gronfa waddol gyfan. Y symudiadau ar yr asedau ariannol hirdymor yn ystod y flwyddyn yw:

	2021–22 £'000	2020–21 £'000
Cost a llyfrwerth net		
Ar ddechrau'r flwyddyn	60,614	26,436
Ychwanegiadau	0	60,620
Gwarediadau	14,957	26,442
Ar ddiwedd y flwyddyn	45,657	60,614

Llyfrwerth net		
Wedi'i restru ar		
Gyfnwidfa Stoc Llundain	0	0
Buddsoddiadau heb eu rhestru	45,657	60,614
	45,657	60,614

Cost	45,657	60,614
Gwerth marchnad	53,013	64,212
Enillion nas gwirededwyd	7,356	3,598

Nid oes unrhyw rwymedigaeth dreth ar enillion a wiredir gan CGDG. Dadansoddiad o'r buddsoddiadau ar ddiwedd y flwyddyn oedd:

	2021–22 %	2020–21 %
Bondiau	8	9
Ecwiti DU	0	0
Ecwiti Ewrop (ac eithrio'r DU)	0	0
Ecwiti thematig	20	16
Cronfeydd ecwiti byd-eang	50	55
Eiddo	6	3
Amrywiaethwyr	11	12
Isadeiledd	0	0
Arian parod	5	5
Nwyddau	0	0
	100	100

Mae rhagor o wybodaeth am fuddsoddiadau sylfaenol y gronfa waddol i'w gweld o dan nodyn 17 (Offerynnau ariannol) a'r nodyn Datgelu Buddsoddiadau yn yr adroddiad hwn.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

12. Masnach a symiau derbyniadwy eraill

	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Rhagdaliadau ac incwm cronedig	5	5
	5	5

Nid oes darpariaeth ar gyfer drwgddyled wedi'i chreu gan nad yw un o'r eitemau uchod yn cael ei hystyried yn anadferadwy.

13. Symiau taladwy

	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Symiau gweithredu taladwy	52	2
Symiau taladwy eraill gan gynnwys treth a nawdd cymdeithasol	11,905	10,037
Croniadau ac incwm gohiriedig	127	84
	12,084	10,123

Nid oedd unrhyw un o rwymedigaethau CGDG wedi'i warantu O'r symiau uchod ar gyfer gweithredu a symiau taladwy eraill roedd £11,905,000 yn daladwy i gyrff llywodraeth ganolog (2020-21: £10,037,000).

Mae incwm cronedig ac wedi'i ohirio'n cynnwys £3,000 sy'n adlewyrchu creu ased hawl i ddefnyddio o dan IFRS 16 (gweler nodyn 10 am fanylion pellach).

14. Rhwymedigaethau grant

	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Ar ddechrau'r flwyddyn	102,912	4,210
Grantiau a dalwyd yn y flwyddyn	(118,178)	(87,865)
Ymrwymadau a grëwyd yn y flwyddyn	101,211	187,561
Dyfarniadau wedi'u dad-ymrwymo	(1,860)	(994)
Ar ddiwedd y flwyddyn	84,085	102,912

Mae balans y rhwymedigaethau grant ar ddiwedd y flwyddyn yn cynrychioli symiau sy'n ddyledus yn y cyfnodau a ganlyn:

	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Ymhen un flwyddyn	84,085	102,912
Ymhen dwy i bum mlynedd	0	0
	84,085	102,912

Mae rhwymedigaethau ar ddiwedd y flwyddyn yn cynrychioli symiau sy'n ddyledus fesul sector, fel a ganlyn:

	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Balansau sy'n ddyledus i		
– lywodraeth ganolog	1,608	1,036
– awdurdodau lleol	10,687	6,099
– corfforaeth gyhoeddus	41	55
– cyrff eraill	71,749	95,722
	84,085	102,912

Er bod y grantiau a dalwyd yn y flwyddyn am raglenni cymorth grant yn £118,179,000, mae'r ffigwr hwn yn cynnwys taliadau grant gwerth £11,446,000 drwy ddefnyddio cronfa sy'n deillio o'r Loteri Genedlaethol. Adlewyrchir y rhain yn y cyfrifon fel dyled sy'n ddyledus i'n gweithgareddau cymorth grant i'n gweithgareddau dosbarthu'r Loteri. Mae'r ffigwr hwn wedi'i addasu yn y datganiad llif arian parod (arian parod a dalwyd i dderbynyddion grant).

15. Nodiadau i'r datganiad o lifoedd arian parod

a) Cysoni'r diffyg gweithredu â'r all-lif arian parod net o weithgareddau gweithredu:

	Nodiadau	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Diffyg gweithredu		(104,716)	(193,654)
Llog derbyniadwy	5	0	11
Ychwanegu eitemau anariannol yn ôl			
– dibrisio	8, 9, 10	12	11
Cynnydd yn y swm ymrwymadau grant wrth gefn	14	(18,827)	98,702
Gostyngiad mewn symiau derbyniadwy (ac eithrio cyfalaf a buddsoddiadau)		0	205
Cynnydd mewn symiau taladwy di-gyfalaf	13	1,961	9,892
All-lif arian parod net o weithgareddau gweithredu		(121,570)	(84,833)

b) Gwariant cyfalaf a buddsoddiad ariannol:

	Nodiadau	2021-22 £'000	2020-21 £'000
Taliadau i gaffael			
– eiddo, peiriannau a chyfarpar	9	(10)	(0)
– asedau anniriaethol sefydlog	8	(3)	(10)
– asedau ariannol tymor			
– hir sydd ar gael i'w gwerthu		(0)	(60,620)
Derbynebaw o werthu			
– eiddo, peiriannau a chyfarpar		0	0
– asedau ariannol tymor			
– hir sydd ar gael i'w gwerthu		17,522	44,627
Incwm o asedau ariannol			
– tymor hir sydd ar gael i'w gwerthu	6	5	204
		17,514	(15,799)

c) Dadansoddiad o newidiadau mewn cronfeydd net:

	Ar 1 Ebrill £'000	Llifoedd arian parod gweithredu £'000	Cymorth grant £'000	Ar 31 Mawrth 2022 £'000
Arian parod yn y banc	86,675	(104,056)	120,015	102,634

16. Trafodion cyrff cysylltiedig

Mae CGDG yn gorff cyhoeddus anadrannol a noddir gan DCMS. Ystyrir bod DCMS yn gorff cysylltiedig.

Yn ystod y flwyddyn, roedd gan CGDG (gan gynnwys ei gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol) drafodion materol amrywiol, ar wahân i ddyfarniadau grant, gyda DCMS ei hun a gyda phum endid yr ystyrir mai DCMS yw'r adran noddi ar eu cyfer – Cronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol, Sport England, UK Sport, Historic England a Chyngor Celfyddydau Lloegr.

Gellir dod o hyd i fanylion pellach y trafodion a balansau hyn yng nghyfrifon gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol CGDG. Bu trafodion hefyd gyda breichiau eraill llywodraeth; Swyddfa'r Cabinet a Historic Environment Scotland.

Unwaith eto, mae cyfrifon ein dosbarthiad Loteri yn cynnwys manylion pellach. Fel y nodir mewn rhannau eraill o'r cyfrifon hyn, mae CGDG wedi dosbarthu arian ar ran gwahanol sefydliadau llywodraethol; yr Adran dros Dechnoleg Ddigidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon, Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig, Llywodraeth Cymru a Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon. Mae Nodyn 2 yn cynnwys manylion y symiau a dderbyniwyd.

Mae'n ofynnol i ymddiriedolwyr ac aelodau panel gynnal cofrestr o fuddiannau mewn cyrff treftadaeth, a ddiwedderir bob blwyddyn mewn cydweithrediad â'n tîm Cyfreithiol a Llywodraethu. Ar ddechrau pob cyfarfod panel neu Fwrdd, mae ymddiriedolwyr ac aelodau panel yn datgan unrhyw gysylltiad ag ymgeiswyr ac yn tynnu allan o unrhyw ran o'r cyfarfod pan drafodir y cais hwnnw am grant. Nid ydynt yn cymryd rhan yn y drafodaeth ynglŷn â pha un a ddyfernir grant ai beidio ac nid ydynt yn ymwneud ag unrhyw drafodaeth ynglŷn â'r prosiect hwnnw cyn neu ar ôl y penderfyniad grant ychwaith. Mae rheolau llym hefyd o ran yr amgylchiadau pan all ymddiriedolwyr ac aelodau panel dderbyn gwaith â thâl gan granti. Gan hynny, mae'r ymddiriedolwyr wedi'u bodloni na fu unrhyw achos pan gafodd unigolion ddylanwad ar y broses gwneud penderfyniadau ar gyfer y prosiectau hynny y mae ganddynt gysylltiad â hwy.

Roedd un dyfarniad lle datganodd ymddiriedolwr wrthdaro buddiannau:

Cyfeillion y Llyfrgelloedd Cenedlaethol

Grant o £4,000,000 – Saving Honresfield Library for the UK.

Datganodd Simon Thurley fuddiant. Roedd yn un o ymddiriedolwyr y Llyfrgell Brydeinig, yn aelod o'r consortiwm fu'n ceisio caffael llawysgrifau Llyfrgell Honresfield. Nodir manylion buddiannau mewn grantiau'r Loteri Genedlaethol yng nghyfrifon gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol CGDG.

Nid oedd unrhyw drafodion masnachol eraill yr oedd gan ymddiriedolwyr neu staff fuddiant neu ddylanwad materol yn eu cylch. Yn 2021–22 cafwyd trafodion cyrff cysylltiedig, ar ffurf taliadau grant, mewn perthynas â dyfarniadau a wnaed ac a ddatgelwyd mewn blynyddoedd blaenorol. Gan y datgelwyd y trafodion cyrff cysylltiedig hynny yn flaenorol, ni chânt eu hailadrodd yma.

17. Cronfa wrth gefn gwerth teg

	2021–22 £'000	2020–21 £'000
Ar ddechrau'r flwyddyn Enillion/(colled) net i werthu unedau Cronfa Asedau Lluosog Elusennol	3,598	12,826
Gwireddiadau wrth werthu unedau Cronfa Asedau Lluosog Elusennol	(1,033)	5,359
Symudiad net ar unedau'r Gronfa Asedau Lluosog Cyfrifol	(2,565)	(18,185)
Ar ddiwedd y flwyddyn	7,356	3,598

Mae'r gronfa yn ymwneud â'r gwahaniaeth rhwng llyfrgost a gwerth marchnad asedau ariannol tymor hir sydd ar gael i'w gwerthu (gweler nodyn 11). Nid yw'r gwahaniaeth rhwng llyfrwerth a gwerth marchnad asedau anniriaethol sefydlog ac eiddo, peiriannau a chyfarpar (gweler nodiadau 8 a 9) yn faterol.

18. Offerynnau ariannol

Mae IFRS 7, *Offerynnau Ariannol*: Datgeliadau yn mynnu datgelu'r rôl y mae offerynnau ariannol wedi'u cael yn ystod y cyfnod wrth greu neu newid y risgiau y mae endid yn eu hwynebu wrth gyflawni'i weithgareddau.

Mae offerynnau ariannol yn chwarae rôl lawer mwy cyfyngedig wrth greu neu newid risgiau ar gyfer CGDG na'r hyn sy'n nodweddiadol ar gyfer y cwmnïau rhestredig y mae IFRS 7 yn berthnasol iddynt yn

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

bennaf. Nid oes gan CGDG y pŵer i fenthylg arian ond fe all fuddsoddi arian sy'n deillio o gymorth grant. Ac eithrio'r gronfa waddol, mae asedau a rhwymedigaethau ariannol yn cael eu cynhyrchu gan weithgareddau gweithredu o ddydd i ddydd yn hytrach na chael eu cadw i newid y risgiau sy'n wynebu'r sefydliad.

Risg hylifedd

Derbyniodd CGDG £120miliwn fel cyllid cymorth grant yn ystod 2021–22. At hynny, mae'r ymddiriedolwyr yn cynnal cronfa waddol ac mae ei buddsoddiad sylfaenol mewn Cronfa Asedau Lluosog Cyfrifol Cazenove yn cael ei fasnachu'n eang. Gall ymddiriedolwyr ddatod asedau ar sail ddyddiol os bydd yr angen am ariannu taliadau grant yn codi. Gan hynny, mae'r ymddiriedolwyr wedi'u bodloni bod ganddynt ddigon o adnoddau hylif ar ffurf eu balansau arian parod (gwerth £102miliwn ar ddyddiad y datganiad o sefyllfa ariannol) a'r gronfa waddol (gwerth £53miliwn ar ddyddiad y datganiad o sefyllfa ariannol), i dalu'r holl ddyfarniadau grant sy'n weddill o £84.1miliwn a'r rhwymedigaethau gweinyddol o £12.1miliwn. Mae'r gwaddol wedi'i fuddsoddi mewn cronfa a fuddsoddir yn bennaf mewn cwmnïau buddsoddi a all gael eu marchnata'n hwylus; mae'r prisiau'n cael eu dyfynnu'n ddyddiol yn y Financial Times. Mae CGDG yn monitro ei balansau arian parod ar sail ddyddiol ac yn cadw cysylltiadau rheolaidd â grantïon i gynnal dealltwriaeth o'u gofynion tebygol o ran tynnu arian i lawr.

Ystyria'r ymddiriedolwyr nad yw'r Gronfa'n agored i risgiau hylifedd arwyddocaol.

Risg marchnadoedd a chyfraddau llog

Dalwyd balansau arian parod mewn amrywiaeth o gyfrifon – oll ar gyfraddau llog amrywiol. Mae'r cyfraddau llog sy'n daladwy ar y cyfrifon hyn, gan gynnwys ein cyfrifon hylifedd gyda Cazenove – a ddeler gyda JP Morgan a Blackrock – wedi bod ar lefelau hanesyddol isel iawn ychydig yn uwch na sero y cant (neu ar gyfraddau sero) yn ystod y flwyddyn. Y balansau arian parod ar ddiwedd y flwyddyn oedd £102.6miliwn ac fe'u dalwyd fel a ddatgelir yn y tabl yn nodyn 7. Yn achos asedau ariannol eraill a rhwymedigaethau ariannol CGDG roedd y gyfradd llog yn ddim byd. Rheolodd Schroder's ein cronfa waddol o dan yr enw masnachu Cazenove Capital Management, gan ei fuddsoddi mewn ystod eang o asedau, o gyfranddaliadau addas eu marchnata i arian parod. Ar ddiwedd y flwyddyn, gwerth marchnad y gwaddol, ac eithrio ei elfen arian parod, oedd £53miliwn. Mae enillion yn ddibynol ar farchnadoedd stoc a nwyddau byd-eang

ac roedd perfformiad y buddsoddiadau wedi'i gynnwys o fewn y portffolio. Yn y flwyddyn, y dychwelid ar y gwaddol oedd cynnydd positif o 9.2%.

Mae'r balans arian parod a buddsoddiadau o fewn y gronfa waddol yn sylweddol uwch na gwerth cyfredol rhwymedigaethau presennol. Ar ben hynny, rydym wedi cael ein hysbysu y bydd ein cyllid arferol o £4.9miliwn y flwyddyn gan DCMS yn aros yn ei le am gyfnod yr Adolygiad Gwariant nesaf. Gan hynny, nid ydym wedi cyflawni dadansoddiad sensitifrwydd manwl. Os bydd gwerth y gronfa waddol yn dirywio'n sylweddol dros y tymor hir, byddai'r ymddiriedolwyr yn gofyn am gynydd yn eu cymorth grant ac ar yr un pryd gostwng eu cyllidebau dyfarniadau grant ar gyfer y dyfodol. Os caiff yr ymagwedd hon eu gwrthod gan DCMS, bydd yr ymddiriedolwyr yn adolygu eu strategaeth dyfarniadau grant tymor hir.

	2021–22 £'000	2020–21 £'000
Balansau arian parod		
– sterling ar gyfraddau llog arnawf	102,634	86,675
– sterling ar gymysgedd o gyfraddau penodol ac arnawf	0	0
– sterling ar gyfraddau penodol	0	0
	102,634	86,675

Risg gredyd

Mae symiau derbyniadwy CGDG (£5,000) yn bennaf yn cynnwys dyledwyr masnach a rhagdaliadau gweithredu. Gan hynny, nid yw'n agored i risgiau credyd sylweddol.

Risgiau arian tramor

Mae'r gronfa waddol wedi'i buddsoddi mewn Cronfa Asedau Lluosog Cyfrifol Cazenove, sydd wedi'i phrisio mewn sterling. Mae'r gronfa'n buddsoddi mewn nifer mawr o gwmnïau buddsoddi a chynhyrchion tebyg, y mae llawer ohonynt yn cynnwys buddsoddiadau ac asedau sydd wedi'u prisio mewn arian cyfred gwledydd eraill. Nid yw'n bosib bod yn fanwl gywir ynghylch y gyfran o'r buddsoddiadau sydd wedi'u prisio mewn arian cyfred gwledydd eraill, ond mae'n tua dau draean o'n daliadau buddsoddi. Mae'r gronfa'n lliniaru'r ffaith ei bod yn agored i risgiau cyfnewid tramor trwy fuddsoddi mewn lledaeniad byd-eang o ecwitiau, bondiau a nwyddau, ac felly mathau gwahanol o arian cyfred. Mae Panel Buddsoddi'r Ymddiriedolwyr yn monitro buddsoddiadau ein cronfa waddol, gan gynnwys pa mor agored y mae i arian cyfred gwledydd eraill o fewn y Gronfa. Prisir holl asedau eraill CGDG mewn sterling.

Risg buddsoddiadau

Mae'r asedau ariannol hirdymor sydd ar gael i'w gwerthu yn cael eu buddsoddi mewn cronfa a reolir gan ein rheolwyr buddsoddi, Cazenove. Mae buddsoddiadau sylfaenol fel arfer yn gwmnïau buddsoddi sy'n cael eu hategu yn y pen draw gan fuddsoddiadau mewn cyfranddaliadau. Gall gwerth cyfranddaliadau fynd i fyny ac i lawr am amrywiaeth eang o resymau. Trwy fuddsoddi gyda Cazenove rydym yn prynu i mewn i'w harbenigedd wrth wneud buddsoddiadau. Ar ôl buddsoddi'n wreiddiol yn y Gronfa Asedau Lluosog Elusennol a nawr yn y Gronfa Asedau Lluosog Cyfrifol, gwelwn hanes o ddychweliadau sy'n uwch na chwyddiant ar yr un pryd yn lleihau effaith anwadalwch y farchnad.

Trwy fuddsoddi mewn cronfa asedau lluosog, mae ein harian yn cael ei ddosbarthu ar draws nifer fawr o fuddsoddiadau a mathau o asedau, gan gynnwys y rhai sydd wedi'u dylunio i gynnal gwerth mewn marchnadoedd gostyngol, er mwyn lledaenu'r risg.

Delir y buddsoddiadau hyn er budd hirdymor y Gronfa gan ein galluogi i dynnu symiau i lawr pan fo'r galw am ddyfarniadau grant yn uwch na'n cymorth grant blyneddol. Felly, pe bai gwerth y buddsoddiadau'n codi neu'n gostwng yn sylweddol mewn unrhyw flwyddyn, ni fyddai hyn yn effeithio'n syth ar ein gweithgareddau rhoi grantiau. Gan ddibynnu ar natur y dirywiad sylweddol neu'r gwaged o werth buddsoddi, a'i debygolrwydd o barhau yn y tymor canolig i'r tymor hir, gall ymddiriedolwyr ddiwygio cyllidebau grant yn y dyfodol i adlewyrchu'r effaith.

Cadwodd ymddiriedolwyr berfformiad y buddsoddiadau o dan adolygiad trwy eu Panel Buddsoddiadau, sy'n cynnwys tri aelod annibynnol gyda phrofiad helaeth yn y marchnadoedd ariannol. Mae'r Panel Buddsoddiadau'n adrodd yn uniongyrchol i'r Bwrdd Ymddiriedolwyr.

Asedau ariannol fesul categori

	2021–22 £'000	2020–21 £'000
Asedau yn unol â'r datganiad o sefyllfa ariannol		
– asedau anghyfredol	53,041	64,239
– arian parod a chyfwerth ag arian parod	102,634	86,675
– benthyciadau a thaliadau derbyniadwy	5	5
	155,680	150,919

Rhwymedigaethau ariannol fesul categori

	2021–22 £'000	2020–21 £'000
Rhwymedigaethau yn unol â'r datganiad o sefyllfa ariannol		
– rhwymedigaethau ariannol eraill		
• ymrwymadau grant	84,085	102,912
• symiau gweithredu taladwy	52	2
• symiau taladwy eraill	11,905	10,037
• cronadau	127	84
	96,169	113,035

Gwerthoedd teg

Isod mae cymhariaeth, fesul categori, o lyfrwerthoedd a gwerthoedd teg asedau a rhwymedigaethau ariannol CGDG ar 31 Mawrth 2022.

Asedau ariannol ar 31 Mawrth 2022

	Llyfrwerth £'000	Gwerth teg £'000
Arian Parod ¹	102,634	102,634
Buddsoddiadau ²	45,657	53,013
Symiau derbyniadwy ³	5	5
	148,296	155,652

Asedau ariannol ar 31 Mawrth 2021

	Llyfrwerth £'000	Gwerth teg £'000
Arian Parod	86,675	86,675
Buddsoddiadau	60,614	64,212
Symiau derbyniadwy	5	5
	147,294	150,892

Rhwymedigaethau ariannol ar 31 Mawrth 2022

	Llyfrwerth £'000	Gwerth teg £'000
Symiau grant taladwy ⁴	84,085	84,085
Symiau gweithredu taladwy ⁵	52	52
Symiau taladwy eraill ⁵	11,905	11,905
Cronadau ⁵	127	127
	96,169	96,169

Rhwymedigaethau ariannol ar 31 Mawrth 2021

	Llyfrwerth £'000	Gwerth teg £'000
Symiau grant taladwy	102,912	102,912
Symiau gweithredu taladwy	2	2
Symiau taladwy eraill	10,037	10,037
Cronadau	84	84
	113,035	113,035

Sail prisio teg:

- Y ffigur hwn yw gwerth buddsoddiadau tymor byr y farchnad arian ac adneuo'n gyda banciau masnachol. Y disgwyliad yw y bydd y llyfrwerth yn cyfateb i'r gwerth teg.
- Gwneir buddsoddiadau mewn gwarantau all gael eu marchnata'n hwylus ac fe'u prisir ar ganol y farchnad ar ddiwedd busnes ar ddyddiad y datganiad o sefyllfa ariannol. Pan fo'n berthnasol, cymerir y gyfradd gyfnewid derfynol rhwng yr arian cyfred sylfaenol a sterling ar ddyddiad y datganiad o sefyllfa ariannol. Mae llyfrwerth yn adlewyrchu'r pris gwirioneddol a dalwyd mewn sterling ar ddyddiad cwblhau'r trafodyn.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

- 3. Ni phennir bod angen darparu ar gyfer drwgddyled. Nid yw'r un o'r dyledion yn dymor hir ac felly ni chymhwyswyd unrhyw ffactor disgowntio.
- 4. Ni chymhwyswyd unrhyw ffactor disgowntio.
- 5. Mae'r holl symiau taladwy yn ddyledus o fewn telerau contract arferol, 14–30 niwrnod fel arfer; ac felly nid oes unrhyw wahaniaeth yn bodoli rhwng llyfrwerth a gwerth teg.

Aeddfedrwydd rhwymedigaethau ariannol		
	2021–22 £'000	2020–21 £'000
Ymhen llai nag un flwyddyn	96,169	113,032
Ymhen mwy nag un flwyddyn ond llai na dwy	0	3
Ymhen dwy i bum mlynedd	0	0
Ymhen mwy na phum mlynedd	0	0
	96,169	113,035

19. Datganiad o golledion a thaliadau arbennig

Ni wnaeth CGDG unrhyw golledion neu daliadau arbennig yn ystod y flwyddyn (2020–21: £0).

20. Adrodd cylchrannol

Mae dosbarthu arian ar ran DCMS, DEFRA a rhai gweinyddiaethau datganoledig yn amlwg wedi cael effaith sylweddol ar ein strwythur costau. Fodd bynnag, mae'r Uwch Reolwyr a'r Bwrdd o'r farn nad yw'n ofynnol i gyfrifon ar wahân gael eu paratoi gan nad yw'n cynrychioli newid math neu faes gweithgaredd.

21. Digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd

Nid oedd unrhyw ddigwyddiadau ar ôl 31 Mawrth 2022 hyd at ddyddiad y llofnododd y Swyddog Cyfrifyddu y cyfrifon hyn y mae angen eu datgelu. Awdurdodwyd cyhoeddi'r datganiadau ariannol ar 14 Gorffennaf 2022 gan yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu ar y dyddiad y cawsant eu hardystio gan y Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol.

22. Costau staff

	2021–22 £'000	2020–21 £'000
Cyflogau	2,682	3,720
Taliadau YG y Cyflogwr	197	370
Taliadau i'r cynllun pensiwn	523	757
Costau staff dros dro	169	73
	3,571	4,920

Ceir mwy o wybodaeth am gostau staff yn yr Adroddiad Tâl Cydnabyddiaeth a Staff mewn rhan arall o'r cyfrifon hyn.

23. Rhwymedigaethau amodol

	2021–22 £'000	2020–21 £'000
Dygwyd ymlaen ar ddechrau'r flwyddyn	705	0
Ymrwymadau yn y flwyddyn	0	705
Dadymrwymadau	705	0
Balans a ddygwyd ymlaen ar ddiwedd y flwyddyn	0	705

Oherwydd pa mor gyflym y gwnaethom ddarparu'r rhaglenni brys, roedd ychydig o'r dyfarniadau grant a wnaed ar y dechrau ym mis Mawrth 2021 yn gofyn am asesiad ac adolygiad pellach. Roedd ansicrwydd ynghylch a fyddai'r dyfarniadau hyn yn cael eu cydnabod yn llawn. Mae'r penderfyniadau wedi'u cwblhau ac mae'r rhwymedigaethau wedi'u gwireddu, o ganlyniad nid oes angen bellach i ni gydnabod unrhyw rwymedigaethau amodol eleni. Mae'r rhain felly bellach wedi'u cynnwys yn nodyn 14 rhwymedigaethau grant.

Datgelu buddsoddiadau

Buddsoddi'r gronfa waddol

Mae'r ymddiriedolwyr yn ystyried cyfandaliad o £10miliwn a roddwyd i CGDG ym 1980 fel gwaddol i'w ddefnyddio o bryd i'w gilydd ochr yn ochr â'i chymorth grant i helpu cefnogi treftadaeth y DU. Buddsoddi'r y gwaddol er mwyn uchafu'r enillion dros y tymor hir.

Allanolir rheoli buddsoddi i reolwyr cronfeydd arbenigol gan ddilyn ymarfer tendro. Mae CGDG wedi bod yn defnyddio Schroders ers 2010 ac mae'r gronfa waddol gyfan wedi'i buddsoddi mewn Cronfa Asedau Lluosog Cyfrifol Schroders. Mae'r gronfa'n gronfa fuddsoddi gyffredin a sefydlwyd ac a gymeradwywyd gan y Comisiwn Elusennau.

Unodd Schroder's â Cazenove Capital Management yn ystod 2014–15 ac erbyn hyn maent yn defnyddio'r ail enw ar gyfer eu busnes rheoli buddsoddiadau elusennol. Mae polisi buddsoddi'n gyfrifoldeb i'r Panel Buddsoddi – is-bwyllgor i'r Bwrdd. Mae'r panel yn cynnwys dau ymddiriedolwr a thri arbenigwr ariannol arbenigol sy'n cwrdd â Cazenove dwywaith y flwyddyn i drafod ei berfformiad.

Mae'r Bwrdd yn cydnabod y gall fod buddiant cyhoeddus mewn datgelu'r buddsoddiadau sy'n cael eu gwneud ac yn disgrifio'r manylion isod. Mae'r Gronfa Asedau Lluosog Cyfrifol yn buddsoddi mewn nifer mawr o ymddiriedolaethau buddsoddi a mathau eraill o fuddsoddiad, y mae'r rhan fwyaf ohonynt yn prynu ac yn gwerthu asedau'n rheolaidd. Roedd yr wybodaeth yn gywir ar 31 Mawrth 2022 ac fe gaiff ei diweddarau'n flynyddol yn yr adroddiad blynyddol.

Ym mis Ebrill 2020, cytunodd y Bwrdd i symud ei gronfa waddol o Gronfa Asedau Lluosog Elusennol Schroders i Gronfa Asedau Lluosog Cyfrifol Schroders. Mae gan Cazenove ei bolisi buddsoddi cyfrifol ei hun y mae'n ei fabwysiadu wrth wneud buddsoddiadau. Mae'n ystyried materion amgylcheddol, cymdeithasol a llywodraethu ac yn cynhyrchu adroddiad buddsoddi cyfrifol blynyddol sy'n manylu ei weithgareddau. Mae Cazenove yn cydymffurfio ag Egwyddorion Buddsoddi Cyfrifol y Cenhedloedd Unedig. Rydym yn mynnu bod Cazenove yn ein hysbysu os yw'n ystyried buddsoddi mewn unrhyw sefydliad a allai arwain at beri embaras i CGDG.

Cronfa Asedau Lluosog Cyfrifol

Asedau twf	70.6%
Ecwitiâu Byd-eang Craidd	50.4%
Direct Equities, 30–50 o brif fusnesau cynaliadwy'r byd	50.4%
Ecwitiâu thematig	20.2%
HSBC Global Equity Sustainable Healthcare Fund	2.2%
Impax Environmental Markets Fund	2.0%
Pictet Nutrition	2.0%
Schroders Global Energy Transition Fund	3.2%
Sparinvest Ethical Global Value Fund	8.9%
UBAM Positive Impact Emerging Equity	1.9%
Rhai amgen	16.3%
Eiddo	5.5%
Charities Property Fund	2.0%
Property Income Trust for Charities	3.5%
Amrywiaethwyr	10.8%
Atrato Onsite Energy	0.1%
BBGI Infrastructure	0.8%
Gresham House Energy Storage Fund	1.3%
Harmony Energy Income Trust	0.2%
Partneriaid Cyhoeddus Rhyngwladol	0.9%
Octopus Renewables Infrastructure	1.1%
Schroder BSC Social Impact Trust	0.2%
Schroder Sustainable Diversified Alternative Assets	0.5%
The Renewables Infrastructure Group	1.0%
Thomas Lloyd Energy Impact Trust	0.3%
Wisdom Tree Physical Gold	4.4%
Asedau amddiffynnol	13.1%
Bondiau	8.0%
Cronfa Bond Elusennol	1.4%
Federated Hermes Climate Change Fund	1.0%
Lombard Odier Global Climate Bond Fund	1.3%
Lyxor Core US TIPS	3.0%
Threadneedle European Social Bond Fund	1.3%
Arian parod	5.1%

Ffynhonnell: Cazenove 31 Mawrth 2022

Cadeirydd, Ymddiriedolwyr a rheolwyr

Cadeirydd ac Ymddiriedolwyr CGDG

Cadeirydd

Dr Simon Thurley CBE

Ymddiriedolwyr

Maria Adebawale-Schwarte
Y Farwnes Kay Andrews OBE
Jim Dixon
Dr Claire Feehily
Sarah Flannigan
Perdita Hunt OBE DL
Ray Macfarlane
Mukesh Sharma MBE DL
Dr David Stocker

Cyfarwyddwyr Gweithredol

Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu

Eilish McGuinness

Cyfarwyddwyr Gweithredol

Colin Bailey
Isabel Hunt
Anne Jenkins

Panel Buddsoddiadau CGDG

Sarah Bates
Simon Fraser
Syr Laurie Magnus
Dr Simon Thurley CBE

Panel Ymgynghorol CGDG

Dr Brian Allen

tan 30 Mehefin 2021

Peter Barber OBE, SA

o 1 Ionawr 2022

Dr Janet Barnes CBE

tan 31 Mawrth 2022

Lennox Cato

o 1 Ionawr 2022

Tim Knox

tan 31 Mawrth 2022

Yr Athro Aonghus MacKechnie

o 1 Ionawr 2022

Dr Tessa Murdoch FSA

o 1 Ionawr 2022

Geoff Pick

Orlando Rock

o 1 Ionawr 2022

James Stourton

tan 30 Mehefin 2021

Merlin Waterson CBE, FSA

tan 31 Mawrth 2022

Leslie Webster

tan 30 Mehefin 2021

Cronfa Goffa'r

Dreftadaeth Genedlaethol

Mezzanine Floor

International House

1 St Katharine's Way

Llundain E1W 1UN

nhmf_enquiries@nhmf.org.uk

www.nhmf.org.uk

Cydnabyddiaethau

Tipperary (1914) gan Walter Sickert
© IWM Llundain

Casgliad delweddau Llyfrgell Honresfield
trwy garedigrwydd Cyfeillion y Llyfrgelloedd
Cenedlaethol

Delweddau o RRS Discovery trwy
garedigrwydd Ymddiriedolaeth Treftadaeth
Dundee

Y Geni gan Baldassare Peruzzi delwedd trwy
garedigrwydd Amgueddfeydd Cenedlaethol,
Gogledd Iwerddon

Delweddau o gasgliad masgotiaid lalique
© Ymddiriedolaeth Yr Amgueddfa Fodurool
Genedlaethol

Casgliad Ted Hughes Hinchliffe: Orpheus
Holograph © Prifysgol Huddersfield, *Four
Heads* ar gyfer Howls a Whispers trwy
ganiatâd Ystâd Leonard Baskin

Hunanbortread tua deugain oed, gan Joseph
Wright, olew ar gynfas, c.1772. Delwedd
drwy garedigrwydd Omnia Art Ltd.
Amgueddfeydd Derby

Delweddau o Gistan Mair, Brenhines yr
Albanwyr © Amgueddfeydd Cenedlaethol
yr Alban

Delwedd o Bortread Horace Walpole trwy
garedigrwydd Tŷ Strawberry Hill

Delweddau o gelciau o'r Oes Efydd yng
Ngogledd Swydd Amwythig trwy
garedigrwydd Amgueddfeydd Swydd
Amwythig

Delweddau o'r Amgueddfa Plant Cael trwy
garedigrwydd Yr Amgueddfa Plant Cael

Delwedd o Geunant Ironbridge trwy
garedigrwydd Ymddiriedolaeth Amgueddfa
Ceunant Ironbridge

Delwedd o Agerlong Shieldhall trwy
garedigrwydd Elusen Agerlong Shieldhall

Delwedd o Abaty Torre trwy garedigrwydd
Cyngor Torbay

Locomotif Joem yn Sheringham ar Reilffordd
Gogledd Norfolk wedi'i gyplu â Ex Kings
Cross Quad Art yn dyddio o 1924. Delwedd
drwy garedigrwydd NELPG

Casgliad yr Archif Deip © Grŵp yr
Amgueddfa Wyddoniaeth

Wedi'i ddylunio a'i gynhyrchu gan
The Right Stuff, Llundain

Ailgylchwhch ar ôl defnyddio os gwelwch
yn dda

